Türkiye
Ülke İnsan Hakları Uygulamaları Raporu - 2007

Demokrasi, İnsan Hakları ve Çalışma Dairesi Tarafından Yayınlanmıştır
11 Mart 2008

Türkiye, yaklaşık 70,5 milyon nüfusuyla çok partili parlamenter sistemi ve tek yasama meclisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından seçilen, sınırlı yetkilerle donatılmış bir cumhurbaşkanına sahip anayasal cumhuriyettir. 21 Ekim'de özgür ve adil olduğu varsayılan referendumla seçmenler, cumhurbaşkanını halkın seçmesini ve görev süresini beş yıl, seçilebilme dönemini en fazla iki olarak öngören anayasa değişikliğini onaylamıştır. Yine özgür ve adil olduğu düşünülen 22 Temmuz meclis seçimleri sonucunda Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) meclisteki koltukların büyük çoğunluğunu alarak tek partili bir hükümet kurmuştur. İki muhalefet partisi ve diğer dört partiyi temsil eden bağımsız adaylar meclise girmiştir. Sivil yetkililer güvenlik güçlerinin kontrolünü genel olarak etkili biçimde korumuştur.

Hükümet genellikle vatandaşların haklarına saygı duymuş ancak bazı konularda ciddi sorunlar yaşanmaya devam etmiştir. Yıl içinde insan hakları örgütleri, güvenlik güçlerince uygulanan şiddet, dayak ve taciz olaylarının sayısında artış olduğunu belgelemiştir. Güvenlik güçleri yasa dışı şekilde adam öldürmüştür; bununla birlikte, bu gibi davalardaki tutuklama ve kovuşturmaların sayısı olayların sayısıyla karşılaştırıldığında daha az olmuştur ve nadiren mahkûmiyet kararı verilmiştir. Aşırı kalabalık koğuşlar ve yetersiz personel eğitimi gibi sorunlar nedeniyle hapishane koşulları yetersiz kalmıştır. Polisler yasaların öngördüğü şekilde gözaltına alınanların anında avukatlarına ulaşma hakkını kullanmalarına her zaman izin vermemiştir. Bazı hükümet görevlileri ve askeri yetkililer zaman zaman yargının bağımsızlığını kısıtlamış ve hâkimle savcıların yakın ilişkisi adil yargılanma hakkını engellemeye devam etmiştir. Aşırı uzun süren davalar sorun olmuştur. Hükümet, anayasal kısıtlamaları ve ceza yasasının hükümeti, devleti, “Türklüğü” ya da cumhuriyetin kurum ve sembollerini aşağılamayı yasaklayan maddeleri gibi çok sayıda yasayı kullanarak ifade özgürlüğünü kısıtlamıştır. Kısıtlamalar internet erişimini de kapsamış, Türk mahkemeleri çeşitli olaylarda telekomünikasyon şirketlerinden web sitelere erişimi engellemesini talep etmiştir. Gayrimüslim dini gruplar dinlerini açıkça yaşama, mülkiyet sahibi olma ve dini lider yetiştirme konularında kısıtlamarla karşılaşmaya devam etmiştir. Kadına karşı şiddet, namus cinayetleri ve tecavüz yaygınlığını korumuştur. Çocuk evlilikleri bir sorun olmuştur. Polis yolsuzlukları, cinsel istismar amacıyla ülke içinde ve ülke dışına kadın ve çocuk ticareti yapılmasında rol oynamıştır.

İNSAN HAKLARINA SAYGI

Bölüm 1

Aşağıdakilere Maruz Kalmayacak Biçimde Bireyin Kişiliğine Saygı:

a. Yaşama Hakkının Keyfi ve Yasa Dışı İhlali

Hükümet ya da temsilcileri siyasal nedene dayalı cinayet işlememiştir; ancak güvenlik güçleri, yıl içinde çok sayıda kişiyi öldürmüştür.

13 Eylül'de, güvenlik güçleri Türkiye'nin güneydoğusundaki Aşağı Koçkıran köyünde yaşayan Kürt kökenli Türk vatandaşı Ejder Demir'i vurarak öldürmüştür. Sivil toplum örgütleri (STÖ) olan İnsan Hakları Örgütü (İHÖ) ve Mazlum-Der üyelerinden oluşan bir heyet bölgede soruşturma yapmıştır. Görgü şahitlerinin belirttiğine göre askerler hiçbir uyarıda bulunmadan Demir'i arkasından vurmuştur. Askerler Demir'e evinden çıkmasını söylemiş; bunun üzerine Demir heyecanlanıp askerlerin kendisini vurduğu yöne dönmüştür. Heyet, yerel savcı veya Jandarma komutanının kendileriyle görüşmediğini bildirmiştir. Saray Kaymakamı Ali Yilmaz, Demir'in vurulduğu sırada kaçmaya çalıştığını ve soruşturmanın devam ettiğini söylemiştir. Heyet davayla ilgilenmesi için hükümete ve meclis insan hakları komitesine çağrıda bulunmuştur. Hükümet yıl sonunda hala soruşturma veya yasal işlem başlatmamıştı.

STÖ İnsan Hakları Derneği (İHK) güvenlik güçlerinin geçen yıllardan farklı olarak, evlere yaptığı baskınlarda veya gösterileri kontrol altına aldığı sırada herhangi bir ölüme neden olmadığını bildirmiştir.

Güvenlik güçlerinin dur ihtarına uymayan sivillere ateş açarak öldürdüğüne dair bildirimler devam etmiştir. İHK'ye göre polis ve jandarma bu tür olaylarda şu kişileri öldürmüştür: Gaziantep'in Islahiye ilçesinde kimliği bellirsiz bir Suriyeli vatandaş, İstanbul'da Emrah Dervişoğlu (17), Erzincan'ın Üzümlü ilçesinde Osman Akdemir (42); Hatay'ın Dörtyol ilçesinde Mikail Çetin, Hozat'ta Bülent Karataş (33) ve İstanbul'da Baran Tursun (20). İnsan hakları örgütleri, hükümetin Anti Terör Yasası ve diğer yasalar gereğince öldürücü güç kullanması gereken durumları açıkça belirleyememesi nedeniyle aşırı güç kullandığını bildirmiştir.

Güvenlik güçleri 28 Eylül'de, Tunceli'nin Hozat ilçesinde dur ihtarına uymadıkları gerekçesiyle 33 yaşındaki Bülent Karataş'ı vurarak öldürmüş ve 31 yaşındaki Rıza Çiçek'i yaralamıştır. Silahlı Kuvvetler'in web sitesinde olay, güvenlik güçlerinin iki teröristi etkisiz hale getirmeye çalıştığı şeklinde yayınlamıştır. Hozat Belediye Başkanı Cevdet Konak söz konusu kişilerin vurulduğu sırada tarlada hayvan otlattığını söylemiştir. 29-30 Eylül'de Tunceli ve İstanbul'da göstericiler olayı protesto etmek için toplanmıştır. İHD Tunceli temsilcisi Barış Yıldırım bu ölümlerin bölgede artan sivil hakları ihlallerine örnek teşkil ettiğini söylemiştir.

17 Ekim'de İstanbul Yenibosna'da polisin ateş açması sonucu 17 yaşındaki Ferhat Gerçek felç olmuştur. Şahitler polislerin Gerçek'i ve sosyalist dergisi *Yürüyüş*'ü satan diğer kişileri tutuklamaya çalıştığını bildirmiştir. Satıcıların karşı koyması sonucunda küçük bir kavga çıkmış ve bir polis memuru Gerçek'i arkasından vurmuştur. Gerçek'in ailesi ve arkadaşları olaydan sorumlu polisi tespit etmek için Gerçek'in sorgulanmamasından şikâyet etmiştir. Hiçbir polis olayla ilgili olarak suçlu bulunmamaıştır.

21 Kasım'da İstanbul Avcılar'da 26 yaşındaki Feyzullah Ete bir polis memurunun göğsüne tekme atması sonucu kalp krizi geçirip hayatını kaybetmiştir. Bir parkta içki içen Ete ve

arkadaşı, parktan geçenler tarafından çevreyi rahatsız ettikleri gerekçisiyle polise şikâyet edilmiştir. Şahitler ölümcül çatışmadan önce polisin kurbanı ve arkadaşını uyardığını söylemiştir. Kasım ayının son günlerinde polis olayla ilgili bir polis memurunu tutuklamış ve İç İşleri Bakanlığı söz konusu polis memuru aleyhine disiplin davası açmıştır. Yıl sonunda söz konusu polis memurunun soruşturması devam etmekteydi.
Şubat 2005'te Mersin'deki göstericiler polisin, hapiste bulunan terörist Kürdistan İşçi Partisi (PKK) lideri Abdullah Öcalan'ı desteklemek için yapılan bir protesto sırasında Ümit Gönültaş'ı vurarak öldürdüğünü iddia etmiştir. İHD ve İHK, Mersin savcısının yürüttüğü "gizli" soruşturmanın yıl sonunda devam ettiğini bildirmiştir.

Savcının vurulma olayını protesto demecindeki rolleri nedeniyle kapatılan Kürt taraftarı Demokratik Halk Partisi'nin (DEHAP) dokuz üyesi aleyhine açtığı dava yıl sonunda devam etmekteydi.

Yıl sonunda askeri temyiz mahkemesi, iddialara göre Temmuz 2005'te Adana askeri hapishanesinde asker arkadaşları tarafından dövülmesi sonucu aldığı yaralar nedeniyle ölen silahlı kuvvetlerde görevli er Murat Polat'ın davasında askeri mahkemenin yargılama yetkisi olup olmadığına karar vermemiştir. Savcılar işkence olayına karışmasından dolayı 29 asker hakkında dava açmış ancak sivil mahkeme söz konusu davada askeri mahkemenin, askeri mahkeme ise sivil mahkemenin yargılama yetkisi olduğuna karar vermiştir. Bir er yıl sonunda gözetim altındaydı.

16 Mayıs'ta Temyiz Mahkemesi Hakkâri Şemdinli'deki bir kitabevine Kasım 2005'te düzenlenen bombalı saldırıyla ilgisi olduğu gerekçesiyle jandarma görevlileri Ali Kaya ve Özcan İldeniz'in Temmuz 2006'da kesinleşen 39,5 senelik hapis cezası kararını bozmuştur. Mehmet Zahir Korkmaz'ın hayatını kaybettiği bombalı saldırı sonunda kızgın göstericiler, iki göstericinin ölümüne neden olan söz konusu saldırıya karıştıkları iddiasıyla jandarmaya karşı protesto düzenlemiştir. Temyiz mahkemesi soruşturmanın uygun şekilde yapılmadığına, bu nedenle davanın askeri bir mahkemede görülmesine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca itirafçı Veysel Ateş'in mahkûmiyet kararını bozmuş ve iki davanın birleştirilmesine karar vermiştir. Asliye mahkemesi daha sonra ortak davayı askeri mahkemeye sevk etmiştir. 14 Aralık'ta askeri mahkeme tutuksuz yargılanmak üzere iki şüpheliyi serbest bırakmıştır.

Hakkâri savcısı, bombalı saldırıdan sonra yapılan gösterilerde aşırı güç kullandığı gerekçesiyle Uzman Çavuş Tanju Çavuş aleyhinde açılan davayı güvenlikle ilgili nedenlerden dolayı Mayıs 2006'da Malatya Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk etmiştir. Dava yıl sonunda Malatya mahkemesinde görülmeye devam etmekteydi.

Bu olayla ilgili bir davada Van savcısı kitabevinin sahibi Seferi Yılmaz'ı terörist örgütü PKK militanlarına yardım ve yataklık yapmakla suçlamıştır. Yetkililer Yılmaz'ı Haziran 2006'da yakalamış ve tutuklu olarak yargılanmak üzere hapsetmiştir. Yılmaz dava devam ederken 4 Nisan'da Van Hapishanesi'nden tahliye edilmiştir.

Ayrıca Şemdinli saldırısıyla ilgili olarak, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt'ın Şemdinli olayının Türkiye'nin silahlı güçlerini kötüleme girişimi olduğuna dair bir kamuoyu açıklaması yapması üzerine Mart 2006'da Diyarbakır savcısı, yasal süreci etkilediği gerekçesiyle Büyükanıt'a dava açmıştır. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu savcının avukatlık mesleğine devam etmesini engellemiştir.

Eski DEHAP Başkan Yardımcısı Hikmet Fidan'ın 2005'te öldürülmesiyle ilgili olmakla yargılanan dört sanığın davası yıl sonunda devam etmekteydi. Sanıklar Fırat Karahan, Veysi Akgönül, Mustafa Kemal Ok ve Zeki Peker, Fidan'ın yakalanıp cinayeti işlediği iddia edilen PKK teröristlerine teslim edilmesinde suç ortaklığı yapmakla suçlanmıştır. 22

Mart'ta Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi sanık Karahan'ın istenen sağlık raporlarının hazır bulunması üzerine davayı ertelemiştir.

Hakkâri mahkemesi Kasım 2005'te yasa dışı cinayet, bombalama, haraç ve diğer suçlarla yargılanan, aralarında eski güvenlik güçleri mensuplarının da bulunduğu 12 sanığın beraatine karar vermiş ve bu karar iki kez temyiz edilmiştir.
Yıl sonunda askeriye, 2004'ün son günlerinde Diyarbakır'ın Kulp İlçesi yakınlarında bulunan 11 cesetle ilgili herhangi bir dava başlatmamıştı. Şubat 2006'da Adli Tıp Enstitüsü yaptığı DNA testi sonucunda bu cesetlerin 1993 yılında gözaltına alındıktan sonra kaybolan köylülere ait olduğunu doğrulamıştır.

6 Mart'ta bir Adana mahkemesi, şüpheli PKK militanı Şiar Perinçek'in 2004 yılında Adana'da vurulmasıyla bağlantılı olmakla suçlanan üç polis memurunun beraatine karar vermiştir. Mahkeme memurların nefsi müdafada bulunduğuna karar vermiştir.
Mardin'in Kızıltepe İlçesi'nde Ahmet Kaymaz ve oğlu Uğur Kaymaz'ı yasa dışı şekilde öldürdürmekle suçlanan dört polis memuru 18 Nisan'da beraat etmiştir. İHK dört sanığın görevlerine geri döndüğünü ve yeniden atandığını bildirmiştir. Savcılar, Kaymaz ailesinin avukatı Tahir Elçi'yi dava sürecinde basına verdiği ifadelerle kovuşturmanın adil bir şekilde yürütülmesini etkilemeye çalışmakla suçlamıştır. 14 Haziran'da başlayan Elçi'nin davası yıl sonunda devam etmekteydi.

2004'te Hakkâri'de Fevzi Canı'ın öldürülmesinde aşırı güç kullanmakla suçlanan jandarma görevlisi Murat Şener'in 2005'te verilen mahkûmiyet kararının temyiziyle ilgili yeni bilgi bulunmamaktaydı.

Hükümet'e göre, 5 Kasım'da polis gözetimindeyken dört kişi ölmüştür.
İHK yıl içinde altı kişinin gözaltındayken öldüğünü bildirmiştir. Ölenlerden üç kişinin kendilerini astığı iddia edilmiştir: E.T. (26), İzmir'de bir polis karakolu; Hakkı Çancı, İstanbul'da bir polis karakolu ve Polonyalı mülteci Dariusz Witex, İstanbul'da bir mülteci sığınma evi. Ağustos ayının sonunda Nijeryalı mülteci Festus Okey İstanbul'da bir polis karakolunda sorgu sırasında silahı olduğu iddia edilen bir polis tarafından öldürülmüştür. Polis memuru, Okey'in uyuşturucu ticareti suçundan yakalandığını ve bir polis memurunun silahını almaya çalışırken yanlışlıkla vurduğunu belirtmiştir. Ancak sorgu odasındaki güvenlik kamerası kayıtları hiçbir zaman kamuya açıklanmamıştır. "İhmalkârlık sonucunda ölüme" neden olduğu gerekçesiyle Beyoğlu İlçesi'ndeki bir polis memuruna dava açılmış ve Beyoğlu ceza mahkemesine sevk edilmiştir. 26 Kasım'da mahkeme olayın "kasıtlı cinayet" olduğuna karar vermiş ve davayı Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk etmiştir.
Hükümete göre yıl içinde terörist örgüt PKK'yla yapılan silahlı çatışmalarda 27 sivil ölmüş, 134'ü yaralanmış, 139 güvenlik güçleri mensubu ölmüş, 216'sı yaralanmış ve 295 terörist ölmüş, 193'ü yaralanmıştır. Çatışmaların çoğu güneydoğuda gerçekleşmiştir.
İHK'ye göre 4 Ekim'de kara mayınları ve başıboş patlayıcılar üç kişinin ölümüne ve üç kişinin yaralanmasına neden olmuştur. Hem güvenlik güçleri, hem de PKK kara mayını kullanmıştır.

Aralık ayında meydana gelen çeşitli olaylarda, terörist örgütünün Türkiye'ye yaptığı saldırıların ardından Türk hava kuvvetlerine ait uçaklar Kuzey Irak'ta PKK'nın konuşlandığı alanları bombalamıştır. Basın raporlarına göre bir sivil hayatını kaybetmiştir.

b. Kaybolma

Siyasi nedenlerle kaybolmalara dair hiçbir bildirim olmamıştır.

c. İşkence ve Diğer Zalimce, İnsanlık Dışı ya da Onur Zedeleyici Muamele veya Cezalandırma

Anayasa ve kanunlar bu tür eylemleri yasaklamaktadır; ancak, bazı güvenlik güçleri üyeleri işkence, dayak ve taciz gibi davranışları sergilemeye devam etmiştir. İnsan hakları örgütleri yıl içinde işkence ve taciz olaylarının sayısında artış olduğunu bildirmiştir. Uluslararası Af Örgütü (AI) 5 Temmuz tarihinde yayınladığı bir raporda polis ve jandarmanın dokunulmazlıkları sayesinde uyguladıkları işkenceler için hesap vermediğini ve mahkemelerin işkenceyle ilgili tıbbi kanıtları redderken işkence sırasında alındığı iddia edilen ifadeleri kabul ettiğini bildirmiştir.

Adalet Bakanlığı yıl içinde toplam 178 kurban ve 298 şüphelinin bulunduğu 45 işkence davası açtığını bildirmiştir. Şüpheliler arasında 263 polis memuru, 15 jandarma ve 20 kamu hizmetlisi yer almaktadır. Adalet Bakanlığı yıl içinde aşırı güç kullanıldığı gerekçesiyle 34 dava açtığını bildirmiştir; bu davalarda 65 şüpheli ve 49 kurban bulunmaktadır. Şüpheliler arasında 56 polis memuru, 7 jandarma ve 2 kamu hizmetlisi bulunmaktadır.

İHD ve Mazlum-Der'e göre yılın ilk yarısında 451 işkence olayı meydana gelmiştir. İHK yıl içinde 452 kişinin yardım için İHK merkezlerine başvurduğunu bildirmiştir. Bunlardan 248'si yıl içinde meydana gelen işkence ve taciz olaylarına, geri kalanlar ise daha önce yaşanmış olaylara maruz kalmıştır. İHK, 1990-2005 yılları arasında işkence ve tacizle ilgili 10.449 güvenilir rapor olduğunu bildirmiştir. Pek çok insan hakları gözlemcisi, gözaltına alınanların yalnızca küçük bir kısmının işkence ve tacize uğradıklarını bildirdiğini çünkü misillemeden korktuklarını ya da şikâyet etmenin faydasız olacağına inandıklarını iddia etmiştir.

5 Temmuz tarihli raporda STÖ Sosyal Yasal Araştırma Kuruluşu 20 Mart 2006 - 28 Şubat 2007 tarihleri arasında aldığı 34 işkence şikâyeti olayından bahsetmiştir. Kurbanlar arasında 23 erkek, 10 kadın ve bir transeksüel bulunmaktadır. 33 kurban siyasi nedenlerden dolayı işkenceye maruz kaldığını söylemiştir. İddialara göre yetkililerin uyguladığı işkence metotları arasında sigarayla yakma, testisleri sıkma, elektrik şoku verme, copla dövme, göz yaşartıcı gaz kullanma ve aç-susuz bırakma bulunmaktadır. Polis memurları davaların dördünde suçlu bulunmuş ancak mahkûm edilmemiştir. Geri kalan 30 davanın soruşturması devam etmekteydi.

Avrupa Komitesi İşkenceyi Önleme Konseyi (CPT) ve yerel insan hakları gözlemcileri gözaltı süresinin 2005'te 24 saate indirilmesi (savcının takdiri doğrultusunda 48 saate çıkarılabilir) nedeniyle güvenlik görevlilerinin elektrik şoku, yüksek basınçlı soğuk su hortumları, tecavüz, ayak tabanları ve cinsel organlara vurma, kollardan asma, yanıklar gibi daha ciddi şiddet ve taciz yöntemlerinin çoğunu kaldırdığını bildirmiştir. Bunun yerine güvenlik görevlileri çoğunlukla, tekrar tekrar tokatlama, soğuğa maruz bırakma, soyma ve gözleri bağlama, yemek ve uyku mahrumiyeti, gözaltındakileri ya da aile üyelerini tehdit etme, başa su damlatma, tecrit ve alay etme gibi fiziksel iz bırakmayan işkence yöntemleri kullanmıştır.

Kurbanlarla ilgilenen insan hakları eylemcileri, avukatlar ve doktorlar, işkence ve taciz için artan cezalar nedeniyle, polislerin tespit edilmemek için bu eylemleri genellikle polis gözaltı merkezlerinin dışında yaptıklarını söylemiştir.

İnsan hakları eylemcileri, sıradan suçlar nedeniyle tutuklananların hükümet aleyhinde yüksek sesle konuşma gibi siyasi nedenlerle tutuklananlar kadar işkence ve tacize maruz kaldığını, ancak bunların yaşanan tacizleri daha az bildirdiğini dile getirmiştir. Gözlemciler, güvenlik görevlilerinin siyasi nedenlerle gözaltına alınanları korkutup sindirmek ve onlarla aynı siyasi görüşlere sahip kişilere uyarı göndermek amacıyla gözaltındakilere işkence ettiklerini söylemiştir. Yetkililerin bazı şüphelilere itirafta bulunmaları için işkence yaptığı iddia edilmiştir.

13 Mart'ta Diyarbakırlı bir kadın bir polis karakolunda işkenceye maruz kaldığı iddiasıyla suç duyurusunda bulunmuştur. Kadın şikâyetinde, cep telefonu çaldığı gerekçesiyle karakolda gözaltında tutulan kocasını görmeye gittiğinde bir polis memurunun kendisini sorgu odasına götürdüğünü iddia etmiştir. Polis kadından telefonu kocasının çaldığını kabul etmesini ve telefonu geri vermesini istemiştir. Kadın bir memurun kendisini tutarken diğer bir memurun yaklaşık bir saat polis copuyla kendisine vurduğunu iddia etmiştir. Karakoldaki polis kötü muamelede bulunduğunu reddetmiştir. Hükümet yıl sonunda hala olayla ilgili soruşturma başlatmamıştı.

Çağdaş Hukukçular Derneği'nin (ÇHD) İstanbul şubesi yıl içinde gardiyanların mahkûmları dövdüğü çeşitli olayları belgelemiştir. 13 Haziran'da meydana gelen bir olayda, gardiyanlar, ellerindeki ağrı nedeniyle kendisini hastaneye göndermelerini isteyen Kemal Avcı'yı dövmüştür. Bacağındaki yara nedeniyle koltuk değneğine ihtiyacı olan başka bir mahkûm Hakan Özek ayakta durmak zorunda bırakılmıştır. Özek daha fazla ayakta duramadığı için sandalye istediğinde gardiyanlar kendisini sopayla dövmüştür. ÇHD Muammer Şimşek, Turan Özen, İlhan İşeri, Zeynel Ertürk, Mesut Ömür ve Bülent Pelit adlı mahkûmların kötü muameleye maruz kaldığı iddialarını belgelemiştir.

Haziran ayının ortalarında iddialara göre 24 yaşındaki Mustafa Kürkçü gözaltında bulunduğu sırada polis işkencesine maruz kalması nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Polis Kürkçü'yü üç arkadaşıyla birlikte lastik çaldığı iddiasıyla 14 Haziran'da gözaltına almış ve 15 Haziran'da adliyeye götürmüştür. O günden sonra Kürkçü'nün ailesi polisin elleri ve ayakları kelepçeli olan Kürkçü'yü sürükleyerek savcı ve mahkemenin tayin ettiği avukat Abdülaziz Levent'le görüşmesi için adliye götürdüğüne şahit olmuştur. *Radikal* gazetesine göre, avukat Levent daha sonra, Kürkçü'nün görüşme sırasında çok kötü bir durumda olduğunu belirtmiştir. 16 Haziran'da polis Kürkçü'yü Ümraniye Hapishanesi'ne sevk etmiştir. 17 Haziran'da ailesi Kürkçü'nün öldüğünü bildirmiştir. Kürkçü'nün kayınbiraderi Oktay Ergöçer cep telefonuyla Kürkçü'nün morgda fotoğraflarını çekmiştir. Fotoğraflarda Kürkçü'nün ağır şekilde dövüldüğünü kanıtlayan izler olduğu görülmüştür. Ümraniye başsavcısı olayla ilgili soruşturma başlatmıştır.

6 Temmuz'da, *Hürriyet* gazetesi muhabiri Aydın Doğan, bir erkek sığınma evinde tecavüzde bulundukları gerekçesiyle, hapiste kaldıkları 10 gün zarfında hapishane yetkilileri tarafından 17 ve 18 yaşındaki iki erkek gence sene başında şiddet uygulandığı iddilarıyla (bu iddialar daha sonra geri çekilmiştir) ilgili bir haber yayınlamıştır. İki genç Doğan'a, jandarma görevlileri ve gardiyanların bir yandan gülerken bir yandan bacakları ve ayak tabanlarına plastik borularla nasıl vurduğunu anlatan mektuplar yazmıştır. Doğan olayla ilgili soruşturma başlatması için durumu derhal Adalet Bakanı ve Başbakan'a bildirmiştir. Yıl sonunda İHK herhangi bir soruşturma başlatılmadığını bildirmiştir.
26 Temmuz'da polis İstanbul'da, Türkiye'deki üniversite giriş sınavı sistemini protesto eden Yüzde 52 grubu lideri ve *Yüzde 52 Öfke Dergisi* ile *Özgür Hayat* (Free Life) gazetesinin sorumlu yazı işleri müdürü Sinan Tekpetek'i dövmüştür. 28 Temmuz'da iHK'nin İstanbul şubesinde yapılan basın konferansında Tekpetek, 2 Temmuz'da bir partiden eve dönerken polisin arabasını durduğunu ve kimliğini göstermesini istediğini ardından başka bir araçtaki diğer birkaç memurla birlikte göz yaşartıcı gaz sıktığını ve kendisini dövdüklerini söylemiştir. Tekpetek polisin kendisini boş bir alana götürüp diğer yedi kadar polisle birlikte kendisini dövdüklerini daha sonra arabaya bindirilip hareket halindeki arabadan atıldığını belirtmiştir. İnsan hakları grupları hükümetin yıl sonunda hala olayla ilgili soruşturma başlatmadığını bildirmiştir.

23 Mart'ta bir Ankara mahkemesi, Hacettepe Üniversitesi öğrencisi Birtan Altınbaş'ın sol bir örgüte üye olduğu gerekçesiyle 1991'de altı gün süren sorgu sırasında gördüğü işkence sonucu ölümüne neden olan dört polis memurunun ilk başta aldıkları cezayı iki katına çıkararak sanıkları 8 yıl 10 ay hapis cezasına çarptırmıştır. 2001'de bir asliye mahkemesi sorguya katılan dört sanığın cezalarını iyi halden dolayı 4 yıl 5 aya indirmiştir.

İnsan hakları gözlemcileri davalardaki yasal gecikmelerin Türkiye'nin şiddete müsamaha gösterdiğine kanıt teşkil ettiğini sık sık dile getirmiştir. 23 Ekim'de Temyiz Mahkemesi 23 Mart'taki kararı onaylamıştır.

Kasım 2006'da Temyiz Mahkemesi, yalnızca işkenceyle alındığı iddia edilen kanıtlara dayanarak, Bolşevik Partisi'ne (Kuzey Kürdistan/Türkiye Şubesi) üye oldukları gerekçesiyle Mehmet Desde, Mehmet Bakır, Hüseyin Habip Taşkın, Maksut Karadağ, Şerafettin Parmak, Ömer Güner ve Ergün Yıldırım hakkında 2006 yılında verilen mahkûmiyet kararını onaylamıştır. Sanıklar 30 ay hapis cezasına çarptırılmıştır.
Aralık 2006'da bir İzmir ağır ceza mahkemesi, 2002'de "Kuzey Kürdistan Bolşevik Partisi'ne üye olduğu" gereçeksiyle tutuklanan Mehmet Desde'ye şiddet uygulamakla suçlanan dört polisin beraatine karar vermiştir. Uluslararası Af Örgütü bu kararın Türkiye'de sık sık adil olmayan yargılanma sürecine rastlandığının kanıtı olduğunu ve bunun cezai adalet sistemini lekelediğini açıklamıştır. İHK ve diğer insan hakları grupları da kararı eleştirmiştir.

İnsan hakları örgütleri sigara kaçakçılığı yaptıkları gerekçesiyle 2005'te gözaltına alınan ve işkence gördüğü iddia edilen Habip A. ve Mehmet K.'nın durumunda hiçbir gelişme kaydedilmediğini belirtmiştir.

Van Devlet Hastanesinin verdiği raporlara göre 2005'te gözaltına alındıkları sırada işkence gördüklerini iddia eden beş kişide hiçbir işkence izine rastlanmamıştır. Söz konusu kişilerin avukatları özel bir doktordan rapor almıştır. Bu raporda Abdülkadir Akgül'ün şiddete maruz kaldığı ancak diğer dört kişide şiddet gördüklerine dair iz bulunmadığı belirtilmiştir. Avukatın devlet hastanesi doktorları ve bölge jandarması aleyhinde suç duyurusunda bulunmasına karşılık yerel savcı davayı takip etmemiştir. Avukat Van Bölge İdare Mahkemesi'ne temyiz başvurusu yapmıştır; yıl sonunda dava burada devam etmekteydi.

2005'te Malatya Çocuk Esirgeme Kurumunda çocukları taciz etmekle suçlanan 12 yetimhane çalışanı aleyhinde açılan ceza davası yıl sonunda devam etmekteydi. Olayla ilgili soruşturma 2005'te medya yayın organlarının, çalışanların çıplak çocukları dövdüğüne dair kamera görüntüleri yayınlaması sonucunda başlamıştır. Çocuklardan bir kısmı polise, bakıcılarının kendilerini dışkı yemeye zorladıklarını söylemiştir. Doktorlar sonradan çocukları muayene etmişler ve 46'sından 21'inde ciddi darp izleri ve sıcak su yanıkları dâhil işkenceye maruz kaldıklarını gösteren kanıtlar bulduklarını bildirmişlerdir. Davalılar görevlerine devam etmiş ancak başka bir kuruma tayin edilmiştir.
Savcılar 2005'te Şırnak'ın Silopi İlçesi'nde gözaltına alınan Orhan Kara, Velat Hacı Ali, İdban Kaplan, Şeref İnanç ve Nezir Ayan'a şiddet uyguladığı iddia edilen polis memurlarına karşı dava açmamıştır.

Yıl sonunda savcılar hala, 2005'te gardiyanların Sincan Çocuk ve Gençlik Cezaevi'nde yaşları 19 ila 21 arasında değişen beş mahkûmun ayak tabanlarına "falaka" uyguladığı iddilarıyla ilgili bir dava açmamıştı. İddiaların ardından Ankara başsavcısı ve Adli Tıp Enstitüsü çocuklarda yara ve berelerin olduğunu doğrulamıştı. Savcılar beş gencin birinden 45 gardiyan arasından failleri belirlemesini istemiştir. Özgür Karakaya adlı genç altı gardiyanı tespit etmiş ancak isimlerini söylememiştir. İnsan hakları grupları yıl sonunda savcılığın yürüttüğü soruşturmanın durumunu belirleyememişti.

Cezaevi ve Gözaltı Merkezlerinin Durumu
Yıl içinde cezaevi koşulları genel olarak gelişme gösterirken tesisler yetersiz kalmıştır. Kaynak eksikliği, aşırı kalabalık koğuşlar ve yetersiz personel eğitimi yaşanan sorunlardan birkaçıdır.

17 Eylül'de avukatlar Filiz Kalaycı, Murat Vargün ve İbrahim Vargün kısa bir süre önce açılan Kırıkkale "F tipi" yüksek güvenlikli cezaevinde gardiyanların mahkûmlara kötü muamelede bulunduğunu iddia etmiştir. Eylül ayının ortalarında Sincan Cezaevi'nden Kırıkkale'ye nakledilen iki mahkûm ağır şekilde dövülmüş ve kötü muamele görmüştür. İHÖ merkezlerinde konuşan Kalaycı avukatların atılan dayakların sonuçlarını incelediğini belirtmiştir: bir mahkûm ayakta duramıyordu, birinin dişleri kırılmıştı, bazılarında bereler vardı ve biri zor nefes alıyordu. Kalaycı tarafsız gözlemcilerin cezaevini ziyaret etmesi talebinde bulunmuştur. Hükümet yıl sonunda iddialarla ilgili hala soruşturma başlatmamıştı.

Yıl sonunda Adalet Bakanlığı Türkiye'de 92.497 kişi kapasiteli, toplam 90.837 mahkûmun bulunduğu 391 cezaevi olduğunu bildirmiştir. Cezaevindekilerin 37.608'i mahkûm, 53.229'u duruşma için bekleyen tutuklulardır.
25 Mart'ta İzmir Milletvekili ve TBMM İnsan Hakları Komitesi Üyesi Ahmet Ersin basına Türk cezaevlerinin aşırı kalabalıklığından şikâyet etmiştir. Ersin, 1.300 kişi kapasiteli olmasına rağmen 2.500 mahkûmun bulunduğu İzmir Buca Cezaevi'ni örnek göstermiştir.
22 Haziran'da Adalet Bakanlığı yüksek güvenlikli "F tipi" cezaevlerindeki mahkûmların ortak alanlarda toplanma süresini uzatan bir genelge yayınlamıştır. Genelgeye göre en fazla 19 kişilik gruplar, haftada 10 saat ortak alanlarda toplanabilmektedir. Genelgeye göre mahkûmlar eğitim, spor ile sosyal ve kültürel aktivitelere katılabilmektedir. Yeni kurallar müebbet giymiş veya tehlikeli kabul edilen mahkûmlar için geçerli değildir. Tabipler Birliği'ne göre cezaevlerindeki doktorların sayısı yetersizdir ve yalnızca büyük cezaevlerinin bazılarında psikolog bulunmaktadır. Bazı mahkûmlar ciddi hastalıklar için uygun tedavi taleplerinin geri çevrildiğini iddia etmiştir.

Çocuklar için ayrı binaların olmasına rağmen bazen çocuklar ve yetişkinler karşılıklı olarak girip çıkılabilen bitişik koğuşlarda tutulmuştur. Gözlemciler gözaltındakilerin ve hükümlülerin genellikle bir arada tutulduğunu bildirmiştir. Şiddet içermeyen, ifade suçlarından hükümlü mahkûmlar genelikle yüksek güvenlikli cezaevlerinde tutulmuştur. Hükümetin, İşkencenin Önlemesi için Avrupa Komitesi (CPT) gibi bazı uluslararası örgüt temsilcilerinin cezaevlerini ziyaret etmesine izin vermesine karşılık yıl içinde bu tür ziyeretlerin ne ölçüde yapıldığı belli değildi. CPT web sitesinde Mayıs 2006'da PKK lideri Abdullah Öcalan'ın tutulduğu İmralı Adası'na bir ziyaret düzenlediğini ve psikiyatri servislerini gezdiğini bildirmiştir. Ancak, ulusal sivil toplum örgütleri (STÖ'ler) cezaevlerine girememiştir. Yerel insan hakları örgütleri ve eylemcileri hükümet yetkilileri ve özel şahıslardan oluşan cezaevi denetleme kurullarının yetersiz olduğunu bildirmiştir. CPT 2004'te ülkedeki cezaevlerine sistematik bir ziyaret düzenlemiştir.

Adalet Bakanlığı Temmuz ayında meclis üyelerinin terörizm veya anayasa ve devleti ihlal suçundan hüküm giymiş mahkûmları ziyaret etmesini kısıtlayan bir yönetmelik çıkarmıştır. Hükümet kaynaklarına göre yetkililer, Kürt taraftarı Demokratik Toplum Partisi (DTP) milletvekillerinin yasa dışı örgüt PKK'nın lideri Abdullah Öcalan'ı ziyaret etme girişimlerini önlemek için bu yönetmeliği kabul etmiştir. İnsan hakları eylemcileri bu önlemin demokratik olmadığını ve milletvekillerinin hapishanelere girme hakkını kısıtlayarak şiddet gibi süregelen sorunların denetiminin azalacağını söylemiştir.

d. Keyfi Tutuklama ve Gözaltı

Yasalar keyfi tutuklama yapma ve gözaltına almayı yasaklamaktadır; ancak, hükümet bu yasaklara her zaman uymamıştır.

Polisin ve Güvenlik Aygıtlarının Rolü
İç İşleri Bakanlığı kontrolü altındaki Ulusal Türk Polis Teşkilatı (UTPT), geniş kentsel bölgelerdeki güvenlikten sorumludur. İç İşleri Bakanlığı ve Silahlı Kuvvetlerin müşterek

kontrolündeki paramiliter bir güç olan jandarma, kırsal alanların güvenliğini sağlamaktan sorumludur. Jandarma aynı zamanda kaçakçılığın yaygın olduğu özel sınır bölgelerinden de sorumludur; bununla beraber, sınırların kontrolünün sorumluluğu tamamen orduya aittir.

2005'te hükümet soruşturmalar sırasında savcılardan talimat alan adli polisi kurmuştur; ancak insan hakları grupları adli polisin uygulamada İç İşleri Bakanlığı'na rapor vermeye devam ettiğini bildirmiştir.

Köy korucuları olarak bilinen, diğer güvenlik güçlerinden daha az profesyonel ve disiplinli olan ve güneydoğuda yoğunlaşan bir sivil savunma gücü bulunmaktadır. Köy korucuları sık sık uyuşturucu kaçakçılığı, tecavüz, yolsuzluk, hırsızlık ve diğer insan hakları ihlalleri ile suçlanmıştır. Yetersiz bakım ve verilen ödünler bu soruna katkıda bulunmuştur ve iddiaya göre birçok olayda jandarma köy korucularını kovuşturmaya uğramaktan korumuştur. Güvenlik güçlerinin genel olarak etkili oldukları düşünülse de, taciz olaylarından en çok köy korucuları, jandarma ve özel polis güçlerinin sorumlu olduğu varsayılmıştır. Yolsuzluk ve dokunulmazlık ciddi sorunlar olarak kalmıştır.

27 Mayıs'ta köy güvenlik sistemini düzenleyen bir yasa meclisten geçmiştir. Normal şartlar altında köy korucularının toplam sayısını 40.000 ile sınırlandıran yasalar Bakanlar Kurulu'nun bu sayıyı yüzde 50'ye kadar çıkarabilmesini ve mevcut köy korucularına sürekli istihdam sağlanmasını öngörür. Yasalara göre köy korucularının emeklilik yaşı 55'tir; erken emekli olanlara kısmi maaş verilir ve 15 yıldan fazla hizmet edenler emekli olabilir. Yasalar ayrıca İç İşleri Bakanlığı'nın işe alma, işten çıkarma, eğitim ve koruculuk sistemiyle ilgili diğer düzenlemeler için prosedürler belirlemesini gerektirir. Hükümet yetkililerine göre yasa ile 63.000 köy korucusuna sosyal destek sağlamak ve sistemi aşama aşama düzeltmek amaçlanmaktadır.

İnsan hakları örgütleri, 2005'te Şemdinli'deki bombalı saldırı davasıyla ilgili gelişmelerin, kıdemli güvenlik güçleri üyelerinin yargılanmasında ciddi engeller olduğunu gösterdiğini iddia etmiştir. Asliye mahkemesi bombalı saldırıyla ilgili olarak Jandarma görevlileri Ali Kaya ve Özcan İldeniz'in hüküm giymesine karar vermiş ve bu iki kişinin üstlerinin bilgisi ve müdahalesi olmadan hareket etmediğini gözlemlemiştir. Temyiz mahkemesi soruşturmanın yetersiz şekilde yapıldığı gerekçesiyle mahkûmiyet kararını bozmuş ve davanın askeri bir mahkemede görülmesi gerektiğine karar vermiştir. 14 Aralık'ta askeri mahkeme tutuksuz yargılanmak üzere iki şüpheliyi serbest bırakmıştır.

Mahkemeler yıl boyunca güvenlik güçleri tarafından yapıldığı iddia edilen birçok taciz ve işkence suçlamasını incelemiştir; bununla beraber, suçluları nadiren mahkûm etmiştir. Mahkemeler suçluları mahkûm ettiğinde, verilen ceza genellikle en alt düzeyde olmuş ve cezalar çoğu kez ertelenmiştir. Yetkililer genellikle tacizle suçlananların görevlerine devam etmesine izin vermiş, bazı durumlarda bu kişiler dava devam ederken genellikle yıllar süren terfiler almıştır.

12 Eylül'de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), 1980'de Cengiz Aksakal'a şiddet uygulamakla suçlanan iki Jandarma görevlisinin 1997'deki mahkûmiyet kararını yerine getirmediği gerekçesiyle Türkiye'nin, Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nu ihlal ettiğine karar vermiştir. AİHM iki görevlinin emekli olana kadar görevlerine devam etmesine izin verildiğini belirtmiştir.

UTPT ve jandarma insan hakları ve terörle mücadele gibi birçok alanda uzmanlık eğitimi almıştır. Hükümete göre silahlı kuvvetler, subaylar ve astsubayların insan hakları konusunda eğitim görmesine önem vermiştir.

İç İşleri Bakanlığı, 22 Kasım'da aşırı güç kullandıkları gerekçesiyle dokuz güvenlik personeline karşı dava açmıştır. Şiddet kullandıkları gerekçesiyle üç güvenlik personeli hakkkında idari soruşturma başlatılmış ancak müfettişler üç davanın da zaman aşımına uğradığı sonucuna varmıştır. Aşırı güç kullandıkları gerekçesiyle 65 güvenlik personeli hakkında idari soruşturma başlatılmıştır. Bir kişi tevbih cezası almış, beş dava zaman aşımına uğradığı gerekçesiyle düşmüş ve 58'inde de "cezaya gerek görülmemiştir". Şiddet ve aşırı güç uyguladıkları için hiçbir güvenlik personeli işten çıkarılmamıştır.

İç İşleri Bakanlığı, şiddet uyguladıkları gerekçesiyle güvenlik güçlerine karşı açılan 14 davanın yıl içinde sonuçlandığını bildirmiştir. On bir davada sanıklar aklanmış ve diğer üç dava düşmüştür. Aşırı güç kulanımı gerekçesiyle açılan yetmiş üç dava yıl içinde sonuçlanmıştır. Altmış ikisinde sanıklar aklanmış, dördü düşmüş ve on bir davada beş gün ila yedi ay arasında değişen hapis cezası verilmiştir. 2007'den önce aşırı güç kullanımı gerekçesiyle açılan dokuz dava yıl sonunda hala devam etmekteydi.

Tutuklama ve Gözaltı
Şüpheli suçüstü yakalanmadığı takdirde, tutuklama için savcının izni gerekmektedir. Bir şüpheli 24 saat gözaltında tutulabilmektedir. Sanık bir hâkim tarafından mahkemeye çağırılmadan önce savcının izniyle 48 saat gözaltında kalabilmektedir. Buna ulaşım süresi dâhil değildir. İşleyen bir kefalet sistemi vardır. Mahkemeye çıktıktan sonra hâkim, kefalet gibi uygun bir güvencenin alınması üzerine şüpheliyi serbest bırakabilmekte ya da mahkeme şüphelinin yargılanmaktan kaçabileceğine veya kanıtları yok edebileceğine karar verirse tutuklama emri çıkarabilmektedir. Yasa uyarınca, gözaltına alınan kişiler anında bir avukata ulaşma ve bir avukatla herhangi bir zamanda buluşma ve görüşme hakkına sahiptir. Hükümet tüm suç davalarında yoksul sanıklara bir avukat tayin edilmesini öngeren yasaya kısıtlamalar getirmiştir. Değiştirilen yasa hükümetin beş yıldan fazla hapis cezası alma ihtimali olan yoksul sanıklara bir avukat tayin etmesini öngörmektedir.

Özel avukatlar ve insan hakları gözlemcileri özellikle avukata ulaşma hakkı gibi yönetmeliklerin düzenli şekilde uygulanmadığını bildirmiştir. Bazı bölgesel baro birliklerine göre sanıkların avukata ulaşma olanağı önceki yılla aynı oranda olmasına karşılık ülke çapında büyük ölçüde değişiklik göstermiştir. Pek çok baro birliği temsilcisi ve insan hakları örgütleri kentsel alanlarda sanıkların çoğunun gözaltına alındıktan hemen sonra avukatlarına ulaşırken kırsal kesimlerde, özellikle güneydoğuda, çok sayıda davada gözaltına alınanların hemen bir avukata ulaşamadığını bildirmiştir. İHD gözaltındayken bir avukata danışanların yüzdesinde hiçbir değişiklik olmadığını gözlemlemiştir.

İnsan hakları gözlemcileri, sanığın avukat ücretini karşılayamadığı pek çok davada sanığa avukat tayin edildiğini, ancak terörle ilgili çoğu davada şüpheli güvenlik güçleri tarafından gözaltına alınıp sorgulanana kadar kendisine avukat tayin edilmediğini belirtmiştir. İl baro birlikleri bu işler için hükümet tazminat ödediğinden bu tür avukatların sağlanmasında zorluklar yaşamaya devam etmiştir. Mart ayının başlarında Türkiye Barolar Birliği başkanı Özdemir Özok bölge barolarına, hükümetin barolar birliğine 95 milyon ABD doları (112 milyon lira) borçlu olduğunu belirterek bu tür davalar için avukat tayin etme sürecinin dondurulmasını tavsiye etmiştir. Özok ayrıca bu iş için tayin edilen avukatlara ödenecek miktarı belirlemek için hükümetin hâkim ve savcıları görevlendirmesini eleştirmiştir. Ankara Barolar Birliği böyle bir dondurma işlemi uygulamış ancak 11 Ekim'de bu uygulamayı kaldırmıştır.

İHD polisin genellikle avukat talep eden gözaltındakilere, gözaltı sırasında bir avukata danıştıkları takdirde mahkemenin suçlu olduklarını varsayacağı gibi şeyler söyleyerek, gözdağı verdiğini iddia etmiştir. Gözaltındakilerin aile bireyleriyle görüşmesine genellikle hemen izin verilmiştir; ancak insan hakları örgütleri 2005'ten bu yana, hükümet bu tür

bilgilerin örgütlere verilmesini reddettiği için ailelere bir akrabalarının gözaltına alınıp alınmadıklarını bulmalarında, yardımcı olmalarının engellendiğini bildirmiştir.
6 Şubat'ta meclis, Polisin Görevleri ve Yetkileriyle ilgili Yasayı değiştirerek güvenlik güçlerinin bir şüpheliyi arama ve gözaltına alma yetkilerini önemli ölçüde genişletmiştir. Değiştirilen yasa uyarınca polis ve jandarma herhangi bir sebep olmaksızın bir vatandaşı kimliğini göstermeye zorlayabilmektedir. 5 Haziran tarihli bir basın bülteninde İHD genişletilen yetkinin yasal ve medeni haklara aykırı olduğunu belirtmiştir. 22 Temmuz'da *Radikal* gazetesi yasa yürürlüğe girdikten sonra İstanbul'da kötü muamele ve şiddet iddialarının arttığını belirtmiştir.

Polis yıl içinde rutin şekilde göstericileri gözaltına almıştır. Polis çeşitli olaylarda eski DEHAP partisi üyelerinden bazılarını gözaltına almıştır. Polis, insan hakları örgütlerinin üyeleri ve gözlemcilerini tutuklamaya ve taciz etmeye devam etmiştir. Polis, Türk Hizbullah'la bağlantısı olduğundan şüphelenilen kişileri gözaltına almaya devam etmiştir. Duruşma öncesi gözaltı süresinin uzunluğu bir sorun olmuştur. Yasalar gözaltındakilere hızla yargı ve mahkeme önüne çıkmayı talep etme hakkı verir; bununla beraber, hâkimler bazı şüpheliler için, bazen yıllarca süren süresiz gözaltı kararı vermiştir. Yıl içinde cezaevindekilerin yaklaşık yarısı mahkûm olan kişilerdi; diğer yarısı ya davalarını beklemekte ya da dava süreci içinde orada tutulmaktaydılar.

e. Kamuya Açık Adil Bir Mahkemede Yargılanma Hakkının Reddi

Yasalar bağımsız yargıyı öngörür; bununla beraber, yargı zaman zaman dış etkilere maruz kalmıştır. Yargıda yolsuzluk yapıldığına dair bildirimler olmuştur.

Yasalar hükümetin yargı gücünün uygulanması konusunda emirler ya da tavsiyeler vermesini yasaklar; ancak hükümet, hükümet veya devlet yapısını eleştiren hâkimler hakkında zaman zaman resmi soruşturma başlatmıştır. Hükümet ve bazı üst düzey askeri yetkililer birçok olayda yargıya yönelik genel talimatlar şeklinde yorumlanabilecek olan Türk Devleti'ne yönelik tehditler hakkında duyurular ya da direktifler yayınlamıştır. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, yargının bağımsızlığını bozdukları gerekçesiyle yaygın olarak eleştirilmiştir. Adalet Bakanı yedi üyeli Yüksek Kurulun başkanlığını yürütmekte ve Adalet Bakanlığı müsteşarı da kurulda görev yapmaktadır. Kurul kuralları bu iki yetkiliden birinin toplantıları yönetmesini öngörmektedir. Yüksek Kurul (YK) yüksek mahkemeler için hâkimleri ve savcıları seçmektedir ve alt mahkemelerin denetiminden sorumludur. YK Adalet Bakanlığı içindedir ve kendi bütçesi yoktur. Anayasa memuriyet boyunca iş güvenliği güvencesi vermekle beraber, YK hâkimlerin ve savcıların meslek hayatını atamalar, aktarmalar, terfiler, kınamalar ve diğer mekanizmalarla kontrol etmektedir.

Mart'ta bakanlık üyesi olmayan beş YK üyesi, kasıtlı olarak toplantılara katılmayarak Yüksek Mahkeme ve Danıştay'daki boş pozisyonların doldurulması için kurulun toplanmasını engellediği iddiasıyla Adalet Bakanı Cemil Çiçek ve Adalet Bakanlığı Müsteşarı Fahri Kasırga hakkında aleni şikâyette bulunmuştur. Beş hâkime göre Çiçek, temyiz mahkemesindeki hâkimlerin sayısını azaltmakla ilgili bir yasanın meclisten geçirilmesine yönelik çalışmalar devam ederken yeni hakimlerin atanmasına karşı olduğu için toplantıları engellemiştir. Çiçek söz konusu beş hakimi kendi siyasi amaçları doğrultusunda hareket etmekle suçlamıştır. 21 Mart'ta Türkiye Barolar birliği bu "trajikomik" olayın yargının bağımsız olmadığını gösterdiğini belirtmiştir. 27 Mart'ta bu durum Adalet Bakanı ve müsteşarının haftalık toplantıya katılmasıyla son bulmuştur. 15 Nisan'da tüm kurul üyeleri boş pozisyonları doldurmak için hâkim seçmek üzere toplanmıştır.

29 Mart'ta Adalet Bakanı, Ankara Adli Yargı Adalet Komisyonuna, Ağustos 2006 tarihli bir gazete makalesinde yargıya hakaret ettiği gerekçesiyle Ankara Kazan İlçesi Hâkimi Kemal

Şahin hakkında soruşturma başlatmasına izin vermiştir. Şahin gazetedeki yazısında bazı hâkimlerin belirli suç ve davaları takip ettikleri takdirde YK'nin haklarında soruşturma başlatmasından korktuğu için yargının güvenilirliğini ve tarafsızlığını kaybettiğini belirtmişti. Soruşturma yıl sonunda hala devam etmekteydi. Türkiye Yayıncılar Birliği'ne (TYB) göre Adalet Bakanı ifade özgürlüğüyle ilgili sayısız davada yargının bağımsızlığını garanti etmemiştir. Savcılar ve mahkemeler, ideolojilerine göre hareket eden avukatların Türklüğe veya Atatürk'e hakaret iddialarıyla açtığı davalar dâhil bazı davaları kabul ederken insan haklarıyla ilgili pek çok şikâyeti yok saymıştır.

Cumhuriyet savcıları ve hâkimler arasındaki yakın ilişki ceza davalarında usulsüzlük ve haksızlık yapıldığı imajını vermiştir. Savcılar ve hakimler YK tarafından tayin edilmeden önce birlikte öğrenim görmektedir. Tayin ediledikten sonra aynı yerde oturmakta, genellikle aynı ofisi paylaşmakta ve beş yıldan fazla aynı mahkeme salonunda çalışmaktadır.

Aralık'ta hükümet tüm yargı adaylarının Adalet Bakanlığı tarafından yapılan yazılı ve sözlü bir sınava girmelerini öngören bir yasa yürürlüğe koymuş ve 35 yaşın altındaki beş yıllık deneyim sahibi özel avukatların adalet bakanlığında görev yapması için bir mekanizma oluşturmuştur. Türkiye Barolar Birliği, Adalet Bakanlığı sözlü sınavı şart koşarak adayları siyasi görüşlerine göre seçtiğini belirtmiş ve yeni yasayı protesto etmek için 9 Aralık'ta Ankara'da binlerce avukatın katıldığı bir miting düzenlemiştir. Hükümet buna karşılık sözlü sınavın zaten uygulandığı, yeni yasanın yalnızca eski uygulamayı yasalaştırdığı ve boş hâkimlik pozisyonlarını doldurmak için bu yasanın gerekli olduğu cevabını vermiştir. Çeşitli bölgesel baro birliklerine göre hükümet halkın savunması için yetersiz kaynak tahsis etmiştir. Bu birlikler ayrıca, halka tayin edilen avukatların savcılar kadar sıkı bir eğitim almadıklarını ve minimum uzmanlık düzeyi sergilemek için sınava girmenin gerekli olmadığını belirtmiştir.

Yargı sistemi genel mahkemeler, uzman ağır ceza mahkemeleri, askeri mahkemeler, ülkenin en yüksek mahkemesi olan Anayasa Mahkemesi ve başka üç yüksek mahkemeden oluşmaktadır. Yüksek Temyiz Mahkemesi ceza davalarının temyizine, Danıştay idari davaların temyizine ya da hükümet birimleri arasındaki davalara bakmakta ve Sayıştay devlet kurumlarını denetlemektedir. Davaların çoğu sivil, idari ve suç mahkemelerini içeren genel mahkemelerde görülmüştür. 2004'te meclis, yüksek mahkemenin dava yükünü azaltmak ve yargının daha etkili çalışmasını sağlamak amacıyla bölgesel temyiz mahkemelerinin kurulmasını sağlayan bir yasa çıkarmıştır. Adalet Bakanlığı yıl sonunda, hiçbir bölgesel temyiz mahkemesinde dava görülmediğini ve projenin 2010 yılına kadar ertelendiğini bildirmiştir.

Anayasa Mahkemesi yasaların, kararların ve meclis prosedürüyle ilgili kuralların anayasaya uygunluğunu incelemekte ve siyasi partilerin kapatılmasıyla ilgili davalara bakmaktadır. Suçlandığı takdirde bakanlar ve başbakanlar da Anayasa Mahkemesi'nde yargılanabilmektedir. Bununla birlikte mahkeme, olağanüstü hallerde, sıkıyönetimde, savaş zamanında ya da meclis tarafından yetki verilen diğer durumlarda "yasa gereğince verilen kararları" dikkate alamaz.

Askeri mahkemeler, kendi temyiz sistemleriyle, Silahlı Kuvvetlerin üyeleri için geçerli olan askeri yasaları içeren davalara bakmaktadır. Askeri mahkemeler aynı zamanda hem siviller hem de askeri personel tarafından işlenen suçları içeren davalara da bakabilmektedir.

İdari ve bürokratik engeller kovuşturmalara engel olmuş ve insan haklarını ihlal eden güvenlik güçleri personelinin az sayıda mahkûmiyet almasına katkıda bulunmuştur. Yasa gereğince mahkemeler, bir davalı en az bir duruşmaya katılmadığı takdirde mahkûmiyet kararı veremez. Davalı polisler mahkûmiyetten kaçmak için zaman zaman duruşmalara

katılmamıştır; davacı avukatlar mahkemelerin, davalıların maaş ya da emekli maaşı çeklerini ev adreslerinden aldıkları davalarda bile, bu tür davalıları bulmak için ciddi bir çaba harcamadığını iddia etmiştir.

Uluslararası Af Örgütü'nün (AI) Eylül 2006 tarihli raporuna göre davalılar mahkeme salonundaki dava muameleleri sırasında adil yargılanma haklarının ihlal edilmesiyle ilgili çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır. Rapor yeni bir yasanın savunmanın kendi tanıklarını çağırmasını öngörmesine rağmen mahkemelerin savunma tanıklarını dinlemeyi reddettiğini; mahkemeler ve savcıların genellikle savunmanın kanıtlarının incelenmesini reddettiğini; çok sayıda birikmiş dava olması nedeniyle yıllarca süren duruşma öncesi ve duruşma dönemlerinin sıkça yaşandığını; genellikle mahkemelerin sanıkların duruşma öncesi oturumlara katılmasına izin vermediğini ve mahkemelerin genellikle sanıklara kalifiye tercüman temin etmediğini belirtmiştir.

AI raporuna göre devlet güvenlik mahkemelerinden (2004'te kaldırılmıştır) ağır ceza mahkemelerine sevk edilen sanıkların davalarına, dava devlet güvenlik mahkemesinde görüldüğü sırada mahkemeye başkanlık eden aynı hâkim ve savcılar bakmıştır. Raporda ayrıca, bu hâkimlerin sanıklara itiraf etmeleri için şiddet uygulandığı ve "resmi olmayan" ve avukatların çağrılmasına izin verilmeyen uzun gözaltı sürelerinin olduğu iddialarını genellikle soruşturmadığı veya dikkate almadığı belirtilmiştir. Rapor, bu davalardaki sanıkların şiddet ve diğer kötü muamele gördüğü sırada yaptığı itirafların kanıt olarak kabul edilmesi sonucu hüküm giydiğini belirtmiştir.

Dava Süreçleri
Jüri sistemi yoktur; bütün davalarda bir hakim ya da hakim heyeti karar vermektedir. Yargılama halka açıktır. Yasalar, mahkemeden talep ettikleri takdirde yoksul olanlara baro birliklerinin karşılıksız danışma sağlamasını öngörür ve baro birlikleri uygulamada bunu tüm ülkede yapmıştır. Davalılar duruşmalarda bulunma ve zamanında avukatlarına danışma hakkına sahiptir. Davalılar ya da avukatları soruşturma için tanıklara soru sorabilir ve kendi adlarına tanık ve kanıt sunabilmektedir. Davalılar ve avukatları hükümetin elindeki, davalarıyla ilgili olan kanıtlara erişmektedir. Davalılar masum olduğunu savunabilir ve temyiz hakları vardır.

Uluslararası insan hakları örgütleri ve Avrupa Birliği (AB) mahkeme salonu yapısı ve suç prosedürü kurallarının adil bir soruşturma yapılmasını engellediğini belirtmiştir. Davacı avukatları mahkeme salonuna hâkimle aynı kapıdan girebilirken savunma avukatları ayrı bir kapıdan girmektedir. Davacı avukatları yüksek bir masada hâkimle aynı seviyede otururken savunma avukatı zemin seviyesinde oturmaktadır. Duruşma süresince davacı istediği tanığı çağırabilirken savunma tanık çağırmak için hâkimden izin istemektedir. Hâkimler savunma avukatının soru sorup sormayacağına ve nasıl soracağına karar vermekle beraber davacının sunduğu tüm soruları sunulduğu şekliyle sormaktadır. Yasalar hızlı yargılanma hakkını verir; bununla birlikte, davalar zaman zaman yıllarca sürmüştür. Güvenlik yetkililerine karşı kovuşturmalar sıklıkla ertelenmiştir çünkü yetkililer ifadelerini çabuk bir biçimde vermemiş ya da duruşmalara katılmamıştır. Bazı durumlarda bu ertelemeler zaman aşımı süresinin ötesine geçmiş ve davanın karara varılmadan sona ermesine neden olmuştur.

Yasalar işkenceyle elde edilen kanıtların mahkemede kullanılmasını yasaklamaktadır; bununla birlikte, savcılar bazen işkence iddialarını takip etmemiş ve kanıtın iptali ancak kanıtın yasallığı konusundaki bir diğer dava çözüldükten sonra gerçekleşmiştir. Uygulamada, işkenceyle elde edildiği iddia edilen bir itirafa dayalı duruşma devam edebilmiş ve hatta mahkemenin işkence iddiaları hakkında bir hüküm vermeden tamamlanmıştır.

Siyasi Mahkûmlar ve Tutuklular
Siyasi tutuklulara dair bir bilgi alınmamıştır. İHD solcular, sağcılar ve İslamcılardan oluşan birkaç bin siyasi mahkûm olduğunu tahmin etmiştir. Bununla birlikte hükümet, siyasi mahkûm oldukları iddia edilenlerin aslında terörist örgütlere üye olmakla ya da bunlara yardım etmekle suçlandıklarını iddia etmiştir. 30 Eylül'de hükümete göre, cezaevinde, terörizm suçuyla hüküm giymiş 2.232 mahkûm ve duruşmalarını bekleyen 2.017 tutuklu bulunmaktaydı.

Uluslararası insani yardım kuruluşlarının Adalet Bakanlığı'ndan izin alabildikleri takdirde "siyasi" mahkûmları görmesine izin verilmiştir. Uygulamada örgütler bu tür bir izni nadiren almıştır.

Sivil Yargı Prosedürleri ve Hakları
Sivil meselelerde bağımsız ve tarafsız bir yargı vardır. Yasa tüm vatandaşlara gördükleri fiziksel ve psikolojik hasar nedeniyle tazminat davası açma hakkı vermektedir.

f. Özel Yaşama, Aile ve Ev Yaşamına ya da Haberleşmeye Keyfi Müdahele

Yasalar bu tür eylemleri yasaklar ve hükümet uygulamada bu hükümlere genellikle saygı göstermiştir.

Bölüm 2

Aşağıdakileri İçerir Biçimde Sivil Özgürlüklere Saygı:

a. İfade ve Basın Özgürlüğü

Yasalar ifade ve basın özgürlüğü verir; bununla birlikte, hükümet bazı durumlarda bu özgürlükleri kısıtlamaya devam etmiştir. Hükümet oto-sansür uygulamaları için gazetecilere gözdağı vermiştir.

Hükümet, özellikle polis ve yargı, anayasal kısıtlamaları ve ceza yasasının hükümete, devlete, "Türklüğe", Atatürk'e ya da cumhuriyetin kurum ve sembollerine hakareti yasaklayan maddeleri gibi çok sayıda yasayı kullanarak ifade özgürlüğünü kısıtlamıştır. Anti Terör Yasası ya da basın ve seçim yasaları gibi diğer yasalar da ifade özgürlüğünü kısıtlamıştır.

Bireyler, misilleme korkusu olmadan devleti veya hükümeti alenen eleştirememiş ve hükümet, bazı dini, siyasi ve Kürt milliyetçiliği ya da kültürü ile ilgili bakış açılarına sempati duyan bireylerin ifade özgürlüğünü kısıtlamaya devam etmiştir. Bazı olaylarda hükümet yetkilileri hükümeti veya Türk devletini eleştirme ya da hakaret etme niyetinde olmayan kişiler hakkında kovuşturma başlatmıştır. Özellikle ülkenin AB üyeliği süreci, ordunun rolü, İslam, siyasi İslam ve azınlıklar olarak Kürt kökenli Türkler ve diğer etnik veya dini kökenler sorunu ve Osmanlı İmparatorluğu'nun son zamanlarındaki Türk-Ermeni çatışmasıyla ilgili meseleler dâhil insan hakları ve hükümet politikaları üzerine canlı tartışmalar devam etmiştir. Bununla birlikte, özellikle Ermeni meselesi olmak üzere bu gibi konularda yazan ya da konuşan kişiler yargılanma riskini göze almıştır. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC), ülkedeki AB üyeliğiyle ilgili yasal reformlara rağmen, ifade özgürlüğü konusundaki ciddi kısıtlamaların devam ettiğini bildirmiştir.

TGC, ideolojilerine göre hareket eden avukatların çok sayıda şikâyet davası açmasının ve bunların Türklüğe veya Atatürk'ün anısına hakaret gibi gerekçelerle mahkemelerde kabul edilmesinin yıl içinde devam eden ciddi sorunlar olduğunu bildirmiştir. Avrupa Komisyonu'nun Kasım ayında yayınladığı bir rapora göre, 2006'da şiddet içermeyen ifadeler nedeniyle haklarında kovuşturma başlatılan kişi sayısı 2005'e oranla iki kat artmış ve yıl içinde, kovuşturma sayısında artış olmuştur. Suçluların yarısından fazlası Ceza Yasası'nın özellikle "Türklüğe" hakaret suçuyla ilgili 301. Madde'si uyarınca yargılanmıştır. Hükümete göre, yıl içinde hiçbir gazateci ifade suçundan cezaevine girmemiştir. Ancak TGC, 21 gazetecinin raporlarının içeriği yüzünden cezaevinde olduğunu belirtmştir. Mart ayında Ankara başsavcısı ülkenin standart okul sınavlarını eleştiren beş yıllık bir şarkılarında devlete ve çalışanlarına hakaret ettikleri gerekçesiyle rock grubu "Deli"nin yedi genç üyesi aleyhinde dava açmıştır. Üniversiteye gidecek öğrencileri seçmek için yıllık bir sınav yapan devlet kurumu "ÖSYM"ye (Ulusal Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezine) yazılan şarkı, bir genç tarafından 2006'da internette yayınlandıktan sonra savcıların dikkatini çekmiştir. Eylül 2006'da Hâkim Erdal Işık yapılan takibatta suç unsurlarının kanıtlanmadığını belirterek davayı düşürmüştür.

11 Temmuz'da polis Erzurum'un Oltu İlçesi'nde seçim kampanyası yapan Sağlık Bakanı Recep Akdağ'ın elini sıkmayı reddedip Bakan'a "vatan haini" demesi üzerine Gazi Üniversitesi öğrencileri Durmuş Şahin ve iki arkadaşını beş gün boyunca gözaltında tutmuştur. Akdağ yerel savcıya şikâyette bulunmuştur; savcılar ceza yasasının "Türklüğe" hakaretle ilgili 301. Maddesi gereğince dava açmıştır. 16 Temmuz'da mahkeme tutuksuz yargılanmak üzere gençleri serbest bırakmıştır. Öğrenciler hüküm giymeleri halinde altı aydan iki yıla kadar hapis cezası alabilir. Dava yıl sonunda hala devam etmekteydi.

4 Ekim'de bir İzmir ceza mahkemesi, popüler Türk şarkıcısı Ferhat Tunç'un Temmuz 2006'da verdiği bir konserde terörist bir örgüt için söylediği "Ölen askerler bu ülkenin evladı sayılıyorsa, ölen gerillalar da bu ülkenin evladıdır. Ölen askerler için de, gerillalar için de yüreğim kanıyor." şeklindeki sözleri nedeniyle propaganda yaptığı gerekçesiyle yargılandığı davadan beraatına karar vermiştir.

Kasım ayında Diyarbakır savcısı, Ekim'in son haftasında düzenlenen San Francisco Uluslarası Müzik Festivali'nde Irak Kürdistan Bölge Hükümeti'nin milli marşı olarak bir Kürt halk şarkısı söyledikten sonra yasadışı bir örgüt lehine propaganda yaptıkları gerekçesiyle yaşları 12 ila 17 arasında değişen 14 çocuk hakkında soruşturma başlatmıştır. Savcı yıl sonunda hala söz konusu çocuklar aleyhinde resmi olarak suç duyurusunda bulunmamıştı.

29 Ekim'de Tulga Hepiş (35) Ege'nin tatil merkezi Bodrum'daki terör olaylarının prtesto edildiği bir mitinge üzerinde Türk bayrağı olan bir tişört giydirdiği köpeğiyle birlikte katılmış ve polis bu hareketinden dolayı Türklüğe hakaret ettiği iddiasıyla Hepiş'i nezarete almış ve iki saat boyunca sorgulamıştır. Yürüyüş boyunca bazı göstericiler Hepiş'i eleştirmiş ve köpeğin tişörtünü çıkarmaya zorlamıştır. Şikâyetleri öğrenmesi üzerine Kaymakam Abdullah Kalkan, polisten Hepiş'i Türklüğe hakaret suçundan gözaltına almasını istemiştir. Hepiş polise verdiği ifadede amacının Türklüğe hakaret etmek değil aksine vatanseverliğini göstermek olduğunu söylemiştir. Polisin serbest bırakmasına karşılık yerel savcı 301. Madde uyarınca Hepiş'i suçlu bulmuştur. Dava yıl sonunda hala devam etmekteydi.

Yıl içinde emniyet ve yargı, Kürt taraftarı DTP üyeleri üzerindeki baskıyı arttırmıştır. En çok kullanılan taktik, hükümeti eleştirmek için Kürtçe ifadeler kullandıkları gerekçesiyle DTP liderlerinin sorgulanması ve haklarında kovuşturma başlatılması olmuştur.
23 Şubat'ta polis, partisinin Kerkük'e yapılan bir saldırıyı Diyarbakır'a yapılmış kabul edeceğini söyleyerek "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" ettiği gerekçesiyle DTP Diyarbakır İl Başkanı Hilmi Aydoğdu'yu tutuklamıştır. Aydoğdu daha sonra bu sözleriyle aslında hükümeti Kuzey Irak'taki Kürtler'e dostluk eli uzatmaya davet ettiğini söylemiştir. 28 Şubat'ta bir temyiz mahkemesi Aydoğdu'nun aldığı hapis cezası nedeniyle yaptığı temyiz başvurusunu reddetmiştir. 6 Nisan'da Aydoğdu tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmıştır; Aydoğdu'nun davası davası yıl sonunda hala devam etmekteydi.
26 Şubat'ta bir Ankara mahkemesi, Mart 2006'daki Dünya Kadınlar Günü'nde Kürtçe ilanlar basıp dağıtarak Siyasi Partiler Yasası'nı ihlal ettikleri gerekçesiyle DTP Eşbaşkanları Ahmet Türk'ü ve Aysel Tuğluk'u 18 ay hapis cezasına çarptırmıştır. Türk ve Tuğluk ayrıca, cezaevinde bulunan PKK lideri Abdullah Öcalan için "sayın" gibi övgü sıfatları ve sözcükleri kullanarak bir suç veya suçlunun övülmesini yasaklayan yasayı ihlal ettikleri gerekçesiyle hüküm giymiştir. Türk ve Tuğluk kararın temyizi için Yüksek Mahkeme'ye başvurmuştur. Öcalan'a "sayın" şeklinde hitap ettiği için Türk, Mart ayında DTP üyesi Sedat Yurttaş'la birlikte altı ay hapis cezasına çarptırılmış ve "sayın" unvanını kullanan üçüncü kişi olan eski Kürt parlamenteri Leyla Zana'yla birlikte sorgulanmıştır.
8 Mart'ta bir Kars mahkemesi Nevruz (Kürtçe'de Yeni Yıl anlamına gelmektedir) davetiye ve posterlerine Türkçe'deki "v" yerine Kürtçe'deki "w" harfinin yazılması üzerine polisten bunlara el koymasını istemiştir.

19 Mart'ta bir Van ağır ceza mahkemesi, Mart 2006'daki Şemdinli olayından sonra PKK'nın terörist bir örgüt olmadığına dair açıklamalarıyla "bir terör örgütü lehine propaganda" yaptığı gerekçesiyle Hakkâri'nin DTP'li Belediye Başkanı Metin Tekçe'yi 10 ay hapis cezasına çarptırmıştır.

14 Haziran'da Danıştay Mahkemesi, İç İşleri Bakanlığı'nın isteği üzerine, personelin yüzde 72'sinin anadil olarak Kürtçe konuştuğu belediyede çok dilli hizmet programı hazırlama girişiminde bulunulmasının ardından Diyarbakır Sur Belediyesi Abdullah Demirbaş'ı

görevden almış ve başkanlığını düşürmüştür. 19 Ekim'de Danıştay Dairesi kararı onaylamış ve sanıkların 14 Haziran'daki karara yaptığı itirazları reddetmiştir.
Savcılık Diyarbakır Belediye Başkanı Osman Baydemir'e yıl içinde 15 dava açmıştır; Baydemir'e açılan toplam dava sayısı 24'tür. Baydemir yıl içinde dört davadan beraat etmiştir; Baydemir diğer 20 davadan hüküm giydiği takdirde toplamda 280 yıl hapis cezası alabilir. Mart 2004'ten bu yana savcılık Baydemir hakkında 75 soruşturma başlatmıştır. 18 Ekim'de Diyarbakır cumhuriyet savcısı PKK'yı "silahlı Kürt muhalefeti" olarak tanımlamasıyla ilgili olarak Baydemir aleyhinde iki dava açmıştır. Bu davaların birinden beş yıl, diğerinden dört yıl altı ay olmak üzere Baydemir'in hapsi istenmektedir. Şubat ayında Tarsus başsavcısı "yargı görevini yerine getirenleri" etkilemeye çalıştığı gerekçesiyle İHD Genel Başkan Yardımcısı olan Baydemir'in eşi Reyhan Yalçındağ aleyhinde iki yıl hapis cezası istemiyle dava açmıştır. Yalçındağ 2005'teki Nevruz kutlamalarında bir Türk bayrağını yakmaya çalışan altı gencin serbest bırakılmasıyla ilgili kararından dolayı Mersin mahkemesini övmüştü. Yıl sonunda dava hala devam etmekteydi.

Mayıs 2006 tarihinde *Los Angeles Times* gazetesine verdiği röportajda PKK ve Kürt düşünceleriyle ilgili sözlerinden dolayı DTP'li Batman Belediye Başkanı Hüseyin Kalkan hakkında başlatılan kovuşturma yıl sonunda hala devam etmekteydi.
2005'teki Nevruz kutlamalarında Türk bayrağını yakmaya çalışan altı çocuğun dava süreci yıl sonunda hala devam etmekteydi.

14 Şubat'ta bir Ankara mahkemesi, 2004'teki parti kongresinde Kürtçe konuştukları ve kongre için Kürtçe davetiye dağıttıkları gerekçesiyle Kürt taraftarı Hak ve Özgürlükler Partisi'nin (Hak-Par) 13 yetkilisini hapis cezasına çarptırmıştır. Mahkeme "suçun derecesine" bağlı olarak iki karar yayınlamıştır. Mahkeme beş sanığa birer yıl hapis cezası vermiş, ancak sanıklardan birinin ilerleyen yaşı nedeniyle hapis cezasını 24.700 ABD doları (29.200 lira) değerinde para cezasına çevirmiştir. Mahkeme diğer sekiz sanığa altı ay hapis cezası vermiş, ancak bunu 1.680 ABD doları (1.980 lira) değerinde para cezasına çevirmiştir. 28 Şubat'ta Anayasa Mahkemesi, Siyasi Partiler Yasası gereğince, Hak-Par'dan hakkında mahkûmiyet kararı olan 13 kişinin üyeliğini feshetmesini talep etmiştir.

2004'teki seçim kampanyasında Kürt sembolleri kullanarak Kürtçe yasa dışı konuşma yapan DEHAP yetkilisi Ahmet Dağtekin'in 2005'teki mahkûmiyet kararının temyiziyle ilgili yeni bir bilgi bulunmamaktaydı. Yıl içinde bir temyiz mahkemesi, DEHAP yetkilisi Reşit Yardımcı'nın 2003'teki parti kongresinde Kürtçe konuştuğu gerekçesiyle 2005'teki mahkûmiyet kararını bozmuştur.

Türkiye devlet kontrolünden bağımsız, aktif bir yazılı basına sahiptir. Geniş bir siyasi yelpaze kapsamında yayın yapan yüzlerce özel gazete bulunmaktadır.
Hükümet, Türkiye Radyo Telvizyon Kurumu'nun (TRT) sahibi ve işletmecisidir. Radyo Televizyon Üst Kurulu'na (RTÜK) göre, resmen kayıtlı 213 yerel, 16 bölgesel ve 23 ulusal televizyon istasyonu ve 952 yerel, 102 bölgesel ve 36 ulusal radyo istasyonu vardır. Diğer televizyon ve radyo istasyonları resmi bir izin olmaksızın yayın yapmaktadır. Uydu çanaklarının ve kablo televizyonun yaygın kullanımı, Kürtçe yayın yapan özel kanallar da dâhil olmak üzere yabancı yayınlara ulaşılmasına izin vermektedir. Medya organlarının çoğu bu sektör dışında birçok alanda faaliyet gösteren büyük özel holdingler tarafından sahiplenilmiştir. Medya organlarının belirli ellerde toplanması haberlerin içeriğini etkilemiş ve tartışmaların kapsamını kısıtlamıştır. Gözlemciler, medya holdinglerinin hükümet politikalarına karşı baskı oluşturmak için medyayı bir araç olarak kullandıklarını belirtmiştir. Savcılar medya özgürlüğünü kısıtlayan yasalar uyarınca her yıl düzinelerce olayı mahkemelere getirerek yazarları, gazetecileri ve siyasi figürleri taciz etmiştir; ancak hâkimler bu davaların çoğunu düşürmüştür. Polis en az bir gösteride gazetecileri taciz etmiş ve dövmüştür. Yetkililer ifadeyle ilgili yasaların ihlal edildiği gerekçesiyle gazete

binalarına baskınlar düzenlemiş, geçici olarak gazeteleri kapatmış, para cezaları vermiş ya da gazetelere el koymuştur. Medya, hükümetin kısıtlamalarına rağmen, hükümet liderlerini ve polisi her gün eleştirmiş ve pek çok olayda hükümete karşı muhalif bir tutum benimsemiştir.

Nisan'da bir İstanbul mahkemesi 301. Madde uyarınca *Today's Zaman* gazetesinden Lale Sarıibrahimoğlu ve *Nokta*dergisinden Ahmet Şık adlı gazeteciler hakkında soruşturma başlatmıştır. Soruşturma Şık'ın, Sarıibrahimoğlu'nun askerin "zihniyeti" ve ulusal güvenlikteki rolüyle ilgili kaygılarını dile getirdiği bir röportajı *Nokta* dergisinde yayınlaması üzerine başlatılmıştır. İlk duruşma 12 Kasım'da yapılan dava, yıl sonunda hala devam etmekteydi.

Genelkurmay Başkanlığı askeri savcısının yaptığı şikâyet başvurusu üzerine bir savcının çıkarttığı arama kararıyla anti terör biriminden yaklaşık 50 polis memuru 13 Nisan'da haftalık *Nokta* dergisi çalışanlarını ve ofisini aramıştır. Şikayet *Nokta*'nın 5 Nisan'da, emekli Deniz Kuvvetleri komutanı Oramiral Özden Örnek'e ait bir günlük aracılığıyla isimleri açıklanmayan sivil toplum örgütleri ile askeriye arasındaki ilişkiyi açığa çıkaran bir yazı yayınlaması üzerine yapılmıştır. Uluslararası Af Örgütü 17 Nisan'da yayınladığı açıklamada arama kararının yalnızca dosyaların kopyalanmasına izin vermesine karşılık devlet güvenlik güçlerinin *Nokta* personelinin bilgisayarlarına erişimini reddettiğini belirtmiştir. Türk Gazeteciler Birliği, Çağdaş Gazeteciler Birliği ve diğer gruplar yapılan baskını ifade özgürlüğünün yasa dışı şekilde yasaklanması olarak değerlendirmiştir. Nisan ayında savcılar *Nokta* dergisi Genel Yayın Yönetmeni Alper Görmüş'ü iftira atmakla suçlamış ve Görmüş'ün altı yıl sekiz ay hapsini istemiştir. 19 Eylül'de bir İstanbul mahkemesinde başlayan duruşma yıl sonunda hala devam etmekteydi.
1 Mayıs'ta polis göz yaşartıcı gaz ve güç kullanarak kalabalığı dağıtmaya çalışırken 1 Mayıs işçi bayramı gösterilerini haber yapmaya çalışan gazetecileri taciz etmiş ve dövmüştür. Türk Gazetecileri Birliği en az altı gazetecinin polis tarafından taciz edildiğini veya dövüldüğünü bildirmiştir. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu bu tür olayların gazeteciler için "büyük tehlike" teşkil ettiğini ve bu durumun gazetecilerin bu tür olayları haber yapmasında basın özgürlüğünü engelleyebileceğini söylemiştir. Avrupa Gazeteciler Federasyonu gazetecilere yapılan saldırıyı kınayan bir beyanname yayınlamış ve hükümeti medyanın özgür ve bağımsız şekilde çalışmasına izin vermeye çağırmıştır. İstanbul valisi "çeşitli sorunların" olduğunu kabul etmiş ancak polisin gazetecilere karşı düşmanlık beslemediğini belirtmiştir.

Temmuz'da savcılar gazeteci Umur Talu'nun köşesinde astsubayların askeriyede haksızlığa uğradığını yazarak askeriye içindeki hiyerarşiye zarar verdiği iddiasıyla Genelkurmay Başkanlığı'nın Adalet Bakanlığı'na şikâyet başvurusunda bulunması üzerine Talu hakkında soruşturma başlatmıştır. Talu hükümet içindeki sorunları analiz etmede gazetecilik özgürlüğünün sınırları çerçevesinde raporunun doğru ve yerinde olduğunu ileri sürmüştür. Savcılar Talu'nun ifade özgürlüğü sınırları içinde kalarak suç işlemediği kararına varmış ve davayı düşürmüştür.

5 Aralık'ta iki kişi Rumca yayınlanan *Iho* (Yankı) gazetesinin Genel Yayın yönetmeni Andreas Rombopulos'a İstanbul'daki ofisinin dışında saldırarak dövmüştür. Polis soruşturma sırasında kimseyi tutuklamamıştır; soruşturma yıl sonunda hala devam etmekteydi.

TGC, Temmuz ayındaki bir raporunda yayınladıkları kitaplar nedeniyle yayınevlerinin sorumlu tutulduğu yasada bir değişiklik yapıldığını bildirmiştir. Buna göre kitapların sorumluluğu yayınevleri yerine çevirmenlere aittir. TGC ayrıca yazarları yabancı olan veya yurt dışında yaşayan kitaplardan dolayı yayınevlerinin sorumlu tutulmaya devam edildiğini belirtmiştir.

19 Ocak'ta önemli bir insan hakları eylemcisi ve Türkçe-Ermenice yayınlanan haftalık *Agos* gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni olan Hrant Dink İstanbul'daki ofisinin çıkışında suikaste kurban gitmiştir. 17 yaşındaki şüpheli Ogün Samast olaydan kısa bir süre sonra yakalanıp cinayetle suçlanmıştır. Samast iddialara göre duruşmanın 1 Ekim'deki ilk oturumunda Dink'i vurduğunu kabul etmiştir; dava yıl sonunda hala devam etmekteydi. Yıl sonunda hala devam eden soruşturmada 19 şüpheli daha tutuklanıp hakklarında suç duyurusunda bulunulmuştur. Bunlardan sekizi gözaltında tutulmaya devam etmekteydi. Cumhurbaşkanı, başbakan ve diğer hükümet yetkilileri cinayeti kınarken aşırı milliyetçilik ve suçun asıl kaynağı ile ilgili ulusal bir tartışma devam etmekteydi. Dink daha önce Türk-Ermeni ilişkilerini yazdığı bir makalede "Türklüğe hakaret" ettiği gerekçesiyle yargılanmasının ardından 2005 yılında altı ay hapis cezası ertelenmişti.

11 Ekim'de, Hrant Dink'in oğlu olan *Agos*'un yazı işleri müdürü Arat Dink ve meslektaşı Serkis Seropyan "Türklüğü aşağıladıkları" iddiasıyla yargılanmalarının ardından bir yıl hapis cezasına çarptırılmış ancak cezaları ertelenmiştir. Hrant Dink'in 1915 olaylarını "soykırım" olarak nitelendirdiği Reuters demecinin *Agos*'ta tekrar yayınlanması üzerine Eylül 2006'da benzer suçlardan davalar açılmıştır. 14 Haziran'da bir mahkeme Arat Dink ve Seropya'nın, Hrant Dink'in mahkumiyetini eleştirerek "yargıyı etkilemeye çalışmakla" suçlandığı başka bir davadan beraatine karar vermiştir.

Haziran 2006'da bir İstanbul mahkemesi, köşe yazarı Murat Belge'nin yargıyı aşağılamak ve Osmanlı İmparatorluğu'nun 1915 Ermeni katliamıyla ilgili 2005 İstanbul konferansının yapılmasının yasal olup olmadığının tartışıldığı mahkeme sürecini haber yaparak yargı sürecini etkilemeye çalışmak suçundan beraatine karar vermiştir.

Yazar Zülküf Kışanak'ın "Türkiye Cumhuriyeti'ni kötülemek" suçu ve gazeteci Aziz Özer'in benzer suçlar nedeniyle aldıkları mahkûmiyetlerle ilgili yeni bir bilgi bulunmamaktaydı. Hükümet radyo ve televizyon yayınlarında Kürtçe ve diğer azınlık dillerinin kullanımına ciddi sınırlamalar getirmeye devam etmiştir. Haberlerde azınlık dillerinde yayın yapılmasını günde 45 dakikayla sınırlayan RTÜK yönetmelikleri bu dillerde yayınlanan kültürel program ve filmlerin saatine herhangi bir sınırlama getirmemiştir. Yönetmelikler ayrıca, Türkçe olmayan radyo programlarının ardından aynı programın Türkçesinin yayınlanmasını ve Türkçe olmayan televizyon programlarının Türkçe alt yazıyla yayınlanmasını öngörmektedir. Kürtçe yayın yapmaya yeni başlayanlar tüm bunların pazara girişlerini engelleyen ağır mali yükümlülükler olduğunu bildirmiştir. Devletin yayın kurumu TRT, Kürtçe ve diğer üç azınlık dilinde ulusal çapta sınırlı sayıda program yayınlamıştır.

Üç yıllık yasal mücadelenin ardından 9 Şubat'ta RTÜK, 2003'te yayınladığı üç programda halk arasında "kin ve düşmanlığa" neden olduğu gerekçesiyle "Anadolu'nun Sesi" adlı radyo istasyonunun yayın yapmasını yasaklamıştır. Yıl sonunda yasağı süren istasyon internetten yayın yapmaya devam etmekteydi.

Radyo İmaj yetkilileri Kürtçe şarkı yayınladıkları ve programlarda zaman zaman Kürtçe röportajlara yer verdikleri iddiasıyla devam eden iki idari kapatma davası ve kimliği belirsiz tarafların istasyona sık sık parazit yapması şeklinde, giderek artan baskıya maruz kaldıklarını bildirmiştir. Hükümet yetkilileri Radyo İmaj'ın frekans başvurusu için onay alamadığı ve frekans için bekleyen sayısız istasyondan yalnızca biri olduğu cevabını vermiştir. Radyo İmaj internet üzerinden yayın yapmaya devam etmiştir.

TGC, kitap yasaklama ve toplatma olaylarına çok nadiren rastlandığını ancak hakaret, iftira, müstehcenlik, ayrımcılık, küfür, kökten dincilik ve Tanrı'ya hakaret iddialarıyla yazar ve yayıncılar hakkındaki soruşturmaların devam ettiğini bildirmiştir. Yayınevlerinin, materyaller basıldığında kitapları ve süreli yayınları savcılara göndermeleri gerekmektedir. TGC'ye göre, savcılar şüpheli gördükleri materyallerin geç gönderilmesi nedeniyle

yayınevleri hakkında soruşturma başlatmış ve bazı olaylarda suç duyurusunda bulunmuşlardır. TGC, bunun sonucu olarak yayınevlerinin genelde tartışmaya yol açacak içerikli çalışmaları yayınlamaktan kaçındığını bildirmiştir. TGC'ye göre, yetkililer Haziran 2006'dan Haziran 2007'ye kadar, yazdıkları veya yayınladıkları 43 kitap nedeniyle 43 yazar ve 24 yayınevi aleyhinde dava açmıştır. Bu davaların sekizinde beraat ve 13'ünde mahkûmiyet kararı verilmiş, beşi düşmüştür ve 17'si hala devam etmektedir.
22 Mayıs'ta bir Fatih ceza mahkemesi, yayıncı Hamza Türkmen'in beraatine karar verirken, yazar Mehmet Pamak'ı *Kemalizm, Laiklik, Şehidlik* adlı kitabında halkı kin, düşmanlık ve iftiraya teşvik etmeyi yasaklayan TCK'nın 216. Maddesini ihlal ettiği iddiasıyla 15 ay hapis cezasına çarptırmıştır. Mahkeme Pamak'ın cezasını ertelemiştir.
25 Eylül'de bir İstanbul mahkemesi, "Türklüğün aşağılandığı" *Rızanın İmalatı: Kitle Medyasının Ekonomi Politiği* (Noam Chomsky ve Edward S. Herman) ve *Savaş Ganimetleri: Amerikan Silah Ticaretinin İnsani Bedeli* adlı iki kitabın çevirisini yayınladıkları gerekçesiyle haklarında dava açılan yayıncı Fatih Taş'ın ve iki çevirmenin beraatine karar vermiştir.

Bir İstanbul mahkemesi, Belge Yayınevi'nin sahibi Ragıp Zarakolu'nun, Türkler ile Ermeniler arasında uzlaşmayı savunan iki kitabın çevirisini yayınlayarak devlete hakaret etmek suçundan 2005'te hakkında açılan davaların birinden beraatine karar vermiştir. Mahkeme Zarakolu yerine çevirmen Atilla Tuygan'ın suçlanmasına karar vermiştir. Tuygan'a açılan dava yıl sonunda hala devam etmekteydi; Tuygan hüküm giyerse altı ay hapis cezası alabilir. *Gerçek Bizi Özgür Kılacak* adlı kitabı yayınlaması nedeniyle aleyhinde açılan ikinci bir davada, Zarakolu yedi yıl altı ay hapis cezası alabilir. 1 Haziran'da kitabın yazarı George Jerjian mahkemeye Zarakolu'nun beraatini talep eden bir mektup göndermiştir. Dava yıl sonunda hala devam etmekteydi.
Yetkililer, özellikle güneydoğuda Kürt taraftarı veya sol içerikli materyallere el koyarak veya ilgili medya organlarını geçici olarak kapatarak zaman zaman medyaya sansür uygulamıştır.

Hakimler, genel olarak PKK taraftarı olduğu düşünülen ve Kürtçe yayın yapan *Özgür Gündem* gazetesini, yıl içinde beş ayrı olayda 15 ila 30 gün arasında kapatma emri vererek, gazetenin nüshalarına el koyarak ve web sitesine erişimi yasaklayarak fiilen kapatmıştır. 18 Temmuz'da bir İstanbul mahkemesi Kürt gazetesi *Güncel*'in sahibi *Özgür Gündem*'in sahibiyle aynı kişi olduğu için gazeteyi 15 gün süreyle kapatmıştır. *Güncel* Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni Mehmet Samur mahkemenin 22 Temmuz genel seçimlerinden hemen önce gazeteyi susturmak için "seçim sansürü" sayılabilecek yanlış bir hukuki mantık kullandığını belirtmiştir. Bir İstanbul ceza mahkemesi yayın hayatına yeni başlayan Kürt gazetesi *Yedinci Gün*'ü PKK propagandası yaptığı iddiasıyla 12 Kasım'da 15 gün, 17 Kasım'da 30 gün süreyle kapatmıştır.
İnternette yayınladığı makalelerinde Başbakan Erdoğan, Maliye Bakanı Unakıtan ve Ulaştırma Bakanı Yıldırım'ı eleştirerek hakaret ettiği gerekçesiyle Siyasi, Ekonomik, Sosyal Araştırmalar ve Strateji Geliştirme Merkezi Başkanı İsmail Yılmaz hakkında Mayıs 2006'da Ankara mahkemesinde verilen mahkûmiyet kararıyla ilgili yeni bir bilgi bulunmamaktaydı.

18 Nisan'da bir Ankara mahkemesi, *Leman* dergisinin 2005 basımında Başbakan Erdoğan'ı keneye benzettiği gerekçesiyle siyasi karikatürist Mehmet Çağçağ aleyhinde açılan davayı düşürmüştür. Mahkeme bu kararı için kamu görevlilerinin sert eleştirilere açık olması gerekçesini göstermiştir.

Başbakan Erdoğan'ın 2005 yılında kendisine hakaret ettikleri iddiasıyla siyasi karikatüristlere karşı bir dizi dava açmasının ardından mizah dergisi *Penguen*, farklı karikatüristlerin Erdoğan'ı çeşitli hayvanlar şeklinde betimlediği bir kapak resmi yayınlayarak davalara tepki göstermiştir. 2005'te Erdoğan, 31.912 ABD doları (38.178 lira)

tazminat istemiyle *Penguen* aleyhine bir dava açmış ancak dava derginin lehine sonuçlanmıştır. Nisan ayında Temyiz Mahkemesi kararı onaylamıştır.

2006 yazı boyunca meclis Anti Terör Yasası'nda değişiklikler yaparak basına daha fazla kısıtlama getirmiştir. Değişiklikler gereğince basın kuruluşlarındaki editörler terörle mücadele eden kamu personelinin kimliklerini açıklamaları halinde para cezası alabilmekte ve hâkim "terör örgütleri lehine propaganda yapan" yayın kuruluşlarına bir aya kadar kapatma cezası verebilmektedir. Eski Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer bu kısıtlamaların anayasayı ihlal ettiği gerekçesiyle değişiklikleri Anayasa Mahkemesi'ne götürmüştür. Yıl sonunda Anayasa Mahkemesi davada henüz karar vermemişti; yıl sonunda yasalar askıya alınmış durumdaydı.

Yıl içinde Anti Terör Yasası kapsamında basına dava açılmaya devam etmiştir. TGC ve insan hakları örgütlerine göre yasa, soruşturmaların ideolojik ve siyasi görüşlere göre yapılmasına izin veren çok geniş bir suç tanımı içermektedir. TGC, Kürt gazetelerinin ve radyo istasyonlarının periyodik olarak kapatıldığını ve bazen güvenlik güçleri tarafından buralara baskın yapıldığını bildirmiştir. TGC'ye göre, Anti Terör Yasası kapsamında Kürt taraftarı günlük *Özgür Gündem* gazetesine açılan toplam dava sayısı 550'ye ulaşmış ve gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Hasan Bayar toplam beş yıl 10 ay hapis cezasına çarptırılmıştır.

İnternet Özgürlüğü
Ülkede internet yaygın olarak kullanılmaktadır. İnternet okul, kütüphane, özel internet kafeler ve diğer kamu alanlarında kullanılmakta ve hükümet internet kullanımını desteklemektedir. İnternet erişimine yönelik bazı kısıtlamalar bulunmaktaydı.
4 Mayıs'ta hükümet ceza kanunlarının ve medeni kanunun ihlaliyle ilgili yeni bir internet yasası kabul etmiştir. Yasa hükümetin, web site aracılığıyla şu sekiz suçtan birinin işlendiğine dair yeterince şüphe uyandırması halinde bir web siteyi yasaklamasına izin vermektedir: intihara teşvik, çocuklara yönelik cinsel taciz, uyuşturucu kullanımının kolaylaştırılması, sağlık için tehlikeli madde sunulması, müstehcenlik, fuhuş, kumar veya Türk Ceza Kanunu'nun 5816. Maddesi (Atatürk'e yönelik suçlar) kapsamındaki suçlar. Şikâyet üzerine veya kişisel gözlemler sonucunda bir savcı kurallara uymayan siteye erişimin yasaklanması için başvuruda bulunabilmekte veya çok acil bir durumda savcı ya da Telekomünikasyon Başkanlığı yasağı uygulamaya koyabilmektedir. Her iki durumda da bir hâkim 24 saat içinde olay hakkında karar vermelidir. Yasak kararının çıkmasının ardından internet servis sağlayıcısı 24 saat içinde (ISP) siteye erişimi engellemelidir. Hâkim erişim engelini onaylamazsa, savcı erişimin yeniden sağlandığından emin olmalıdır. ISP yasal emre uymadığı takdirde altı aydan iki yıla kadar hapis cezası alabilmektedir. Ayrıca yasa gereğince bir kişi herhangi bir web sitenin kişisel haklarını ihlal ettiğini düşündüğünde, ISP'den ihlal konusu içeriği kaldırmasını talep edebilmektedir.
7 Mart'ta, bir İstanbul mahkemesi Türkiye'nin kurucusu Atatürk'e gay diye hakaret eden bir video yayınlaması nedeniyle "YouTube" adlı web sitesine erişimi yasaklamıştır. Mahkeme, "Atatürk'ün resimlerine İngilizce küfür yazılarak Atatürk ve Türkiye'ye hakaret edildiği gerekçesiyle ve ifade özgürlüğünü korumak için" yasağın gerekli olduğuna karar vermiştir. 8 Mart'ta mahkeme, Youtube'un söz konusu videoyu kaldırması halinde, önceki kararını değiştireceğini belirten yeni bir karar almıştır. 9 Mart'ta YouTube videoyu kaldırdıktan sonra yasak kaldırılmış ve kullanıcılar tekrar siteye erişebilmiştir.

17 Ağustos'ta bir mahkeme, ateşli bir anti evrimci olmasıyla tanınan *Yaratılış Atlası* adlı kitabın tartışmalı Türk Müslüman yazarı Adnan Oktar'ın avukatlarının dava dilekçesi vermesi üzerine wordpress.com adlı web sitedeki tüm yayınlara erişimi yasaklamıştır. Oktar'ın avukatları mektuplarında, evrim teorisini savunup Oktar'ı eleştiren popüler bir Türk Müslüman yazar olan Edip Yüksel'in wordpress sitesinde yasadışı içerikler yayınladığını iddia etmiştir. Oktar'ın avukatları öncelikle, bazı yayınlara erişimin yasaklanması için başvurmuş ancak yazarların hakaret içerdiği iddia edilen yayınları

wordpress.com alanından diğer sitelere taşıması üzerine geniş kapsamlı bir yasak için başvuruda bulunmuştur. Hükümet, mahkeme emrine uygun olarak, sadece bir siteyi engelleme teknolojisi olmadığı için tüm wordpress sitelerine erişimin engellendiğini belirtmiştir. Wordpress sitelerine yıl sonunda hala erişilemiyordu.

17 Nisan'da bir İstanbul mahkemesi, Oktar'ın kendisine hakaret edildiği gerekçesiyle elektronik sözlük web sitesi *Ekşi Sözlük*'e erişimin engellenmesi için verdiği dilekçeyi kabul etmiş ve site, hakaret içerikli linkler kaldırılmış olarak bir hafta sonra yayınına kaldığı yerden devam etmiştir.

17 Eylül'de bir Sivas mahkemesi, Youtube'un Atatürk'e ve hükümet liderlerine hakaret içerikli yayın yaptığı gerekçesiyle siteye erişimin engellenmesine dair bir karar yayınlamıştır. Sınır Tanımayan Gazeteciler tüm web siteye erişimin gereksiz bir önlem olduğunu belirten ve hükümeti kararı derhal iptal etmeye çağıran bir beyanname yayınlamıştır. YouTube söz konusu içeriği kaldırmış ve hükümet site erişimine izin vermiştir.

Hükümet yetkilileri "milli güvenliği, toplum düzenini, sağlığını ve ahlakını" korumak veya bir suçu engellemek için internet kullanıcısının kayıtlarına nadiren erişmektedir. Polis bu tür bir eylemde bulunmadan önce, bir hâkimden ya da acil durumlarda en yüksek idari yetkiliden izin almak zorundadır.

Akademik Özgürlük ve Kültürel Etkinlikler
Hükümet genel olarak akademik özgürlüğe veya kültürel etkinliklere kısıtlama getirmemiştir; ancak üniversite yetkilileri resmi devlet ideolojisine karşıt görüşleri alenen desteklediği için bir akademisyeni geçici olarak görevinden almış ve hassas konularda oto-sansür uygulanmıştır.

13 Mart'ta İzmir cumhuriyet savcısı Atatürk'e hakaret etmeyi yasaklayan bir yasayı ihlal ettiği gerekçesiyle Gazi Üniversitesi profesörü Atilla Yayla aleyhinde dava açmıştır. Yayla hüküm giyerse üç yıla kadar hapis cezası alabilir. Kasım 2006'da Gazi Üniversitesi, 2006'da AKP'nin organize ettiği bir konferansta "bu adam" (yani Mustafa Kemal Atatürk) tarafından dayatılan laik tek parti rejiminin "ilerici" olmadığını söyleyen Yayla'yı görevinden uzaklaştırmıştır.

b. Barışçıl Bir Şekilde Toplanma ve Dernek Kurma Özgürlüğü

Toplanma Özgürlüğü
Yasalar toplanma özgürlüğü sağlar; bununla birlikte, hükümet bu hakkı uygulamada kısıtlamıştır. Toplanma için yetkililere önceden bildirimde bulunmak şart koşulmuştur ve yetkililer toplantıları gösterilen alanlarda sınırlı tutabilir.

İHK 2006'dan farklı olarak yıl içinde yapılan gösterilerde hiç kimsenin ölmediğini bildirmiştir. Polisin yıl içinde bazı göstericileri dövdüğü, taciz ettiği, gözaltına aldığı ya da rahatsız ettiğine dair raporlar bulunmaktadır.
İçişleri Bakanlığı 22 Kasım'da yapılan gösterilerde polisin 2508 kişiyi gözaltına aldığını bildirmiştir.

10 Temmuz'da polis, cezaevi sorunlarını protesto etmek üzere Taksim Meydanı'nda toplanan Temel Hak ve Özgürlükler Derneği'nin yaklaşık 80 üyesini dağıtmak için aşırı güç kullanmıştır. İHK'ye göre polis altı göstericiyi dövmüş ve Grup Yorum adlı müzik grubunun üyesi İbrahim Gökçe'nin bacağını kırmıştır.

Güneydoğuda olayların gerginliğinin ağır şiddet eylemlerinin yaşanmasına sebep olacağına dair yapılan tahminlere rağmen Mart ayında ülkede Nevruz kutlamaları

nedeniyle düzenlenen 200 kadar halk etkinliği genellikle sorunsuz geçmiştir; bununla birlikte polis PKK bayrakları ve cezaevinde bulunan PKK lideri Öcalan posterleri açtığı gerekçesiyle 431 kişiyi gözaltına almıştır. Olaylar sırasında dört gösterici ve yedi polis memuru yaralanmıştır.

1 Mayıs'ta polis, bilinmeyen bir kaynaktan kalabalığa ateş açılmasının ardından yaşanan panikte 30'dan fazla kişinin Taksim Meydanı'nda hayatını kaybettiği "Kanlı 1 Mayıs"ın 30. yıldönümünü anmak üzere İstanbul Taksim Meydanı'nda izinsiz toplanan 1000 kadar göstericiyi dağıtmak için aşırı güç kullanmıştır. İstanbul valisinin bu yılki gösteriler için Taksim Meydanı'nın kullanılmasına dair izin vermemesine rağmen Devrimci İşçi Sendikalarına bağlı sendikalar gösterileri yapmakta kararlı olduklarını açıklamıştır. Göstericiler meydana yürüdükçe polis aralarında olayları haber yapmak için gelen gazetecilerin de bulunduğu kalabalığı dağıtmak için su tankerleri ve göz yaşartıcı gaz kullanmıştır. Meydandaki bir kafede oturan yetmiş beş yaşındaki İbrahim Sevindik polisin etrafa sıktığı gaz nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Polis 700'den fazla kişiyi gözaltına almış ancak aynı akşam serbest bırakmıştır. 1 Mayıs olaylarıyla ilgili bildirilen bir duruşma bulunmamaktadır.

Yasa dışı bir örgüte üye oldukları gerekçesiyle yargılanan dokuz DEHAP yetkilisinin duruşması yıl sonunda hala devam etmekteydi. Dokuz yetkili polisin, cezaevinde bulunan PKK lideri Abdullah Öcalan'ı desteklemek için Şubat ayında Mersin'de yapılan bir protesto sırasında Ümit Gönültaş'ı vurarak öldürdüğünü iddia etmesi üzerine suçlu bulunmuştur. İHK'ye göre, çatışma sırasında göstericilerin silah kullandığına dair bir kanıt bulunmamıştır. Yıl sonunda Gönültaş'ın ölümünden dolayı hiç kimse hakkında soruşturma başlatılmamıştı.

16 Ekim'de Diyarbakır ağır ceza mahkemesi, Anti Terör Yasası kapsamında, Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Irak'ta yapılacak olası bir Türk operasyonunu protesto ettikleri gerekçesiyle Kürt eylemciler İbrahim Güçlü, Zeynel Abidin Özalp ve Ahmet Sedat Oğur'u bir yıl hapis cezasına çarptırmıştır. Sanıklar sembolik bir protesto için Diyarbakır'dan Irak sınırına kadar yürümeyi planladıklarını ancak Diyarbakır'dan ayrıldıklarında tutuklandıklarını söylemiştir.

Hükümet, akrabalarının ve tanıkların iddialarına göre, Batman'da PKK militanları için düzenlenen cenaze töreninde çıkan bir çatışmada polisin ateş açması sonucu yaşamını yitiren Hasan İş'in ölümüyle ilgili soruşturma bir başlatmıştır. Soruşturma yıl sonunda hala devam etmekteydi.

Mart 2005'te İstanbul'da düzenlenen Dünya Kadınlar Günü gösterisinde aşırı güç kullandığı iddiasıyla yargılanan 54 polisin ilk duruşması Mart 2006'da yapılmıştır. Dava yıl sonunda devam etmekteydi.

2005'te Mersin'deki Nevruz kutlamalarında altı çocuk Türk bayrağını yakmakla suçlanmış ancak duruşmaları devam ederken serbest bırakılmıştır. Dava yıl sonunda hala devam etmekteydi.

2005'te Siirt'teki PKK lideri Abdullah Öcalan'ı destek mitinginde polis, Abdullah Aydan adlı göstericiyi vurarak öldürmüş ve 39 göstericiyi gözaltına almıştır. Asliye mahkemesi Aydan'ı öldüren polis amirinin beraatine karar vermiştir. Temyiz mahkemesi başsavcısı ceza dairesinden beraat kararını bozmasını talep etmiştir. Ceza dairesi yıl sonunda hala bir karara varamamıştı. Cumhuriyet savcısı polisin kendilerini dövüp taciz ettiğini iddia eden göstericilerin şikâyetini reddetmiştir. Savcılar daha sonra göstericileri yasa dışı slogan atmak ve yasa dışı bir marş söylemekle suçlamıştır. Dava yıl sonunda Diyarbakır Ceza Mahkemesi'nde görülmeye devam etmekteydi.

Dernek Kurma Özgürlüğü
Dernek kurma özgürlüğü yasalarla sağlanmıştır, ancak uygulamada bu hakla ilgili çeşitli kısıtlamalar bulunmaktadır.

Yasalar derneklerin, dernek kurmadan önce yetkilileri bilgilendirmesini gerekli görmezken, uluslararası örgütlerle beraber çalışma ve/veya ülke dışından mali destek alma gibi girişimlerde bulunmadan önce yetkilileri bilgilendirmesini ve bu tür faaliyetlerle ilgili ayrıntılı belgeler sunmasını şart koşmaktadır. Dernek temsilcileri bunun çalışmalarına fazladan bir yük getirdiğini belirtmiştir.

Yargıçlar ve Savcılar Birliği (Yarsav) üyeleri örgütü kapatma konusunda yasal baskıyla karşılaşmıştır. Örgüt kişisel inançlarına göre işçi aldığı gerekçesiyle Adalet Bakanlığı'nı zaman zaman eleştirmiştir. 17 Ağustos'ta Ankara Valisi Kemal Önal, Anayasa'yı ve Dernekler Yasası'nı ihlal ettiği iddiasıyla örgütü kapatması için Ankara başsavcısı ve Danıştay'a başvurmuştur. Danıştay bu talebi reddetmiştir. Örgüt yıl sonunda faaliyetlerine devam etmekteydi.

Ülkede çalışma yapmak isteyen yabancı derneklerin tüm faaliyetleri için hükümete ayrıntılı raporlar sunması gerekmektedir; yerel dernekler de aynı projeler için rapor sunmak zorundadır.

Bir STÖ avukatlık örgütü olan Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı'na göre STÖ'lerin belirli vergilerden muaf tutulma hakkını elde etmelerini sağlayacak olan kamu yararına çalışan dernek statüsünü elde edebilmek için gerekli kriterler kısıtlayıcı ve karmaşıktır. Kamu yararına çalışan dernek statüsü için başvurular Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmalıdır. Yasalar dilekçeleri reddedildiği takdirde başvuranların tekrar başvurmasına izin vermemektedir.

Önceki yıldan farklı olarak hükümet veya mahkemeler tarafından hiçbir örgüt kapatılmamıştır.

c. Din Özgürlüğü
Anayasa ve yasalar din özgürlüğünü garanti eder ve hükümet uygulamada genel olarak bu hakka saygı duymuştur; bununla birlikte, hükümet, İslami ve diğer dini gruplara karşı önemli kısıtlamalar getirmiştir.

Anayasa ülkeyi "laik devlet" olarak tanımlar ve inanç, ibadet ve şahsi dini fikirleri yayma özgürlüğünü garanti eder; bununla beraber, laik devletin bütünlüğü ve devamı konusundaki diğer anayasal şartlar bu hakları kısıtlamaktadır.

Hükümet İslami dini kuruluşlar ve eğitimi, Başbakanlığa bağlı Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla idare etmiştir. Diyanet, ülkede bulunan kayıtlı 77.777 caminin idaresinin denetiminden ve il ve beldelerde kamu görevlisi olarak çalışan imamların görevlendirilmesinden sorumludur. Özellikle Aleviler olmak üzere, bazı gruplar Diyanet'in diğer inançları dışlayarak Sünni İslami inançları yansıttığını iddia etmiştir ancak hükümet, Diyanet'in hizmet talebinde bulunan herkese eşit davrandığını ileri sürmüştür. Akademisyenler etnik Türkler, Kürtler ve Araplar dahil Alevi nüfusunun 15-20 milyon olduğunu tahmin etmiştir. Genel olarak Aleviler, Anadolu'da bulunan diğer dinlerin geleneklerine yakın durduğu kadar hem Şii hem de Sünni İslam'ın görüşlerini birleştiren bir inanç sisteminin takipçileridir. Hükümet, Aleviliği heteredoks bir İslam mezhebi olarak değerlendirmekte ancak bazı Aleviler ve radikal Sünniler Alevilerin müslüman olmadıklarını ileri sürmektedir.

Alevi "Cem evleri"nin (toplanma yerleri) ibadethane olarak yasal statüleri yoktur. Ayrıca iddialara göre 2006'nın Mayıs ayında İstanbul Sultanbeyli Belediyesi yetkilileri Alevi bir

grup olan Pir Sultan Abdal Derneği'nin gerekli yapım iznini almadığı gerekçesiyle bir Cem evinin yapımını yasaklamıştır. Dernek yetkilileri, belediye başkanı ve personelinin temel atma törenine katıldıklarını ve projeye müdahale etmeyeceklerine dair söz verdiklerini açıklamıştır. Ancak iddialara göre belediye, yasağa rağmen Cem evinin yapımına devam ettikleri gerekçesiyle derneğe dava açmıştır. Dava yıl sonunda hala devam etmekteydi. Mistik Sufi ve diğer tarikat ve cemaatler resmi olarak yasaktır; bununla beraber, tarikat ve cemaatler yaygın biçimde faaliyet göstermeye devam etmiştir. Pek çok önemli siyasi ve toplumsal lider bu tarikatler, cemaatler ve diğer İslamcı gruplarla ilişkilerine devam etmiştir.

Ayrı bir devlet kurumu olan Vakıflar Genel Müdürlüğü, "gayri Müslim" dini grupların idari açıdan kritik birkaç aktivitesini ve bağlı oldukları kiliseleri, manastırları, sinagogları ve ilgili dini mülkleri düzenlemektedir. VGM tarafından tanınan 161 "azınlık vakfı" bulunmaktadır; bunlar, Süryani, Kildani, Bulgar Ortodoks, Gürcü ve Maruni vakıflarıyla beraber, yaklaşık 70 mülkle Rum Ortodoks vakıfları, yaklaşık 50 mülkle Ermeni Ortodoks vakıfları ve 20 mülkle Yahudi vakıflarıdır. VGM ayrıca okullar, hastaneler ve yetimhaneler dâhil hayır işleriyle ilgilenen Müslüman dini vakıfları da düzenlemektedir.

Yehova Şahitleri, resmi olarak tanınan bir dinin mensupları olmadıkları için, ibadet hizmetlerine sürekli olarak resmi tacizde bulunulduğunu bildirmiştir. 2006'da Şahitler dini inanaçları gereği vicdanen askerlik görevini yapmayı reddeden 25 yaşındaki Feti Demirtaş'ı tutuklayarak dokuz kez cezaevine göndermiştir. Yehova Şahitleri yetkilileri, Demirtaş'ın inançları nedeniyle gördüğü kötü muamelenin sıradan bir muamele olmadığını iddia etmiştir. Polis ve yerel yetkililer Demirtaş'a tutuklama, duruşmaya çıkarma, sözlü taciz, fiziksel kötü muamele, uyku mahrumiyeti, soyarak arama ve psikiyatrik değerlendirme gibi muamelelerde bulunmuştur.

2005'te Yehova Şahitleri Bursa'nın Akçay ilçesindeki salonlarında ibadet etmelerini yasaklayan idari mahkeme kararı için temyiz başvurusunda bulunmuştur. Aralık 2006'da mahkemenin davayla ilgili herhangi bir eylemde bulunmaması nedeniyle Yehova Şahitleri davanın hızlandırılması talebinde bulunmuştur. İki yıl peşpeşe herhangi bir karar alınmamıştır; dava yıl sonunda hala devam etmekteydi.

31 Temmuz'da İstanbul Valiliği Dernekler Müdürlüğü "Yehova Şahitlerini Destekleme Derneği"nin gerekli resmi belgelerinin olduğunu ve yasal olarak tanındığını doğrulamıştır. Yeni yasal statüye rağmen yerel hükümet yetkilileri Yehova Şahitleri mensuplarının belirli bir yerde ibadet etmelerini engellemek için yoruma açık yasaları veya imar yönetmeliklerini gerekçe olarak göstermiş ve yeni tanıma yasasını kısıtlı olarak uygulamıştır. Hrant Dink'in öldürülmesinin ardından Yehova Şahitleri daha fazla tehdit ve tacize maruz kalmıştır. Bir olayda yerel Fetiye gazetesi bölgedeki Yehova Şahitleri'nin fotoğraflarını ve bu mensuplarla ilgili olumsuz bir makale yayınlamasının ardından kimliği belirsiz failler söz konusu kişilerin ev ve iş yerlerinin duvarlarına yazılar yazmıştır. Şahısların mensup oldukları din, nüfus cüzdanlarında belirtilmektedir. Bahaîler gibi bazı dini gruplar, seçenekler arasında kendi dinleri yer almadığı için kimliklerine dinlerini yazdıramamaktadır. Bu kişiler endişelerini hükümete bildirmiştir. Nisan 2006'da Meclis, kişilere nüfus cüzdanlarındaki din hanesinin boş bırakılması veya yazılı bir dilekçeyle değiştirilmesi hakkını tanıyan kanunu kabul etmiştir. Ancak iddialara göre hükümet bunun için başvuran kişilerin dini tercihlerini kısıtlamaya devam etmiştir; Bahaî topluluğu mensupları hükümet yetkililerinin kendilerine, yeni yasaya rağmen kimliklerine dinlerini yazdıramayacağını söylediklerini belirtmiştir.

Ordu, yargı ve devletin diğer kollarındaki laik kesimler İslami köktenciliğin yandaşları olarak nitelendirdikleri kişilere karşı kampanyalar düzenlemeye devam etmiştir. Bu gruplar irticayı laik devlet için bir tehdit olarak görmektedir. Milli Güvenlik Kurulu (MGK), kökten dinciliği kamu güvenliğine bir tehdit olarak tanımlamaktadır.

İnsan hakları STÖ’sü olan Mazlum-Der’e ve diğer gruplara göre, bazı devlet bakanlıkları, esası olmayan devlet karşıtı veya İslamcı faaliyet suçlamalarına dayanarak bazı kamu görevlilerinin terfilerini engellemiş ya da bu kişileri işten çıkarmıştır. Mazlum-Der, medya ve diğer yerlerden alınan raporlar, ordunun periyodik olarak dinî gereklerini yerine getiren Müslümanları görevden aldığını göstermiştir. Bu tür görevden alma kararları, ordunun bu bireylerin İslamî köktenci olarak tanımlanan davranışlar sergilediğine inanması ve bu davranışların laik devlete sadakatsizliği işaret edebilecek olması nedeniyle alınmıştır. Mazlum-Der’e göre, ordu, İslamî ibadetleri yapmayı ve başı örtülü kadınlarla evli olmayı içeren eylemler nedeniyle bireyleri disiplin eksikliği ile suçlamıştır. Orduya göre, subaylar ve astsubaylar üstlerinden defalarca aldıkları uyarılara rağmen İslamî köktenci örgütlerle bağlarını devam ettirdikleri için periyodik olarak görevden alınmıştır. Kasım'da hükümet, yedisi dini aşırılıkla bağlantısı olduğu iddia edilen toplam 38 askerin görevinden alındığını bildirmiştir.

Hükümet, Rum Ortodoks Patrikliği'nin ekümenik statüsünü tanımamış, yalnızca ülkedeki Rum Ortodoks topluluğunun önderi olduğunu onaylamıştır. Bunun sonucu olarak hükümet, yalnızca ülke vatandaşlarının patrik olabileceği, Rum Ortodoks Kutsal Meclisi üyesi olarak hizmet edebileceği ve patriklik seçimlerine katılabileceği konusunda uzun zamandır sürdürdüğü tutumu devam ettirmiştir. Bununla beraber, 2004’te, ekümenik patrik Kutsal Meclis'e Türk vatandaşı olmayan altı metropolit atamıştır. Rum Ortodoks topluluğu üyeleri bu kısıtlamaların patrikhanenin İstanbul’daki varlığını tehdit ettiğini, çünkü ülkede en fazla 4000 Rum Ortodoks'un kaldığını ve topluluğun kurumu ayakta tutmak için fazla küçüldüğünü belirtmiştir.

Yasalar ibadetlerin, yalnızca ibadet yeri olarak gösterilen yerlerde yapılmasını öngörmektedir. Yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeler, ibadet yerlerinin yalnızca devlet tarafından gösterilmesini öngörmektedir ve eğer bir dini grup ülkede yasal olarak tanınmıyorsa ibadet için yer gösterilmeyebilir. Özellikle VGM tarafından tanınan herhangi bir mülkleri olmayan dinî gruplar gayrimüslim ibadetlerini, genellikle diplomatik binalar ya da özel apartman dairelerinde yapmıştır. Polis Hristiyanların özel apartman dairelerinde ibadet etmelerini sık sık yasaklamış ve savcılar zaman zaman izinsiz toplantı yapmak suçuyla Hıristiyanlar aleyhinde davalar açmıştır.

Ağustos 2006'da İstanbul Protestan Kilisesi, binasını "ibadethane" olarak resmen kaydettirmek için yasal prosedürü tamamlamıştır. Bu, hükümetin imar planındaki bir yer için böyle bir talebi ilk onaylayışı olmuştur.

Pek çok yerel görevli, minimum yer zorunlulukları gibi camilerde uygulamadıkları bazı standartları kiliselere şart koşmaya devam etmiştir.

İstanbul’daki Ekümenik Patrikliği, Marmara Denizi’nde bulunan Heybeliada’daki Ruhban okulunun yeniden açılması için çalışmaya devam etmiştir. 1971’de patrikhanenin, bütün özel yüksek öğrenim kurumlarının devletleştirilmesine ilişkin hükümet yönetmeliğine uymaması üzerine hükümet bu okulu kapatmıştır. Patrikhaneye göre bu yönetmeliğe uymak mümkün değildi. Mevcut kısıtlamalarla, Sünni Müslümanlar dışındaki dinî topluluklar, ülkede, önderlik yapmak üzere yasal olarak yeni din önderleri yetiştirememektedir. Ülke dışından ama aynı mezhep mensuplarının bazı durumlarda önderlik konumuna getirilmelerine izin verilmiştir ancak genel olarak patrikler ve hahambaşları dâhil tüm dinî topluluk önderleri Türk vatandaşı olmalıdır.

Başkalarını kendi dinine davet etmeyi ya da dini konuşmaları tam anlamıyla yasaklayan bir yasa bulunmasa da birçok savcı ve polis başkalarını kendi dinine davet etmeye ve dini faaliyetlere kuşkuyla bakmaktadır. Polis zaman zaman Hristiyanların dinsel içerikli yayın dağıtmasını engellemiştir. Hristiyan misyonerler zaman zaman dövülmüş veya hakarete

uğramıştır. Polis memurları zaman zaman, Hristiyan misyonerlerle biraraya gelen öğrencileri ailelerine ya da üniversite yetkililerine bildirmiştir.

Çeşitli şehirlerde uzun yıllardır aileleriyle birlikte yaşayan ve ibadetlerini yapan bazı yabancı Hristiyanlar yıl içinde önceki yıllardan farklı olarak hükümetin oturma ve çalışma izni vermemesi, Jandarma tarafından izlenme, aileleri ve kendilerinin tehdit edilmesi dâhil hükümet tarafından yapılan tacizin arttığını bildirmiştir. Bu kişiler evlerinde ibadet ettiklerini ve İncil dağıtarak, kapı kapı dolaşarak veya benzer eylemlerde bulunarak insanları kendi dinlerine davet etmediklerini bildirmiştir.

Yetkililer üniversitede ve kamu binalarında kamu görevlilerinin türban takmasına ilişkin uzun dönemli bir yasak uygulamıştır. Kamu sektöründe çalışıp türban takan ve yasağa karşı gelen bu kişilere aktif olarak destek veren kişiler disiplin cezası almış ya da işlerini kaybetmiştir. Türban takan öğrencilerin derslere kayıt yaptırmasına izin verilmemiş, ancak bazı fakülte üyeleri öğrencilerin derslerde türban takmasına izin vermiştir. Bazıları türban yerine peruk takmıştır.

2005'te AİHM Büyük Dairesi, ülkenin üniversitelerindeki türban yasağının yasa dışı olmadığı yönündeki bir 2004 AİHM kararını onaylamıştır.

Şubat 2006'da Danıştay, okul dışında düzenli olarak türban taktığı gerekçesiyle bir hemşirelik okulunda görev yapan Ankaralı bir öğretmenin müdürlüğe terfi etmesini engelleyen eğitim yetkililerinin kararını onaylamıştır. Çok sayıda gazeteci ve din hakları savunucuları mahkemenin verdiği bu karar ile türban takma yasağının özel yaşamı da kapsadığı görüşünü savunmaktadır. Bununla birlikte, mahkeme, öğretmenin okula gelip giderken türban takarak eğitimde laiklik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.
Mayıs 2006'da avukat Alparslan Arslan Danıştay mahkemesine silahlı saldırı düzenlemiştir. Arslan Şubat ayında verilen karardan dolayı sorumlu tuttuğu Hâkim Mustafa Yücel Özbilgin'i öldürmüş, diğer dört hâkimi de yaralamıştır. Arslan'ın davası yıl sonunda hala devam etmekteydi.

Yasalar öğrenciler için sekiz yıllık zorunlu laik eğitim öngörmektedir. Öğrenciler sekiz yılı tamamladıktan sonra İmam Hatip Liselerinde okuyabilmektedir. İmam Hatip okulları mesleki okul sınıfındadır ve meslek okullarından mezun olanlar lisedeki alanlarının dışındaki üniversite programlarına başvurduklarında, üniversite sınavından aldıkları puanlar otomatik olarak düşürülmektedir. Bu durum, İmam Hatip mezunlarının İlahiyat dışındaki başka bir programda öğrenim görmesini ciddi biçimde engellemiştir. Çocuklarını İmam Hatip okullarına kaydettiren ailelerin çoğu, bunu çocuklarının imam olarak eğitilmeleri için değil daha yoğun bir din eğitimi almalarını istedikleri için yapmıştır. Anayasa ilk ve orta dereceli okullarda din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin zorunlu olarak verilmesini öngörmektedir. Dinî azınlıklar bundan muaf tutulmuştur. Bununla birlikte, Protestanlar gibi bazı dinî azınlıklar özellikle kimliklerinde İslam dışında bir din yazmıyorsa, bu muafiyetten yararlanmakta zorluk çekmiştir. Hükümet, din derslerinin dünya dinlerinin tamamını kapsadığını iddia etmiş ancak dini azınlıklar derslerin Sünni İslam doktrinlerini yansıttığını ve bu nedenle gayri Müslimlerin muaf tutulmadığını söylemiştir.

Pek çok Alevi, hükümetin din derslerinde kendi doktrin ve inançlarına yer vermemesinden dolayı ayrımcılık yaptığını iddia etmiştir. 9 Ekim'de AİHM, zorunlu din derslerinin din özgürlüğünü ihlal ettiği gerekçesiyle 2004'te dava açan Alevi bir aileyi haklı bulmuştur. Nisan 2006'da bir İstanbul mahkemesi oğlunun okuldaki din derslerinden muaf tutulması talebinde bulunan babanın lehine karar vermiştir; ancak bir sonraki ay yüksek mahkeme, alt mahkemenin kararını bozmuştur. Dava yıl sonunda Yargıtay'da devam etmekteydi. Resmi olarak tanınan dinî azınlıklar, Eğitim Bakanlığı'nın denetimi altında okul açabilmektedir. Bu okullara müdür yardımcısı olarak bir Müslüman atanmak zorundadır;

iddiaya göre bu müdür yardımcıları sözde üstlerinden daha yetkilidir. Bu okulların müfredatında, Rum Ortodoksları, Ermeni Ortodoksları ve Yahudiler için dersler bulunmaktadır.

Kaçak özel kurslar olmakla beraber, okul dışında din eğitimi verme izni yalnızca Diyanet'e aittir. Beş yıllık ilköğretimi tamamlayan öğrenciler, hafta sonları ve yaz tatili için Diyanet'in Kur'an kurslarına kaydolabilmektedir. Resmi olmayan pek çok Kur'an kursu bulunmaktadır. Resmi Kur'an kurslarına yalnızca 12 yaşındaki ya da daha büyük çocuklar kaydolabilmektedir; ancak Mazlum-Der daha küçük çocukların eğitim gördüğü yasa dışı kurslara emniyet güçlerinin sık sık baskınlar düzenlediğini bildirmiştir. Diyanet yetkililerine göre ülke çapında yaklaşık 5000 resmi Kur'an kursu bulunmaktadır.

Çok sayıda dini topluluğun, özellikle Rum ve Ermeni Ortodoks topluluklarının, mülklerine geçmişte devlet tarafından el konmuş ve bu topluluklar devletin ellerindeki diğer mülkleri de kamulaştırma çalışmalarına karşı mücadele vermeye devam etmiştir. Bu mülklerin çoğu, yasaların VGM'ye, Müslüman olmayan toplulukların nüfusu önemli ölçüde düştüğünde kullanılmayan mülklerin idaresini doğrudan eline alma izni verdiği için kaybedilmiştir. Hükümet, göç eden ya da arkasında mirasçı bırakmadan ölen topluluk üyelerinin üstüne kayıtlı diğer mülkleri de kamulaştırmıştır. VGM ayrıca, belli bir bölgedeki gayrimüslim nüfusunun vakıf kurulu üyelerini seçmek için gereken düzeyin altına düşmesinden sonra gayrimüslim vakıfların kontrolünü de almıştır.

Yasalar, VGM tarafından tanınan 161 dini azınlık vakfının mülk edinmesine izin vermektedir ve VGM, gayrimüslim vakıflar tarafından mülklerin yasal sahibi olmak için yapılan 364 başvuruyu kabul etmiştir. Bununla beraber yasalar, vakıfların geçen yıllar içinde devlet tarafından kamulaştırılan yüzlerce mülkü geri istemesine izin vermemektedir. Vakıflar kendi adlarına mülk edinemeyecekleri gibi, azizler ya da meleklerin adına kayıtlı olan mülkler dâhil, üçüncü şahısların adına kayıtlı mülklerin yasal sahipliğini de alamamaktadır.

Türk yasalarında vicdanen askere gitmeyi reddedenleri koruyan herhangi bir madde bulunmamaktadır.

Askeriye, vicdanen askere gitmeyi reddettiğinde gördüğü kötü muameleden dolayı Türkiye'nin Osman Murat Ülke'ye 16.000 ABD doları (11.000 avro) tazminat ödemesine ilişkin AİHM'nin Ocak 2006 kararına uymamıştır. Mahkeme ayrıca, vicdani retçilerin sivil kamu hizmeti yapmalarını sağlayan yasal bir mekanizma oluşturulmasının gerekliliğine dikkat çekmiştir. Askeri Temyiz Mahkemesi Büyük Dairesi, AİHM'nin, vicdani retçilere ilişkin verdiği kararlarının bağlayıcı olmadığını ileri sürmüştür. Eskişehir askeri savcıları, ilk kez 1996'da tutuklanan ve "emirlere uymayarak" ve firar ederek "halkın gözünde ordunun imajına zarar verdiği" gerekçesiyle birçok kez tutuklanıp yargılanan Ülke için 17 ay 15 gün hapis cezası isteminde bulunmaya devam etmiştir. Ülke toplam 701 gün hapis yatmıştır. 15 Mart'ta bir askeri mahkeme vicdani redçi Halil Savda'yı bir yıl sekiz ay hapis cezasına çarptırmıştır. Halil askeri üniforma giymeyi ve dini inançları nedeniyle bıraktığı sakalını kesmeyi reddetmiştir.

Toplum Tarafından Yapılan Taciz ve Ayrımcılık
İbadetlerini yapan Hristiyanlara karşı saldırılar devam etmiştir. 19 Haziran'da İç İşleri Bakanlığı tüm valiliklere, gayrimüslimlere ve ibadethanelerine yapılan saldırılar ile suç eylemlerinin sayısında artış olduğunu doğrulayan ve valilerden ileride meydana gelebilecek olayları engellemek için gerekli tüm önlemleri almalarını isteyen bir genelge göndermiştir. Genelgede valilerden, bu tür suçların detaylı şekilde soruşturulmasını sağlamaları ve risk altındaki kişilerin, grupların ve mülklerin korunması için koruyucu önlemler almaları talep edilmektedir. Genelge ayrıca, valileri farklı din ve inançlara sahip

kişilere karşı toplumsal hoşgörüyü arttıracak sosyo-kültürel aktiviteler düzenlemeye teşvik etmektedir.

Ocak'ta Samsun'daki Agape Kilisesi Derneği saldırıya uğramış ve camları kırılmıştır. Mart ayında Mardin'in Midyat ilçesindeki Süryani Kiliseleri Vakfı başkanının evinin avlusuna el bombası atılmıştır. Polis olaydan sonra soruşturma başlatmıştır ancak yıl sonunda herhangi bir tutuklama ya da dava raporu bulunmamaktaydı.

Nisan ayında bir grup genç aralarında bir Alman vatandaşının da bulunduğu Malatya'daki Protestan kilisesinin üç mensubunu öldürmüştür. Kurbanlar Hristiyanlıkla ilgili kitap basan bir şirketin ofisinde elleri ve ayakları bağlı ve boğazları kesilmiş halde bulunmuştur. Dört şüpheli binadan çıkmaya çalışırken yakalanmış, biri camdan atlaması sonucu hastaneye kaldırılmıştır. Cinayetlerle bağlantılı olarak toplam 11 şüpheli suçlanmış, beşi soruşturma devam ederken nezarette tutulmuştur. 23 Kasım'da başlayan dava yıl sonunda hala devam etmekteydi. Cinayet ve terörist eylemleri nedeniyle beş sanık birden fazla müebbet hapis cezası alırken diğer iki sanık cinayetin planlanmasına yardım etmekle suçlanmıştır. Kasım ayında Çevre ve Orman Bakanlığı yetkilileri restore ettikleri gerekçesiyle Heybeliada'daki bir Rum Ortodoks kilisesine hasar vermiştir. Yetkililer restorasyonun yasal olduğunu belirtmiştir ancak ada yetkilileri tarafından yapılan bir soruşturmada bakanlık yetkililerinin sebepsiz yere yasadışı şekilde hareket ettiği ortaya çıkmıştır.

Kasım ayında Süryani rahip Edip Daniel Savcı Midyat'ta kaçırılmış ve Savcı'yı kaçıranlar 438.000 ABD doları (300.000 avro) fidye istemiştir. Savcı'yı kaçıranlardan biri iddialara göre kendini suçlu hissettiği için Savcı'ya zarar vermeden serbest bırakmış ve daha sonra olayla ilgili yedi şüpheli tutuklanmıştır.

Kasım ayında iki sarhoş şüpheli İstanbul Kadıköy'deki Aya Triada Rum Ortodoks Kilisesi'nin camlarını kırdığı iddasıyla yakalanmıştır.

Kasım'da güvenlik yetkilileri Antalya'daki St. Paul Kilisesi rahibine karşı planlanmış bir saldırıyı engellemiştir. Yetkililer, rahibi öldürmek istediğini söylediği bir telefon görüşmesini öğrendiklerinde şüpheli Murat T.'yi çeşitli suçlardan dolayı sorgulamaktaydı. Beş kundakçılık olayında yer aldığı iddiasıyla Murat T.'nin yıl sonunda tutukluluk hali devam etmekteydi; ancak yıl sonunda, rahibe yapılması planlanan saldırıyla ilgili herhangi bir suç bildirimi hala bulunmamaktaydı.

Aralık ayında 19 yaşındaki bir saldırgan İzmir'deki St. Antoine Kilisesi'nin 65 yaşındaki İtalyan rahibi Adiano Francini'yi bıçaklamıştır. Polis kısa süre sonra Ramazan Bay'ı, imama suçunu itiraf etmeye gittiği iddia edilen bir cami çıkışında yakalamıştır. Olaydan sağ kurtulan Francini Bay'dan şikâyetçi olmayacağını belirtmiştir. Francini Murat T.'yi kendi iradesiyle hareket eden, zihinsel yönden rahatsız biri olarak tanımlamıştır.
Ocak 2006'da, Adana'daki Protestan Kilisesi lideri Kamil Kıroğlu beş saldırgan tarafından ağır bir şekilde dövülmüştür. Saldırganlardan biri Kıroğlu'na bıçak çekmiş ve Hristiyan olmaktan vazgeçmezse öldürmekle tehdit etmiştir. Hükümet olayla ilgili soruşturma başlatmamış veya olayın üzerinden iki yıl geçmesine rağmen hiç kimseyi tutuklamamıştır. Şubat 2006'da bir saldırgan Trabzon'daki Katolik Kilisesi rahibi Andrea Santoro'yu vurarak öldürmüştür. 4 Ekim'de bir temyiz mahkemesi, cinayetle suçlanan 16 yaşındaki sanık hakkında Ekim 2006'da verilen 18 yıl 10 ay hapis cezası kararını onaylamıştır.

Temmuz 2006'da Samsun'daki bir Katolik rahibi uğradığı bıçaklı saldırıda yaralanmıştır. Yetkililer saldırıdan önce, daha sonra yakalanan saldırganın "Hristiyan propagandası" yaptığı gerekçesiyle rahip hakkında şikâyette bulunduğunu açıklamıştır. Duruşma sırasında davalı avukatları, kronik şizofren teşhisi konduğu iddia edilen saldırganın hastanaye yatırılmasını talep etmiştir. Dava yıl sonunda hala devam etmekteydi.

Süryani topluluğu üyeleri, 1980-1990 yıllarındaki PKK şiddet eylemleri sırasında güneydoğudaki köylerini terk etmek zorunda bırakılan Süryanilerin köylerine dönmeye karar verdiğinde bazı sorunlarla karşılaştığını bildirmiştir. Bölgedeki köylüler, özellikle köy korucuları, ülkeden kaçan Süryanilerin evlerinde oturmuş ve Süryaniler geri dönmeye karar verdiğinde evlerinden çıkmayı reddetmiştir.

2005'te bir grup milliyetçi İstanbul'daki Diriliş Protestan Kilisesi'nin önünde toplanmış, slogan atmış, binaya zarar vermiş ve ev sahibini dövmüştür. Kilise bu olaydan sonra kapanmıştır. Faillere karşı herhangi bir dava açıldığına dair bir bildirim bulunmamaktadır. Olayın ikinci yılında Hristiyanlara ve ibadet yerlerine karşı yapılan birçok şiddet, tehdit ve saldırı eylemleriyle ilgili hiçbir mahkeme dava açmamıştır.

Hükümet üzerinden iki yıl geçmesine rağmen, 2005'te meydana gelen Süryanilere yönelik iki olayla ilgili bir soruşturma başlatmamıştır.

Eylül 2006'da emekli imam Bayram Ali Öztürk İstanbul'daki bir camide kıldığı sabah namazının ardından bıçaklanarak öldürülmüştür. Camideki cemaat Öztürk'e saldıran Mustafa Erdal'ı öldürmüştür. Öztürk Nakşibendi tarikatinin önde gelen başkan adayıydı. Ekim'de gözaltındaki iki şüpheliden biri "yardım ve yataklık" yaptığı gerekçesiyle dört yıl iki ay hapis cezasına çarptırılırken diğer şüpheli beraat etmiştir.

Bazı Müslümanlara, Hıristiyanlara, Yahudilere ve Bahaîlere toplum tarafından kuşkuyla ve güvensizlikle bakılmıştır. Çeşitli mezheplerden olan Yahudiler ve Hıristiyanların çoğu dinlerini özgürce yaşadığını ve günlük yaşamlarında çok az ayrımcılığa maruz kaldıklarını bildirmiştir. Ancak dini azınlıklar devlet kurumlarında çalışmalarının ciddi biçimde engellendiği iddiasında bulunmuştur.

Çeşitli gazete ve televizyon şovlarında Hıristiyanlık ve Yahudi karşıtı mesajlar görülmeye devam etmiş, kitabevlerindeki anti-Semitik yayınlara yaygın biçimde rastlanmıştır. Yahudi topluluğu üyelerinin sayısı 23.000 civarındadır. 2006 yazında İsrail ve Lübnan arasındaki çatışmaların ardından zirveye çıkan ve daha sonra sıkça görülen toplumsal düşmanlık ve ayrımcılıkta artış olduğuna ve gazete ve internet sitelerinde Yahudi karşıtı yazıların yayınlandığına dair bildirimler devam etmiştir.

Popüler televizyon dizisi *Kurtlar Vadisi* şiddet içerdiği gerekçesiyle hükümetten gördüğü baskı ve izleyicilerin şikâyeti üzerine Şubat ayında verdiği kısa bir aradan sonra Mayıs'ta dördüncü sezonuyla ekrana geri dönmüştür. Eleştirmenler diziyi ve dizinin aynı adlı sinema filmini aşırı milliyetçiliğe ve toplumun gayrimüslimlere karşı kuşku beslemesine neden olduğu gerekçesiyle eleştirmiştir**.**

Şubat ayında, 2003 yılında iki sinagog, İngiliz Konsolosluğu ve bir bankaya düzenlenen bombalı terörist saldırılarla ilgili olarak suçlanan 74 sanıktan ikisine ağırlaştırılmış müebbet ve diğer beşine müebbet hapis cezası verilmiştir. 41 şüpheliye üç ila 18 yıl arasında değişen hapis cezası verilirken, 26'sı beraat etmiştir.

İstanbul Mason locasının 2004'te bombalanması davasının yargılama süreci yıl sonunda devam etmekteydi. Ülkede Masonların Siyonist ve İslam karşıtı olduklarına dair yaygın bir inanç bulunmaktadır. Soruşturmada toplanan kanıtlar anti-Semitizmin, iki kişinin öldüğü ve yedi kişinin yaralandığı saldırının nedenlerinden en azından biri olduğunu göstermiştir. Ayrıntılı bilgi için bakınız *2007 Uluslararası Din Özgürlüğü Raporu*.

d. Seyahat Etme Özgürlüğü, Ülke İçinde Zorunlu Göçe Tabi Tutulan Kişiler, Mültecilerin Korunması ve Vatansız Kişiler

Yasalar yurtiçinde-yurtdışında seyahat etme, göç etme ve yurda dönmeye izin vermektedir ancak hükümet zaman zaman uygulamada bu hakları kısıtlamıştır. Yasalar, bir vatandaşın ülkeden ayrılma özgürlüğünün yalnızca olağanüstü ulusal haller, yurttaşlık görevleri (örneğin askerlik hizmeti), ya da adli soruşturma veya kovuşturma durumunda sınırlandırılabileceğini öngörmektedir. Hükümet, güneydoğuda birçok yol üzerinde kontrol noktası oluşturarak sıkı güvenlik uygulamaya devam etmiştir.

7 Haziran'da hükümet güneydoğuda Siirt, Şırnak ve Hakkâri'nin bazı sınır bölgelerini 9 Haziran-9 Eylül tarihleri arasında Yüksek Güvenlikli Bölge ilan etmiştir. Gazeteciler bu önlemi askeriye ve PKK arasındaki "şiddetli savaşın bir parçası" olarak nitelendirmiştir. 9 Eylül'den önce hükümet önlemin bitiş tarihini 10 Aralık'a kadar uzatmıştır. Bazı köylüler güvenlik bölgelerinin oluşturularak tarlaları ve otlaklarına erişimin kıstlandığını iddia etmiştir.

Yasalar zorunlu sürgünü yasaklamaktadır, hükümet böyle bir uygulamada bulunmamıştır.

Ülke İçinde Zorunlu Göçe Tabi Tutulan Kişiler (ÜİZGTTK)
Çeşitli STÖ'ler ülkede, 1984'te başlayıp 1990'ların sonlarına kadar şiddetini sürdüren ve yıl içinde de devam eden PKK çatışmalarından kalan bir ila üç milyon arasında ÜİZGTTK olduğunu tahmin etmiştir. Hükümet, çatışmalardan önce ayrılan birçok kişiyle beraber, çatışma sırasında 62.448 haneden 368.360 kişinin güneydoğudan göç ettiğini bildirmiştir. Aralık 2006'da Hacettepe Üniversitesi hükümet tarafından yürütülen bir çalışmanın sonuçlarını açıklamıştır. Bu çalışmaya göre güneydoğuda 1986-2005 yılları arasındaki çatışmada 953.680 ila 1.301.202 kişinin göç ettiği tahmin edilmektedir. Çalışmaya göre, hükümet ve STÖ yetkililerinin sunduğu rakamlar arasındaki büyük farkın temel nedeni hükümetin yalnızca güvenlik güçleri tarafından tahliye edilen kişileri sayıp, genel şiddet eylemleri veya güvenlik ve ekonomik sebeplerden dolayı göç eden kişileri dâhil etmemesidir. Çalışmada ayrıca, ülke içindeki göçün kırsal kesimden kente olan büyük göç dalgasının bir parçası olduğu belirtilmiştir. Bu göçün temelinde ekonomik sebepler, güneydoğudaki artan şiddet eylemleri, Güneydoğu Anadolu Projesi gibi büyük ölçekli gelişme çalışmaları ve doğal afetlerin etkisi yatmaktadır.

Yasalar, PKK ile çatışma sırasında mallarını kaybeden kişilerden başvuruda bulunanlara tazminat ödenmesini öngörmektedir. 31 Mayıs'ta meclis söz konusu kişilerin Mayıs 2008'e kadar tazminat başvurusunda bulunabilmeleri için yasanın süresini uzatmıştır. İnsan Hakları İzleme Örgütü (İHİÖ) Aralık 2006'da, yasanın hükümetin belirttiği amaçlara ve adil ve uygun hak arama ilkelerine aykırı şekilde uygulandığını bildirmiştir. İHİÖ'ye göre yasanın uygulanmasıyla görevli il komisyonlarının kararları yetersiz kalmış ve gerçekte, çatışmadan önceki evlerine dönmek isteyen ÜİZGTTK'lere engel olmuştur. İHİÖ ayrıca ÜİZGTKK'lerin gerçek bir temyiz yoluna sahip olmadığını iddia etmiştir. Bu bulgular ışığında yerel STÖ temsilcileri ve bölgedeki baro birlikleri, yasada makul olmayan belgelerin zorunlu kılındığı ve tazminat bedellerinin AİHM tarafından belirlenen standartların altında olduğunu belirtmiştir. Bir İçişleri Bakanlığı temsilcisi hükümetin yasayı adil bir şekilde uygulamadığı yönündeki iddiaları reddetmiştir.

İçişleri Bakanlığı Aralık'tan itibaren yasa dâhilinde inceleme komisyonlarına tazminat talebiyle toplam 278.165 başvuru yapıldığını bildirmiştir. Komisyonlar 97.579 başvurudan 66.563'ünü kabul etmiş, 31.016'sını geri çevirmiştir. Hükümet kişi başına 13.400 ABD doları (16.000 lira) olmak üzere toplam 294 milyon ABD doları (351 milyon lira) tazminat ödemiştir.

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'na (TESEV) göre, yasa yalnızca 1987'den sonra yaşanan kayıpları tazmin etmekte, çatışmaların başladığı 1984 senesi ile 1987 arasında kayıp yaşayan kurbanları kapsamamaktadır. TESEV, ekonomik durumun ve güvenlik koşullarının bozulmasına bağlı olarak bölgeyi terkeden birçok kurbanın tazminat alamadığını, çünkü kayıplarıyla PKK ya da güvenlik güçlerinin eylemleri arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu kanıtlayamadıklarını bildirmiştir. İHİÖ de aynı sonuca vardığı Aralık 2006 raporunda, hükümetin 1987'den önce güneydoğu bölgesinden ayrılan köylülere haksız şekilde tazminat ödemeyi reddettiğini bildirmiştir.

Hakkâri, Şırnak ve Siirt'in bazı yerlerini "özel güvenlik bölgesi" olarak ilan etmesi üzerine Haziran 2006'da, jandarma ve köy korucuları, köylüleri Siirt'in Pervari ilçesindeki Yapraktepe Köyü Çeme Kare mezrasını terketmeye zorlamıştır. Göçebe Kiçan ve Batuyan aşiretlerine mensup köylüler güvenlik nedeniyle 1989'da bölgeden tahliye edilmiş ancak 2003'te tekrar bölgeye dönmüştür. Köylüler güvenlik güçlerinin tahliye emrini protesto ettiğinde, askerler köylülerin eşyalarını zorla kamyonlara yüklemiş ve Pervari jandarma karakoluna götürmüştür. Pek çok köylü erzakları olmamasına ve ürünlerine erişememelerine rağmen Çeme Kare mezrasında kalmıştır. Bazı köylülerin idari şikâyette bulunduktan sonraki gün güvenlik güçleri köyün ana giriş noktasını kapatmıştır. Köylüler girişin kapatılması nedeniyle bir çiftin hasta çocuklarını tedavi ettiremediği için bebeklerinin öldüğünü ileri sürmüştür. 8 Ağustos'ta bir köylü Siirt valiliğine idari şikâyette bulunmuştur. Jandarma yetkilileri şikâyet başvurusunu değerlendirmiş ve 15 köylüyü sorgulamak üzere nezarete götürmüştür; köylüler aynı akşam serbest bırakılmıştır. Köy korucuları ÜİZGTTK'lerin terk ettiği evlere yerleştirilmiş ve resmi izinle evlerine dönme kararı alan ÜİZGTTK'lere saldırmış ve gözdağı vermiştir. Söz gelimi, köy korucuları iddialara göre üç yıl önce Batman'ın Kaşyayla Köyü'ne döndüğü günden beri Hayrettin Yıldırım'ı birçok kez tehdit etmiş ve dövmüştür. İHD'ye ve 23 Nisan'da *Radikal* gazetesinde yayınlanan bir rapora göre 10 Nisan'da köy korucuları Yıldırım'a karşı çıkmış ve dövmüştür. Yıldırım bölgeye geri dönen diğer köylülerin yardımıyla hastaneye kaldırılmıştır.

Gönüllü ve destekli köye dönüşler devam etmektedir. Bazı durumlarda insanlar eski evlerine geri dönebilmiş, diğer durumlarda merkezi köyler yapılmıştır. Hükümet, 7 Eylül'de olduğu gibi, "Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi"nin 25.001 haneden 151.469 kişinin köylerine dönmesini kolaylaştırdığını bildirmiştir.

Yabancı devletler ile ulusal ve uluslararası insan hakları örgütleri, hükümetin ÜİZGTTK'lerin geri dönüşünü destekleme programını açık olmaması ve yetersiz kalması nedeniyle eleştirmeye devam etmiştir.

Mültecilerin Korunması

Yasalar yurtiçinde-yurtdışında seyahat etme, göç etme ve yurda dönmeye izin vermektedir; hükümet uygulamada genellikle bu haklara saygı duymuştur. Hükümet ülke içinde göçe tabi tutulmuş kişiler, mülteciler (belirli coğrafi kısıtlamalara tabi olarak tanınan), ülkelerine dönen mülteciler, üçüncü ülkelere sığınmak için bekleyenler, yurtsuz kişiler ve diğer sorun yaşayan insanlara yardım konusunda genellikle BM Mülteciler Yüksek Komisyonu (UNCHR) ve diğer insani yardım örgütleri ile birlikte çalışmıştır. Bir hükümet yönetmeliği, BM'nin 1951 tarihli Mülteci Statüsü Anlaşması veya bu Anlaşmanın 1967 tarihli Protokolü'ndeki tanıma göre mülteci statüsü ya da iltica hakkı vermektedir. Ancak, Türkiye 1967 protokolünün coğrafi sınırlamaya tabi olduğunu onaylamış ve bu nedenle Anlaşmanın yükümlülüklerinin yalnızca Avrupa'dan gelen mülteciler için geçerli olduğunu kabul etmiştir. Hükümet mültecilerin korunmasını sağlayacak resmi bir sistem kurmamış veya yasa çıkarmamıştır. UNHCR Avrupa dışındaki ülkelerden başvuranların mülteci statüsüne karar verme işini idare etmiş ve mülteci olarak kabul edilenlerin ülkeye yerleştirilmesine yardımcı olmuştur.

Hükümet, 1951 anlaşması ve 1967 protokolü uyarınca Avrupa kökenli olmayan kişiler de dahil olmak üzere mülteci statüsü alamayanlara geçici koruma sağlamıştır. İç İşleri Bakanlığı'na göre yıl içinde hükümet, UNHCR'nin üçüncü ülkelere yerleştirilmesini istediği 12.246 yabancıya geçici koruma sağlamıştır. Mültecilerin ülkede çalışmasına izin verilmemiş ve İstanbul ya da Ankara'ya UNHCR veya yerleştirme acenteleriyle görüşmeye gitmek için İç İşleri Bakanlığı'ndan izin almaları gerekmiştir.

Hükümet, uygulamada, kişilerin kötü muameleden korkmaları için sebep olduğuna inandıkları ülkeye geri dönmesi yani "iade edilmeye" karşı neredeyse tüm olaylarda koruma sağlamıştır. Ancak yıl içinde hükümet bilindiği kadarıyla 20 mülteciyi Irak'a sınır dışı etmiştir. Bunlardan biri Irak vatandaşı, üçü 2002'de Türkiye'ye giriş yapan İranlı bir ailenin üç üyesiydi. Diğerleri arasında Ağustos'ta 5 ve Aralık'ta 11 kişilik gruplar halinde sınır dışı edilen İranlılar bulunmaktadır.

22 Ağustos'ta, cezaevinde bulunan İranlı eylemci Peyman Piran'ın Van'da yaşayan erkek kardeşi Pejman Piran diğer dört İranlı mülteciyle beraber Irak'a sınır dışı edilmiştir. Piran 2005 yılında İran'dan Türkiye'ye giriş yapmış ve hemen UNHCR'ye kaydolduktan sonra UNHCR kendisini Ekim 2006'da mülteci olarak tanımış ve üçüncü bir ülkeye yerleştirilmesi için başvuruda bulunmuştur. Piran Kasım 2006 ve Mayıs 2007 tarihleri arasında yerleştirme görüşmeleri yapmak üzere Van'dan İstanbul'a gitmek için üç kez izin istemiş ancak bu izinler reddedilmiştir. Yetkililer sınır dışı edilmeden önce Piran'ın avukatıyla görüşmesine izin vermemiştir. AİHM 26 Ağustos'ta sınır dışı edilme işleminin durdurulması için bir karar yayınlamış ancak Piran ve diğer dört mülteci bu karardan önce Irak'a götürülmüştür. AİHM'nin Türkiye'ye açtığı dava yıl sonunda devam etmekteydi. Türkiye mahkemede verdiği ifadede, bu kişilerin barınma taleplerinin yetkili Türk makamlarınca reddedildiği ve İran'a değil Irak'a sınır dışı edildikleri için bu sınır dışı etme işleminin Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nu ihlal etmediğini ileri sürmüştür.

Iraklı vatandaşlar Türk hava alanlarına geldiklerinde genellikle turist vizesi alabilmiştir. Ancak göç yetkililerinin, Avrupa'ya giderken Türkiye'den geçen Iraklılar dâhil bazı yabancıların Avrupa'da sığınma hakkı arayabileceğine karar vermesi üzerine bu kişiler ülkelerine iade edilmiştir. UNHCR'ye göre, Orta Doğu ve Asya'dan 500 kişilik bir grup Türkiye'den Avrupa'ya gitmeye çalışırken İzmir'de gözaltına alınmıştır. Yetkililer bu gruptaki sığınma talebinde bulunmaya çalışmış bazı kişiler dâhil 135 Iraklıyı ülkesine iade etmiştir.

Doğu sınır bölgelerinin yakınında bulunup gözaltına alınan yasa dışı göçmenlerin mülteciliği ülkeden geçerken ve diğer bölgelerden ülkeden ayrılmaya çalışırken yakalanan yasa dışı göçmenlerden daha çok sorgulanmış ve bu kişiler işlemler için daha çok başvuruda bulunmuştur. Bununla beraber, geçici sığınma için ülke prosedürüne erişim fırsatı, aralarında muhtemelen sığınma hakkı arayanların da bulunduğu yasaklanan göçmen grupları için karşılama olanakları ve güvenlik görevlilerine yardım edecek tercümanlar olmaması nedeniyle engellenmiştir.

Hükümet, Ocak 2006'da, sığınma hakkı arayanlar için 1994 Sığınma Yönetmeliği'ndeki zaman sınırını ve geçerli bir kimlik belgesi sunma şartını kaldıran bir değişiklik yapmıştır. Bu değişikliğe rağmen, Uluslararası Göçmenlik Örgütü (IOM) yıl içinde bazı mültecilerin sığınacakları ülkeye yerleşmek üzere Türkiye'den ayrılmak için İstanbul'a gitme izni almak amacıyla kayıt yaptırmakta geç kaldıkları gerekçesiyle para cezasına çarptırıldığını bildirmiştir. Hükümet, Haziran 2006'da, mülteci statüsüne karar verme prosedürüne rehberlik etmesi açısından bir uygulama yönetmeliği yayınlamış ve sığınma hakkı arayanlar ile mültecilere yardımcı olacak bir yasal düzenleme yapmıştır.

UNHCR bir veya daha fazla ülkeden geçtikten sonra ülkeye gelen sığınma hakkı isteyenlerle ilgili birçok olaya başarılı şekilde müdahale ettiğini bildirmiştir. Ancak, UNHCR

gözaltındaki sığınma başvurusu yapmak isteyen kişilere ve ülkenin havaalanlarının uluslararası bölgelerindeyken sığınma hakkı isteyenlere erişimde sorunlar yaşamaya devam etmiştir.

Bölüm 3 Siyasal Haklara Saygı: Vatandaşların Hükümetlerini Değiştirme Hakkı
Anayasa ve yasalar vatandaşlara hükümetlerini barışçıl olarak değiştirme hakkı tanır ve vatandaşlar bu hakkı uygulamada, genel oy kullanma hakkına dayanan periyodik, özgür ve adil seçimler yoluyla kullanmıştır. Ancak hükümet bazı siyasi parti ve liderlerin faaliyetlerine kısıtlama getirmiştir.

Seçimler ve Siyasi Partiler
2007 meclis seçimleri, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) tarafından uluslararası standartlara uygun olan demokratik seçimler çerçevesinde olduğu belirtilen seçim yasalarına göre yapılmıştır. Yasalar bir partinin meclise girebilmek için ülke çapındaki geçerli oyların en az yüzde 10'unu almasını gerektirir. Bazı siyasi partiler yüzde 10 barajını çok yüksek olduğu için eleştirmiş ve AGİT Türkiye'nin yüzde 10 barajıyla kendi bölgesindeki en yüksek ülke olduğunu belirtmiştir.

AGİT ayrıca 2007 seçimlerinden sonra hazırladığı gözlem raporunda seçimler için kapsamlı bir yasal çerçeve olmasına rağmen, keyfi şekilde yorumlanabilecek belirsizlik içeren bazı yasalar tarafından siyasi kampanyaların ve daha geniş bağlamda ifade özgürlüğünün kısıtlandığını belirtmiştir. AGİT ayrıca Kürt kökenli Türk vatandaşlarının siyasi hayata katılımlarını arttırmak için çeşitli çabaların olduğunu belirtmiştir. Ancak yasalar seçim kampanyasında Türkçe'den başka bir dil kullanılmasını yasaklamaya devam etmiştir.

Yıl içinde ülkede Cumhurbaşkanlığı ve meclis seçimlerine neden olan kutuplaşmış siyasi iklim içinde ordu üç ayrı bildiri yayınlamıştır. Bu bildiriler insan hakları grupları tarafından demokratik sürece baskı yapma çabası olarak nitelendirilmiştir. Ordu 12-27 Nisan ve 8 Haziran'daki konuşmalarında ve web sitesinde, kökten dinciliğin ve terörizmin büyük tehditler teşkil ettiğini ve ordunun laikliğin esas savunucusu olduğunu vurgulamıştır. Cumhurbaşkanlığı seçim süreci devam ederken, Genelkurmay Başkanlığı 27 Nisan'da, web sitesinde ülkedeki laikliğin zayıflamasından duyulan rahatsızlığı ifade eden bir muhtıra yayınlamıştır. İnsan hakları gözlemcileri bunu "e-muhtıra aracılığıyla darbe" olarak nitelendirmiş ve Anayasa Mahkemesi'nin Nisan'daki Cumhurbaşkanlığı seçim sürecini durdurulması ve genel seçimlerin erken yapılmasına ilişkin kararı vermesine katkıda bulunarak siyasete müdahale etmeye devam etmiştir. 8 Haziran'daki bildirisinde, insan hakları savunucularını ve devlet yetkililerini eleştiren diğer kişileri terörist örgüt destekçileriyle aynı kefeye koymuştur. İnsan Hakları İzleme Örgütü 22 Temmuz tarihli brifing belgesinde bildirileri, iktidardaki AKP partisine karşı yapılmış "üstü kapalı tehditler" olarak nitelendirmiştir. Freedom House bu bildirilerin "ordunun siyasi süreç üzerindeki aşırı etkisinin hala devam ettiğinin" işareti olduğunu bildirmiştir.

Siyasi partiler ve adaylar adaylıklarını özgürce açıklayıp seçimlerdeki yerini almıştır. Yüksek Temyiz Mahkemesi başsavcısı, Anayasa Mahkemesi'ne siyasi partilerin yalnızca anayasaya aykırı faaliyetler nedeniyle kapatılmasını isteyen bir dava sunmuştur. DEHAP 2006'da Demokratik Toplum Partisi (DTP) adı altında yeniden kurulmuştur. Bölücülük suçlamalarıyla DEHAP'ın kapatılması konusundaki adli davanın Anayasa Mahkemesi'ndeki değerlendirmeleri yıl sonunda devam etmekteydi. DTP yetkilileri, mahkemenin, tartışmaya neden olan siyasi meselelerle ilgilendiği için kararını kasıtlı olarak geciktirdiğin ileri sürmüştür.

PKK'yı destekledikleri gerekçesiyle eski milletvekilleri Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan ve Selim Sadak'ın yeniden yapılan duruşmasında mahkeme sanıkların her birini

yedi yıl altı ay hapis cezasına çarptırmış ancak sanıkların 15 yıl hapis cezası aldıkları ilk duruşma sonrasında 10 yıl hapis yatarak cezalarını çektiğine karar vermiştir.

Polis yıl içinde, özellikle güneydoğuda, çok sayıda DTP merkezine baskın düzenlemiş ve yüzlerce DTP yetkilisi ve üyesini gözaltına almıştır. Savcılar yıl içinde, DTP üyeleri hakkında çok sayıda soruşturma ve dava açmıştır. DTP'nin Van ve Siirt merkezlerine yıl içinde düzenlenen polis baskınları sonucunda yaklaşık 50 DTP üyesi gözaltına alınmıştır. DTP üyeleri sözlü tehdit, mitinglerde keyfi gözaltına alınma ve kontrol noktalarında tutulma dâhil olmak üzere jandarma ve polis tarafından sürekli taciz edilmiştir. Güvenlik güçleri ayrıca DTP sempatizanı olduklarına inandıkları köylüleri de sürekli taciz etmiştir. Güvenlik güçleri gözaltına alınanların çoğunu kısa sürede serbest bırakmakla beraber, birçoğu genellikle yasadışı bir örgütü destekleme ya da bölücülüğü teşvik etme suçuyla açılmış davalarla karşı karşıya kalmıştır.

21 Ekim'de Hakkâri'deki PKK saldırılarının sonunda bazı Türkler ülke çapındaki DTP merkezlerine saldırmış, DTP merkez binalarını ve eşyalarını ateşe vermiş, taşlamış, camlarını kırmış ve yetkililere küfür etmiştir. Bazı DTPli politikacılar ve Kürt kökenli Türk vatandaşlar bu tür şiddet eylemlerinin hükümet politikaları tarafından alevlendiğini belirtmiş ve güvenlik güçlerinin bu olayları engellemek için doğru önlemler almadığını iddia etmiştir.

DTP'li Cizre Belediye Başkanı Aydın Budak'ın temyiz davasıyla ilgili yıl sonunda hala bir gelişme yoktu. Haziran 2006'da Budak, Roj TV'de yayınlanan bir konuşmasında Abdullah Öcalan'a uygulanan tecrit "tahrik edici" sözlerini dile getirmek suçundan bir yıl üç ay hapis cezasına çarptırılmıştır.

Erzurum DTP İl Başkanı Bedri Fırat'ın Temmuz 2006'daki mahkûmiyet kararının temyizi devam etmekteydi. Fırat, Nevruz kutlamaları sırasında yaptığı bir konuşmada Kürtlerin soy kırıma uğradığı iddiasıyla PKK'nın propagandasını yaptığı ve Abdullah Öcalan'ı övdüğü gerekçesiyle iki yıl hapis cezasına çarptırılmıştır.

DTP üyesi Tuncer Bakırhan'a yıl içinde açılan 25 davayla ilgili yeni bir bilgi bulunmamaktaydı.

14 Şubat'ta bir Ankara mahkemesi, 2005 kongresi için Kürtçe davetiye dağıtmak ve söz konusu kongrede Kürtçe konuşmak suçundan 13 Hak-Par idarecisini altı ay ila bir yıl arasında değişen hapis cezasına çarptırmıştır. Mahkeme daha sonra dokuz partilinin cezasını para cezasına çevirmiştir. Diğer dört sanık bir yıl hapis cezası almıştır. Sanıklar anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'na göre Kürtçe konuşmanın yasal olduğunu ileri sürmüştür.

550 koltuğa sahip mecliste 49 kadın bulunmaktadır. 25 üyeli kabinede yalnızca bir kadın bakan bulunmaktadır.

Sayısı bilinmemekle beraber, bazı azınlık grupları siyasi alanda görev yapmıştır. Meclisin birçok üyesi ve kıdemli devlet memuru Kürtlerden oluşmuştur. Başbakan Erdoğan yıl içinde, kabinede beş Kürt kökenli bakan ve AKP meclis grubunda 75 kürt kökenli milletvekili olduğunu belirtmiştir.

Devletteki Yolsuzluklar ve Şeffaflık

Yasalar yolsuzluk yapan devlet görevlilerinin hapis cezasına çarptırılmasını öngörmektedir; ancak hükümet yasayı etkili bir şekilde uygulamamış ve yolsuzluk yapan görevliler ceza almamıştır. Dünya Bankası'nın Uluslararası Yönetişim Göstergeleri yolsuzluğun bir sorun olduğunu göstermiştir.

10 Mayıs'ta bir Türk askeri mahkemesi, Korgeneral Erdem Erdağı'nı Elazığ'daki 8. Kolordu Komutanlığı'nda 2002-2004 yılları arasındaki askeri inşaat ihalesinde rüşvet kabul ederek görevini kötüye kullandığı gerekçesiyle 11 ay 25 gün hapis cezasına çarptırmıştır. Bu bir muvazzaf subaya verilen ilk cezaydı. Erdağı'nın cezası beş gün daha uzun olsaydı askerlik görevinden alınabilirdi. 2003 ve 2004'teki yolsuzluk mücadelesinde Korgeneral Erdağı ile birkaç alt sınıf asker hakkında suç duyurusu yapılmıştır. Bu yolsuzluk mücadelesinden sonra emekli Oramiral İlhami Erdil ve Aydın Gürül 2006 yılında mahkûm edilmiştir. Her iki asker temyiz başvurusunda bulunmuştur. Temmuz 2006'da askeri temyiz mahkemesi Erdil hakkında verilen kararı onaylamış ancak sağlık nedenleriyle cezayı ertelemiştir. Ancak 3 Temmuz'da yetkililer Erdil'i hapse atmıştır.

21 Haziran'da bir askeri mahkeme, Ankara'nın Gölbaşı bölgesindeki özel kuvvetler komutanlığı tesislerinin ihalesi ve inşaatına ilişkin 2004'teki yolsuzluk skandalında suç ortağı olduğu gerekçesiyle özel müteahhit Ali Osman Özmen'i 45 yıl dokuz ay hapis cezasına çarptırmıştır. Mahkeme Özmen'i 9,44 milyon ABD doları (11,3 milyon lira) para cezasına çarptırmış, inşaat sektöründe çalışmasını ve seçimlerde oy kullanmasını yasaklamıştır. Ayrıca skandalla ilgili olarak mahkeme beş askeri görevinden almış ve hapis cezasına çarptırmıştır: Albay Mustafa Özer, beş yıl; Emekli Albay Recep Yılmaz, üç yıl 10 ay 20 gün; Yüzbaşı Hüseyin Ceylan, 16 yıl ve Yüzbaşı Gökhan Bayrı, bir yıl 15 gün. Mahkeme ayrıca iki sivili de hapis cezasına çarptırmıştır: askeriye çalışanı Hüseyin Özcan, bir yıl 15 gün ve müteahhit Mehmet Bahadır Gülse, altı yıl 10 gün. Mahkeme 17 şüphelinin beraatine karar vermiştir.

Muhalefet partisi üyeleri iktidardaki AKP’nin, yolsuzluk ve diğer görevi kötüye kullanma fiillerinden şüphelenilen AKP milletvekillerinin dokunulmazlıklarını kaldırmamasını eleştirmiştir.

Yasalar hükümet yetkililerinin beş yılda bir mal varlıklarını açıklamalarını öngörmektedir. Yasalar halka hükümet bilgilerine erişim hakkı vermektedir; ancak hükümet milli güvenlik ve diğer alanlardaki talepleri genellikle reddetmiş ve tekrar başvuru hakkı tanımamıştır. İHK, Adalet ve İç İşleri Bakanlıkları'na ve İstatistik Enstitüsü'ne yaptığı beş bilgi talebinden dördünün reddedildiğini bildirmiştir.

Bölüm 4

Devletin İnsan Hakları İhlalleri İddiaları Hakkında Yapılan Uluslararası ve Sivil Toplum Araştırmaları Konusundaki Tavrı

Birçok yerel ve uluslararası insan hakları grubu çeşitli bölgelerde faaliyet göstermiştir; ancak özellikle güneydoğuda devlet, engelleme ve kısıtlama yasalarıyla bu eylemlerine müdahalede bulunmuştur. Hükümet yetkilileri genellikle bu gruplarla işbirliği içinde hareket etmemiş ve görüşlerine karşı duyarlı davranmamıştır.

İnsan hakları ihlallerini belgeleyen hukukçular ve doktorlar gibi insan hakları örgütleri ve gözlemcileri de gözaltı, kovuşturma, gözdağı, taciz ve resmi kapatma kararlarıyla karşı karşıya kalmaya devam etmiştir. İnsan hakları örgütleri resmi insan hakları mekanizmalarının sürekli faaliyet göstermediğini ve ağır ihlallere çözüm getiremediğini bildirmiştir.

İHD'nin yurtçapında 34 şubesi bulunmaktadır ve yaklaşık 14.000 üyesi olduğu sanılmaktadır. İHD, savcıların İHD aleyhine yıl içinde çok sayıda dava açtığını bildirmiştir. İHD tarafından kurulan İHK Ankara, İzmir, İstanbul, Diyarbakır ve Adana'da işkence rehabilitasyon merkezleri işletmekte ve insan hakları bilgileri için bilgi merkezi olarak hizmet vermektedir. Diğer yerel STÖ'ler İstanbul'da bulunan Helsinki Yurttaşlar Birliği, Ankara'da bulunan Türk Demokrasi Derneği, Türk Tabipleri Birliği, bazı üniversitelerdeki insan hakları merkezleri ve Mazlum-Der'i kapsamaktadır.

27 Kasım'da Sivil Toplum Geliştirme Merkezi'nin (STGM) Adana şubesinin açılışında Adana Valisi İlhan Atış, hükümetin yetmediği yerde sosyal, siyasal ve ekonomik açığı kapatmak için sivil toplumun gerekli olduğunu söylediği için STGM Genel Müdürü Sunay Demircan'ı azarlamıştır. Atış, sivil toplumun, hükümetin devam eden çalışmalarını tamamlaması, bu çalışmalarla uyum içinde olması, çalışmalarının yalnızca Türk anayasasının ilkeleri doğrutultusunda olduğunda desteklenmesi ve devlet hedeflerine uygun şekilde yürütülmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Ocak ayında İstanbul valiliği önceden bildirmeksizin, Uluslararası Af Örgütü'nün (AI) Türkiye şubesinin yaklaşık 62.600 ABD doları (75.000 lira) değerindeki üç banka hesabını dondurmuştur. Mayıs ayında AI, hacizle ilgili idari soruşturmasına cevap vermedikleri gerekçesiyle Beyoğlu ve İstanbul Kaymakamlıklarına dava açmıştır. 30 Mayıs'ta Beyoğlu Kaymakamlığı AI'nın "izinsiz yardım topladığına" karar vermiştir. Kararda AI'nın yasayı ihlal eden eylemleri belirtilmemiştir. 22 Haziran tarihli bir kamu açıklamasında AI, çalışmaları için hükümetlerden veya siyasi partilerden para talep ya da kabul etmediğini, yardımlarını "yüz yüze" etkinlikleri veya sokakta yürüttüğü faaliyetler dâhil dünya çapındaki üyelik sistemi ve yardım etkinlerinden topladığını belirtmiştir. Açıklamada AI'nın, bu olayın "yasal kaynak geliştirme etkinliklerini sekteye uğratmak amacını taşıyan bir yıldırma taktiği" olabileceğinden endişe duyduğu belirtilmiştir. Yıl sonunda hangi eylemlerinin yasayı ihlal ettiğine dair resmi bir açıklama alamamıştı ve dava devam etmekteydi.

Hükümet genellikle CPT, UNHCR ve IOM gibi uluslararası örgütlerle işbirliği yapmıştır; ancak bazı insan hakları çalışanları hükümetin kendilerini kasten taciz ettiğini ya da faaliyetlerini engellemek için sözde bürokratik engeller koyduğunu bildirmiştir. Başbakanlı'ğa bağlı İnsan Hakları Başkanlığı (İHB) insan haklarıyla ilgili yasaların uygulanmasını denetlemekle yetkilendirilmiş ve insan haklarıyla ilgilenen çeşitli devlet kurumlarının çalışmalarını koordine etmiştir. İHB bütçesi ve yeterli kaynakları olmamasına rağmen, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Konseyi ile birlikte çeşitli projeleri yürütmüştür.

Yıl içinde İHB ifade özgürlüğü, ayrımcılık, çocuk hakları ve şiddet gibi çeşitli konularda kısa filmler göstererek insan haklarının korunmasına teşvik etmiştir. Türkiye çapında 145 tiyatroda gösterilen bu kısa filmler asıl filmden önce ekrana gelmiştir. İHB, bireylerin insan hakları ihlallerini bildirmesi ve bunların uygun devlet kurumlarına iletilmesi için ücretsiz acil yardım hattı "Alo 150"yi kurmuştur. İHB ayrıca yıl içinde, ülke çapındaki yerel insan hakları kurullarının 1000 üyesinin eğitimiyle ilgilenmiştir.

81 il ve 850 ilçede İnsan Hakları Başkanlığı'na bağlı insan hakları il kurulları bulunmaktadır. Bu kurullar STÖ'ler, profesyonel kuruluşlar ve hükümet arasında insan hakları danışma forumu olarak hizmet vermiştir. Bu kurullar şikâyetleri araştırma ve bunları savcılığa bildirme yetkisine sahiptir. Ancak, bu kurulların çoğu düzenli olarak toplanmamış ya da görevlerini etkili biçimde yapmamıştır. İnsan hakları STÖ'leri genellikle, yetki ve bağımsızlıkları olmadığı gerekçesiyle bu kurullara katılmayı reddetmiştir.

İHB Haziran sonuna kadar 206 kişiden insan hakları ihlallerine dair şikâyet aldıklarını bildirmiştir. Aynı dönem içinde kurullara 496 ihlal şikâyeti yapılmıştır. Bunlar sağlık hizmetleri ve hasta hakları (115), mülkiyet hakları (84) ve genel insan hakları (79) ile ilgili şikâyetlerdi.

13 Eylül'de Temyiz Mahkemesi'nin ceza dairesi, insan haklarına ilişkin olarak devlet kuruluşları ile STÖ'ler arasında iletişim sağlayan ve danışma organı olarak görev yapan İnsan Hakları Danışma Kurulu (İHDK) eski Başkanı İbrahim Kaboğlu ve Başkan Yardımcısı Baskın Oran hakkında 20 Mayıs'ta verilen beraat kararını bozmuştur. Kaboğlu ve Oran 2005'te, azınlıklar ve kültürel hakların da yer aldığı bir İHDK raporunda "halkı düşmanlığa tahrik etmek" ve "yargı organlarını alenen aşağılamak" ile suçlanmıştı. Sanıkların kararı protesto etmek için İHDK'den ayrılması üzerine İHDK'nin faaliyetleri durmuştu. Temyiz mahkemesi, raporda, Türkiye'de "gayrimüslim vatandaşlar" dışında azınlık olmadığına ilişkin Türk yasal ilkelerinin aksine bir tanım yapıldığı gerekçesini göstermiştir. Temyiz Mahkemesi başsavcısı karara itiraz etmiştir; karar yıl sonunda Temyiz Mahkemesi Büyük Dairesi'nde sonuca bağlanmayı beklemekteydi.
Diğer devlet insan haklarını savunan organlar arasında, görevlere atama yapmaktan sorumlu bakanlıklar arası bir komite olan İnsan Hakları Yüksek Kurulu ve hükümet ve STÖ'ler arasında görüş alış verişi için bir forum olarak hizmet eden İnsan Hakları Danışma Kurulu (İHDK) bulunmaktadır. STÖ'ler bu organların neredeyse etkisiz olduğunu belirtmiştir. Mart 2006'da altı STÖ hükümetin kurula müdahale ettiği gerekçesiyle İHDK'den çekilmiştir.

Meclis İnsan Hakları Komisyonu'nun görevi yerel yasaların insan hakları hükümleriyle ve uluslararası anlaşmalarla uygunluğunu denetlemek, suistimal iddialarını araştırmak, rapor hazırlamak ve gözaltı merkezlerini incelemektir. İnsan hakları örgütleri, komisyonun yalnızca danışma hizmeti verdiği için etkili bir şekilde çalışamadığını bildirmiştir. 2 Ekim'de komite, 12 Türk vatandaşının ölümüyle sonuçlanan 29 Eylül minibüs saldırısını araştırmak üzere Türkiye'nin güneydoğusundaki Şırnak'a çok partili bir heyet göndermiştir. Hükümet olaydan PKK teröristlerini sorumlu tutmuştur; ancak DTP bu ani varsayımı sorgulamıştır. 19 Ekim'de komite, heyetin saldırıyı PKK'nın yaptığı kararını kabul etmiştir. DTP Milletvekili Akın Birdal karar hakkındaki şüphelerini dile getirmiştir.

Bölüm 5 Ayrımcılık, Toplum Tarafından Yapılan Suistimal ve İnsan Ticareti
Yasalar ırk, cinsiyet, din, engelli olma, dil ya da sosyal statüye bağlı ayrımcılığı yasaklamaktadır; ancak bu yasaların uygulanması konusunda bazı sorunlar yaşanmıştır. Hükümet ve STÖ'lerin toplumsal şiddet, kadınlara ve azınlıklara yönelik ayrımcılık ile insan ticaretini ortadan kaldırmak için yürüttüğü çalışmalara rağmen bu alanlarda sorunlar yaşanmaya devam etmiştir.
Kadınlar

Yasalar, eşler tarafından yapılsa bile tecavüzü yasaklamaktadır; ancak hükümet yasaları etkili bir şekilde uygulamamıştır. Kurbanlar utanç veya misilleme korkusu nedeniyle olayları bildirmek için günlerce hatta haftalarca beklemiştir. Bu nedenle saldırganların etkili bir şekilde kovuşturması engellenmiştir. Uzmanlar alternatif kanıt oluşturması açısından kurbanlardan psikiyatri raporlarının alınması için yıl içinde hükümeti ikna etmeye çalışmıştır. Tecavüz olaylarının hepsi bildirilmemiştir.

Eşler arasındaki ilişkinin kötüye kullanılması dâhil, kadınlara karşı uygulanan şiddet ciddi ve yaygın bir sorun olarak kalmıştır. Yasalar, karı koca ilişkisindeki suistimaller dâhil kadına karşı şiddet kullanılmasını yasaklamaktadır. Ancak hükümet yasaları etkili bir şekilde uygulamamıştır. Yerel insan hakları örgütleri bu önlemlerin kısmen etkili olduğunu; daha fazla kadının aile içi şiddet gerekçesiyle polis acil yardım hattını aradığını ve polise gidip suç duyurusunda bulunduğunu bildirmiştir. 15 Ekim'de İstanbul valisi ve AB'den gelen yardımlarla desteklenen Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, çağrı aldıktan sonra kişileri polis, avukat ve psikologlara yönlendiren operatörlerin çalıştığı aile içi şiddet yardım hattını kurmuştur. Programın ilk on günü içinde yaklaşık 150 çağrı alınmıştır. Kadınların kurduğu STÖ'ler 2001-2005 yılları arasında 150.000'den fazla kadının aile içi şiddet kurbanı olduğunu bildirmiştir. Hükümet nüfusu 50.000'den fazla olan yerlerdeki aile içi şiddet kurbanı kadınların barınak ihtiyaçlarının karşılanmasını öngören 2004 yasasını uygulamada yavaş hareket etmeye devam etmiştir. Hükümete göre Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, aile içi şiddete maruz kalan ve tecavüze uğrayan kadın kurbanlar için toplam kapasitesi 405 olan 23 sığınma evi işletmiştir. Hükümet kaymakamlıklar, belediyeler ve STÖ'lerin 18 ve özel bir vakfın 1 sığınma evi işlettiğini bildirmiştir.

Güneydoğunun en büyük kadın örgütü olan KA-MER 2003-2007 yılları arasında doğu ve güneydoğu Anadolu'dan toplam 198 kadının aileleri kendilerini namus cinayetiyle tehdit ettiği için KA-MER'le irtibat kurduğunu bildirmiştir. Bu olaylarla ilgili olarak üç kadın saldırılarda aldığı yaralar sonucunda hayatını kaybetmiş, bir kişi intihar etmiş ve 27'si intihara zorlanmıştır. Olayların büyük bir kısmında babaları veya eşleri kadınların kaderlerine karar vermiştir. Rapor, bu karar veren kişilerden 76'sının okuma-yazma bilmediğini, 47'sinin ilkokul mezunu olduğunu belirtmiştir. Eğitim seviyesi arttıkça bu suçların oranında düşüş yaşanmaktadır. Namus cinayetlerini haklı çıkarmada en yaygın gerekçe olarak "itaatsizlik" gösterilmiştir. Ailenin seçtiği biriyle evlenmeyi reddetme, kayınbirader veya kayınpeder ile cinsel ilişkiye girmeyi reddetme, fuhuş yapmayı kabul etmeme, kocanın, babanın, erkek kardeşlerin veya diğer aile büyüklerinin isteklerini yerine getirmeme ve erkek erkeğe yapılan sohbetlere karışma yaygın itaatsizlik tanımlarındandır. Hükümet yıl içinde 37 ve 2001-2006 yılları arasında 1.806 kişinin namus cinayetine kurban gittiğini bildirmiştir. Aynı dönem içinde 5.375 kadın intihar etmiştir. Kadın hakları örgütlerine göre hükümet 2005 yılında namus cinayeti için verilen cezaları arttırdıktan sonra aile bireyleri namuslarını korumak için kızlarına intihar etmesi için baskı yapmıştır. Hükümet yetkilileri salon toplantıları düzenlemek ve tehlike altında olan kadın ve kızlar için kurtarma ekibi ile yardım hatları kurmak için KA-MER gibi kadın savunma gruplarıyla birlikte çalışmıştır. Yasalar gereğince namus cinayetinin cezası müebbet hapistir. Kadın savunma grupları, özellikle güneydoğudaki tutucu Kürt aileleri veya güneydoğudan göçüp büyük şehirlerde yaşayanlar arasında olmak üzere, her yıl çok sayıda bu tür cinayetler işlendiğini bildirmiştir. Gözlemciler genç suçlulara yönelik cezai indirim nedeniyle, daha çok genç erkek akrabanın işlenen cinayetleri üstlendiklerini belirtmiştir.

4 Haziran'da bir İstanbul mahkemesi, kız kardeşi Arzu Kaya'yı bıçaklayarak öldürdüğü gerekçesiyle Ömer Rençber'i müebbet hapis cezasına çarptırmıştır. Ailesi Rençber'e, aile içinde yaşanan ekonomik sıkıntılardan sonra kocasını Erzurum'da bırakarak aşığı olduğu iddia edilen bir adamla İstanbul'a kaçan 28 yaşındaki Kaya'yı öldürmesi için baskı yapmıştır. Rençber mahkemede kardeşini öldürdüğü için pişman olmadığını söylemiştir.

22 Haziran'da Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi, 23 yaşındaki Gülistan Gümüş'ün Mart 2006'da öldürülmesiyle ilgisi olan bazı aile bireylerinin mahkûmiyetine karar vermiştir. Gümüş'ün görücü usulüyle evlendiği eşi Ömer Taş'tan boşanıp İstanbul'a taşınmayı istemesi üzerine, Taş karısını öldürmek için akrabaları ve Gümüş'ün ailesiyle anlaşmıştır. Mahkeme, Taş ve Gümüş'ün kayınbiraderi Mehmet Şah Taş'ı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına, suç ortaklığı yaptıkları gerekçesiyle babası Bahattin Gümüş ve kayınpederi Hamdullah Taş'ı 18'er yıl ve yine aynı sebeple iki erkek akrabasını ve bir aile yakınını 15'er yıl hapis cezasına çarptırmıştır. Mahkeme, Mehmet Şah, Hamdullah Taş, İzzettin Taş, Bahattin Gümüş ve Abdurrahim Gümüş'ün konut dokunulmazlığını ihlal suçu işlediği gerekçesiyle cezalarını üç yıl arttırmıştır.

13 Kasım'da bir İstanbul mahkemesi, 22 yaşındaki Güldünya Tören'in iki kardeşi İrfan ve Ferit Tören tarafından öldürülmesiyle ilgili davada namus cinayeti işlendiği gerekçesiyle ilk kez bir müebbet hapis cezası vermiştir. Mahkeme, kendisine tecavüz eden kuzeninin kuması olmayı reddettiği gerekçesiyle kız kardeşlerini öldüren İrfan'ı müebbet ve Ferit'i (suç tarihinde 18 yaşından küçük olan) 23 yıl hapis cezasına çarptırmıştır. Tecavüzün ardından hamile kalan Güldünya çocuk doğduktan sonra Bitlis'teki evinden kaçıp İstanbul'daki bir polis karakoluna sığınmıştı. Polis Güldünya'yı amcasının yanına göndermiş; ancak kardeşleri Güldünya'yı burada bulup dövmüştür. Bir devlet hastanesinde yatarken kardeşleri Güldünya'yı başından iki kez vurmuştur.

Ekim 2006'da Türk basını Van'ın güneydoğusunda yaşayan ve tecavüz nedeniyle hamile kalan 15 yaşındaki Naile Erdaş'ın doğum yaptıktan sonra ailesi tarafından öldürüldüğünü bildirmiştir. Hamile olduğunu saklayan Naile Erdaş iddialara göre, doğum yaptığı devlet hastanesi doktorlarından kendisini ailesine teslim etmemelerini istemiştir. Genç kadın ailesinin törelere göre namuslarını temizlemek için kendisini öldürmelerinden korkuyordu. Doktorlar devlet yetkililerine durumu bildirmiş ancak savcı genç kadını ailesine teslim etmiştir. Erdaş'ın cinayetiyle ilgili oldukları gerekçesiyle Erdaş'ın erkek kardeşi, babası ve amcasının yıl sonunda tutukluluk halleri devam etmekteydi.

Bursa Günyüzü Kadın Dayanışma Kooperatifi ve bölge savcısı, kooperatifin, nüfusu 50.000'den fazla olan belediyelerin kötü muamele gören kadınlar için bir sığınma evi açmasını öngören yasayı doğru şekilde uygulamadığı gerekçesiyle Aralık 2006'da Bursa Büyükşehir ve Osmangazi Belediyelerine açtığı şikâyet davasını takip etmemiştir.
25 Aralık'ta bir Diyarbakır ceza mahkemesi, kocası Sabahattin Gezginci ile imam nikâhıyla evlenmeye zorlandığı ailesinin evini terk etmek isteyince 15 yaşındaki Rojda Gezginci'nin burnunu kestikleri gerekçesiyle üç kayın biraderini 15'er yıl hapis cezasına çarptırmıştır. Savcılar ilk başta Gezginci'nin şikâyeti üzerine bütün aileyi suçlu bulmuş ancak Gezginci'nin zorla şikâyetini geri çekmesinin ardından kocası, kayınpederi ve kayınvalidesi suçla ilgili olarak yargılanmıştır.

Bir televizyon programında kocasının kendisini dövdüğünü söyleyerek ailesini utandırdığı iddiasıyla 2005 yılında annesini öldüren 14 yaşındaki çocuğun Mart 2006'daki mahkûmiyet kararını değiştirmek için yıl sonunda hala herhangi bir eylemde bulunulmamıştı. Mahkeme çocuğu 10 yıl hapis cezasına çarptırmış ve suça iştirak eden baba ve üvey oğlunun beraatine karar vermişti. Kasım 2006'da başsavcı, temyiz mahkemesinin ceza dairesine koca ve kayınpeder hakkında verilen beraat kararını bozması için dilekçe sunmuştur. Yıl sonunda dilekçeyle ilgili herhangi bir işlem hala yapılmamıştı.
Fahişelik yasaldır.

Yasalar, cinsel saldırı için iki yıldan yedi yıla kadar hapis, cinsel taciz için üç aydan iki yıla kadar hapis ve para cezası olmak üzere çeşitli cezalar öngörmektedir. Kadın hakları eylemcileri yasaların nadiren uygulandığını bildirmiştir.

Yasalara göre kadınlar erkeklerle aynı haklara sahiptir; bununla birlikte toplumsal ve resmi ayrımcılık yaygın olarak görülmüştür.

Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı'na bağlı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü eşit haklar sağlamak ve kadınlara karşı ayrımcılığa dikkat çekmekle sorumludur. Bununla beraber kadınlar iş hayatında çeşitli düzeylerde ayrımcılığa maruz kalmaya devam etmiş ve genelde hükümet de dâhil olmak üzere yönetim düzeyindeki pozisyonlarda erkeklere oranla daha az temsil edilmiştir. Kadınların büyük yüzdesi tarım, perakendecilik, restoran ve otel sektörlerinde ücretsiz aile çalışanı olarak yer almakla beraber, genelde iş hayatında, ticarette ve devlet memurluğu pozisyonlarında eşit iş için eşit para almıştır.

Çocuklar
Hükümet çocukların refahını artırma görevini üstlenmiş, eğitim ve sağlık imkânlarını genişletmek için çalışmıştır.

Devlet tarafından karşılanan, 8 yıllık başka bir ifadeyle 14 yaşına kadar süren eğitim ücretsiz, evrensel ve zorunludur. Türkiye İstatistik enstitüsü ve Dünya Bankası yetkilileri ilköğretime kaydı bulunan yüzde 96 öğrenciden yalnızca yüzde 90'ının okula gittiğini bildirmiştir. Devlet okullarında okuma üst sınırı 18 olarak belirlenmiştir. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı'na göre çocuklardan yalnızca yüzde 40'ı lise diplomasına sahiptir. Her 10 kız çocuğundan biri zorunlu ilköğretim programına katılmamaktadır.

1 Aralık'ta hükümet, Uluslararası Çocuk Kaçırmaya ilişkin Lahey Sözleşmesi'nin uygulanmasını öngören ifadelerin bulunduğu yeni bir yasayı meclisten geçirmiştir. Hükümet, 48'i kızlar, 65'i erkekler için olmak üzere işlettiği 113 yetimhaneyle yıl içinde toplam 6.116 çocuğa hizmet sunmuştur. Hükümet günlük bakım hizmetlerinin ve geçici konaklamanın sağlandığı 43 çocuk ve gençlik merkezi ve sekiz gözetim evi işletmiştir. Çocuklara karşı uygulanan kötü muamele bir sorun olmuştur. Çok sayıda kız çocuğu yakın akrabaları, kimi zamansa erkek çocuk akrabaları tarafından işlenen namus cinayetlerine kurban gitmiştir. 2005'te polis, kurumdaki çocuklara uygulanan şiddet ve taciz eylemleri iddialarıyla başlatılan soruşturmayla bağlantılı olarak Malatya Çocuk Esirgeme Kurumu'ndaki çok sayıda hemşire, bakıcı ve diğer çalışanları tutuklamıştır. 26 Aralık'ta bir Malatya ceza mahkemesi, yetkinin ihmali ve kötüye kullanımı suçuyla dokuz şüpheliyi bir yıl hapis cezasına çarptırmıştır. Diğer beş çalışana açılan ikinci bir dava yıl sonunda devam etmekteydi.

Özellikle yoksulluğun görüldüğü kırsal kesimlerde çocuk evlilikleri yaşanmakla beraber kadın hakları eylemcileri ülkedeki küçük yaştaki evliliklerin son yıllarda azaldığını bildirmiştir**.**

Zaman zaman yaşları 12'ye kadar düşen çocuklar resmi olmayan dinsel törenlerle evlendirilmiştir. Ailelerin aralarında anlaşarak yeni doğan çocuklarını ileride yasal evlilik yaşına gelmeden çok önce evlenmeleri için "beşik kertmesi" yapması nadir de olsa görülmüştür.

İnsan Ticareti
Yasalar insan ticaretinin her türlüsünü yasaklamaktadır; ancak cinsel istismar amacıyla ülke içinde kadın ve çocuk ticareti yapıldığını gösteren raporlar vardır. İnsan ticareti sorunuyla ilgili olarak resmi yolsuzluk yapıldığına dair iddialar olmuştur.

Türkiye özellikle cinsel istismar amaçlı kadın ve çocuk ticaretinin yapıldığı önemli bir hedef ve geçiş ülkesidir. Moldova, Rusya, Ukrayna ve Doğu Avrupa'nın diğer ülkeleri ve Eski Sovyetler Birliği ile Kenya, Nijerya ve Filipinler'den kadın ve kız ticareti yapılmaktadır. Polisler yıl içinde 148 ticaret kurbanı tespit etmiştir. Özellikle iş arayan Moldova, Ukrayna,

Beyaz Rusya ve Rusya'dan gelen genç kadınların, ülkede yaşanan insan ticaretine kurban gitme tehlikesi yüksektir. Ülkenin her yerinde tespit edilmekle beraber, yabancı kurbanların çoğu cinsel istismar için daha çok İstanbul, Ankara ve Antalya'da pazarlanmıştır.

Doğan Haber ajansı 5 Haziran'da, Samsun polisinin otel ve evlere baskın düzenlediğini ve fuhuş yapmaya zorlanan 20 yabancı kadını kurtardığını bildirmiştir. Polis insan, silah ve uyuşturucu ticareti yapmak, fuhuşla ilgisi olmak suçundan 29 kişiyi gözaltına almıştır. Gürcistan, Azerbaycan ve Ukraynalı kadınlara telefonla cazip iş tekliflerinde bulunulmuştur.

Hürriyet ve *Milliyet* gazeteleri 19 Temmuz tarihli nüshasında, 27 yaşındaki bir Kırgız vatandaşını işkenceyle fuhuşa zorlamak suçundan bir Türk vatandaşının Antalya'da gözaltına alındığını bildirmiştir. Jandarma şüphelinin evini aramış ve pazarladığı kızların bir kataloğunu bulmuştur. Jandarma şüpheli ile dört akrabasını gözaltına almıştır. Jandarma kurbanı geçici bir sığınma evine yerleştirmiş, sonra ülkesine iade etmiştir. Ülkeye pazarlanan yabancı kurbanlar genellikle kaynak ülkedeki arkadaşları ve aile üyelerinden aldıkları bilgiler ve onların tavsiye ettiği kişiler ile hareket eden yabancı uyruklu ve Türk vatandaşlarından oluşan küçük ağlar tarafından toplanmıştır. Bazı kurbanlar gazetede verilen ilanları arayan ya da kaynak ülkedeki iş bulma kurumlarının yardımıyla kaydedilen kişilerdir. Kurbanlar genellikle nereye gittiklerini ya da hangi hava yollarını kullandıklarını bilmemektedir. İddialara göre bazı kurbanlar ülkeye seks endüstrisinde çalışacaklarını bilerek gelirken birçoğu modellik, garsonluk, dansçılık, hizmetçilik yapacağını ya da diğer sıradan işlerde çalışacağını düşünerek gelmiştir. İnsan tacirleri kurbanların belgelerine el koymuş, daha sonra hapsetmiş, tecavüz etmiş, dövmüş, aç bırakmış, ailelerini tehdit ederek gözdağı vermiş ve sonunda fuhuşa zorlamıştır. Bazı insan ticareti olayları çocukları da kapsamaktadır. Çocuklar kimi zaman zorla çalıştırılmaktadır. *Sabah* gazetesi 7 Ağustos tarihli nüshasında, İstanbul polisinin Fikirtepe'deki bir eve düzenlediği baskında, Mardin'den getirdiği 14 çocuğa İstanbul sokaklarında zorla satıcılık yaptırdığı iddiasıyla 32 yaşındaki bir Türk vatandaşını gözaltına aldığını bildiren bir rapor yayınlamıştır. Kadıköy mahkemesi, insan ticareti yapmak ve zorla çocuk çalıştırmak suçundan tutuklanmasına karar vermiştir. Şüpheli iddialara göre, çocuk başına 167-334 ABD doları (200-400 lira) karşılığında çocukları ailelerinden kiralamaktaydı. Zorla çalıştırılan bir çocuğun polise başvurması üzerine yetkililer sekiz çocuğu devlet koruması altına almıştır. Çocuklardan bazıları günde 12 saat çalıştıklarını söylemiştir. 8 Ağustos'ta *Hürriyet* gazetesi yetkililerin, çocuklarını şüpheliye veren aileler hakkında yasal işlem başlatılacağını söylediğini yazmıştır.

Yasalar insan tacirlerini, ağır para cezasına ek olarak 8-12 yıl arasında değişen hapis cezasına mahkûm etmektedir. 2005'te cumhurbaşkanı, zorla yaptırılan fahişeliği bu meseleyle ilgili maddeden kaldırıp açık bir şekilde insan ticaretiyle mücadeleye ilişkin maddeye ekleyen iki ceza yasası değişikliğini imzalamıştır; bu değişiklikler savcıları insan ticareti için daha ağır cezalar uygulamaya yönlendirmiştir. Ancak hız kazanmak ve daha kesin kovuşturmalar yürütmek için şüpheli insan tacirlerinin kovuşturması, fuhuşla ilgisi olanları suçlu bulan ceza yasası kapsamında yapılmıştır.

Duş İşleri Bakanı'na göre Türk Polis Teşkilatı yıl içinde 308 insan taciri tutuklamıştır. İstatistiklerin hazırlandığı en son yıl olan 2006'da, insan ticaretiyle ilgili 192'si kovuşturma ve 36'sı mahkûmiyet ile sonuçlanan 422 soruşturma yapılmıştır. Yıl sonunda bazı davalar hala devam etmekteydi.

İddialara göre, hükümet yetkilileri, polis ve jandarma görevlileri yıl içinde insan ticaretiyle uğraşmaya devam etmiştir. Mahkemeler söz konusu yetkililerin bazıları hakkında davalar açmıştır; birkaçı yıl sonunda hala devam etmekteydi.

Hükümet bazı insan ticareti olaylarına gönüllü fahişelik ve yasa dışı göçmenlik muamelesi yapmıştır. Bu muamele kişinin kendisini insan ticareti kurbanı olarak görmediği zamanlarda uygulanmıştır.

Dış İşleri Bakanlığı'ndan büyükelçi düzeyinde bir görevli Sağlık, İç İşleri, Adalet, Ekonomi ve Çalışma Bakanlıkları ile STÖ ve IOM temsilcilerinden oluşan İnsan Ticareti Karşıtı Çalışma Birliği'nin ulusal koordinatörü olarak hizmet vermektedir. Hükümet uluslararası insan ticaretiyle mücadele soruşturmalarına aktif olarak katılmış ve insan ticaretiyle mücadele yasalarının yürürlüğe girmesi için işbirliği yapmak üzere komşu ülkeler ve bölgesel örgütlerle sık sık bir araya gelmiştir. Hükümet insan ticaretiyle mücadelede karşılıklı işbirliği için komşu kaynak ülkeler Beyaz Rusya (2004), Gürcistan (2005), Azerbaycan (2005), Ukrayna (2005), Moldova (2006) ve Kırgızistan (2006) ile mutabakat zaptı ve protokoller imzalamıştır.

Ülkede insan ticareti kurbanları için STÖ'ler tarafından işletilen iki sığınma evi bulunmaktadır. Ankara ve İstanbul'daki sığınma evleri belediyeden ücretsiz olarak kiralanmakta ve Sağlık Bakanlığı buralardaki kurbanlara ücretsiz tıbbi yardım sağlamaktadır. Ancak hükümet bu koruma mekanizmaları için sürekli maddi destekte bulunmamıştır. Hükümetin sağladığı yardımın garantili ve sürekli olmaması bu evlerin işletilmeye devam etmesini tehdit etmiştir. Yıl içinde Ankara sığınma evi hükümetin belirlediği 47 ve İstanbul sığınma evi 64 insan ticareti kurbanına yardım etmiştir. Hükümet, kurbanları insan ticaretiyle ilgili soruşturma ve kovuşturmalara katılmaya teşvik etmiş ancak onlar ülkelerine dönmeyi tercih etmiştir. Adalet Bakanlığı bölgesel baro birlikleri aracılığıyla ülkede kalıp insan tacirleri aleyhinde tanıklık etmeyi seçen yabancı kurbanlara ücretsiz yasal hizmet sunmuştur. Türk yetkililerin tespit ettiği yabancı kurbanlar altı aya kadar Türkiye'de kalmalarına izin veren yardım vizesi için başvurabilmektedir. Hükümet kurbanlar için resmi bir yurda dönme programı hazırlamamıştır; ancak IOM ve sığınma evi yetkilileri tespit edilen kurbanların ülkelerine dönmelerine yardımcı olmuştur. IOM kendi isteğiyle ülkesine dönmek isteyen 191 insan ticareti kurbanına yardım ettiğini bildirmiştir.

IOM Türkiye'deki kurbanlar için ücretsiz bir yardım hattı işletmiştir. Yardım hattı Rusça, Romence, İngilizce ve Türkçe dillerinde hizmet vermiştir. Nisan ayında yardım hattı uluslararası aramalara açılmıştır. Yardım hattı sayesinde yıl içinde toplam 28 kurban insan ticareti olaylarından kurtulmuştur. Afişler, büyük havaalanları ve limanlardaki reklâm panoları, pasaport kontrol noktalarında hedef kadın gruplarına verilen el ilanları ve Türkçe, Romence, Rusça ve İngilizce olan yardım hattını tanıtmak amacıyla konsolosluklar tarafından dağıtılan broşürler konuyla ilgili bilinçlilik oranının artmasına yardım etmiştir. Jandarma teşkilatı jandarma görevlilerini insan ticareti suçlarını tespit etmek konusunda eğitmek amacıyla insan ticaretine karşı mücadeleyle ilgili bir kitapçığın yanı sıra yaklaşık 2.000 jandarma karakolunda bulunan halkı bilinçlendirme ve eğitme materyalleri ile broşürler yayınlamıştır.

Engelli Kişiler
Yasalar engelli kişilere karşı iş hayatında, eğitimde, sağlık hizmetlerinden yararlanmada ya da diğer devlet hizmetlerinin verilmesinde ayrımcılık yapılmasını yasaklamaktadır; hükümet yasaları genellikle etkili bir şekilde uygulamıştır. Yasalar, engellilerin binalara ve toplu taşıma araçlarına erişiminin sağlanmasını zorunlu kılmamaktadır. Başbakanlık Engelliler İdaresi Başkanlığı, engelli kişilerin haklarını korumakla yükümlüdür.
Sağlık Bakanlığı yedi ayrı ilde sekiz ruh ve sinir hastalıkları hastanesi işletmektedir. İstanbul'da iki özel ruh ve sinir hastalıkları hastanesi bulunmaktadır. Hükümet fiziksel ve zihinsel olarak yara almış kişilere hizmet vermek için 45 yatılı bakım mekezi ve 22 günlük bakım merkezi işlettiğini bildirmiştir.

STÖ Uluslararası Zihinsel Engelli Hakları Örgütü (MDRI) anestezisiz elektrokonvülsif veya şok tedavisinin uygulanmadığını bildirmiştir; ancak tedavi yöntemi olarak bunu uygulamak yasak değildir. 2005'te MDRI, ülkedeki zihinsel engellilerin "işkenceyle eşdeğer" muameleye maruz kaldıklarını ortaya koyan bir rapor yayınlamıştır. İki yıllık bir çalışmanın ardından MDRI, akıl hastaları için toplumdan gelen bir destek olmadığını ve ülkede bu hastaların toplumdan ayrı olarak "hapishane gibi yerlerde tutulduğu" devlet kurumlarından başka bir alternatif sunulmadığını iddia etmiştir.

Şubat ayında bir cumhuriyet savcısı, Adana Ekrem Tok Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde kötü muamele uygulandığına dair gelen bildirimler üzerine bir soruşturma başlatmıştır. Sağlık Bakanlığı ve Adana İl Sağlık Müdürlüğü de soruşturma başlatmıştır. Soruşturmalar, Star TV'nin yayınladığı bir programda hastanedeki hastaların elektroşok tedavisi, dayak ve taciz uygulanmasından şikâyetçi olması üzerine başlatılmıştır. Programa göre hastalar namaz kıldıkları, yemek yemedikleri ve yemekten sonra tabaklarını yıkamadıkları gerekçesiyle dayak ve şiddete maruz kalmıştır. *Hürriyet* gazetesi Ağustos 2006'da bir hastanın aşırı dozda uyuşturucudan öldüğünü bildirmiştir. Polis hastalara kötü davranmakla suçlanan iki personel üyesi Hüseyin Hatipoğlu ve Nusret Er'i tutuklamıştır.

Milliyet/Irk/Etnik Azınlıklar
Yasalar bütün vatandaşlar için tek bir ulus öngörür ve etnik grupları ulusal, ırksal ya da etnik azınlık olarak tanımaz. Kürt kökenli vatandaşlar büyük bir etnik ve dilsel grup oluşturmuştur. Ülkenin milyonlarca vatandaşı kendini Kürt olarak tanımlamakta ve Kürtçe konuşmaktadır. Toplumsal ya da siyasi olarak Kürt olduğunu ileri süren veya kamusal alanda Kürtçeyi kullanmayı alenen savunan Kürtler sansür, taciz ya da kovuşturma riskini göze almıştır.

STÖ Uluslararası Azınlık Hakları Grubu 11 Aralık'ta, etnik, dilsel ve dini azınlıklara mensup milyonlarca kişinin Türk devleti tarafından tanınmadığını, ayrımcılığa maruz kaldığını ve giderek artan aşırı milliyetçilik duyguları yüzünden tehdit altında olduğunu bildirmiştir. Raporda yasaların Ermeni Ortodoks Hristiyanları, Yahudiler ve Rum Ortodokları olmak üzere yalnızca üç azınlık grubunu resmi olarak tanımakla beraber Alevi, Ezidi, Süryani, Kürt, Caferi, Kafkas, Laz ve Roman dâhil çok sayıda diğer etnik ve dini azınlıkları tanımadığı belirtilmiştir. Rapor bu "dışlanan azınlıklar"ın dilsel, dini ve kültürel haklarını tamamen uygulamaktan yasaklandığını belirtmiştir.

Hükümet radyo ve televizyon ile basılı yayınlarda Kürtçe ve diğer azınlık dillerinin kullanımına ciddi kısıtlamalar getirmeye devam etmiştir.

Romanlar sürekli olarak ayrımcılığa maruz kalmış ve eğitim, sağlık ve barınma alanlarında sorunlar yaşamaya devam etmiştir. Hükümet yıl içinde Roman vatandaşlara yardım etmek için görünürde hiçbir önlem almamıştır. Bazı STÖ'ler Roman vatandaşların sorunlarına çözüm getirmek için çeşitli eylemlerde bulunmuştur. Avrupa Roman Hakları Merkezi, Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Edirne Roman Kültürünü Araştırma ve Dayanışma Derneği, sivil toplum örgütü ve faaliyetleri konusunda Roman vatandaşları eğitmek için bir program hazırlamıştır. Aralık ayında İzmir Roman Kültürünü Araştırma ve Dayanışma Derneği bölgedeki Roman kadınlar için okuma yazma kursları açmıştır.

Yasalar, "göçebe Çingeneleri" göçmen olarak kabul edilemeyecek dört insan kategorisinin arasında sayar.

Toplum Tarafından Yapılan Diğer Suistimal ve Ayrımcılık Olayları
Yasalar eşcinsellere karşı açık bir ayrımcılık yapmamakla beraber, gay ve lezbiyen hakları örgütleri olan Lambda İstanbul ve Kaos GL, işverenlerin yasadaki “toplum ahlakı” ve “doğal olmayan cinsel davranış” ile ilgili üstü kapalı ifadelere dayanarak zaman zaman

ayrımcılık yaptığını iddia etmiştir. Yasalar ayrıca "hukuka ve ahlaka aykırı amaçlarla dernek kurulamayacağını" belirtmektedir. Bu madde, gay ve lezbiyen sorunları üzerinde çalışan STÖ'lerin kapatılması veya faaliyetlerinin kısıtlanmasında kullanılmıştır. Temmuz 2006'da İstanbul valiliği, hukuka ve ahlaka aykırı bir örgüt olduğu için medeni kanunu ihlal ettiği gerekçesiyle Lambda İstanbul örgütüne kapatma davası açmak üzere Beyoğlu cumhuriyet başsavcısına dilekçe vermiştir. 13 Mart'ta savcı şikâyeti reddetmiştir. Valilik daha sonra İstanbul Ceza Mahkemesi'ne başvurmuş ve mahkeme şikâyeti kabul etmiştir. İlk duruşma 19 Temmuz'da yapılmıştır. Dava yıl sonunda hala devam ederken Lambda İstanbul faaliyetlerini sürdürmüştür.

24 Şubat'ta Bilgi Üniversitesi öğrencileri ülkenin ilk gay ve lezbiyen üniversite kulübünü kurmuştur. Yaklaşık 15 veli üniversite idaresine şikâyette bulunmuş ve Yüksek Öğretim Kurumu üniversite hakkında soruşturma başlatmıştır. Bilgi'nin öğrenci dekanı Profesör Halit Kakınç kulübü kapatarak insan haklarının ihlal edilmiş olacağını söylemiştir. Kulüp yıl sonunda faaliyetlerine normal şekilde devam etmekteydi.

Müstehcen materyal yayınlamak suçundan 28 Şubat'ta çıkarıldığı mahkemede *Kaos* dergisi editörü Umut Güner beraat etmiştir. Güner derginin Temmuz 2006 sayısıyla ilgili olarak suçlu bulunmuştur. Dergide yer alan toplumun "mahremiyet" ve "müstehcenlik" kavramlarını araştıran bir makale ve çıplak resimler nedeniyle yetkililer derginin bu sayısına el koymuştur. Hâkim dergiye henüz satışa sunulmadan önce el konduğu için suç unsuru oluşmadığına karar vermiştir. Mahkeme küçükleri korumak için derginin içerisinin görülemeyecek şekilde poşette ve genellikle ülkede yetişkin yayınlarının satıldığı yerlerde satılması gerektiğini belirtmiştir. Derginin diğer sayılarının uygunsuzluk iddialarına maruz kalmamasına rağmen, Kaos GL üyeleri pek çok bayinin dergiyi tezgâhın arkasında tuttuğunu ya da satışını durduğunu bildirmiştir.

Eskişehir Anadolu Üniversitesi kampusündeki bütün bilgisayarlardan Kaos GL, Pembe Hayat ve Lambda İstanbul'un web sitelerine erişim engellenmiştir.

15 Mayıs'ta Pembe Hayat ve Kaos GL grup üyeleri Ankara Esat Polis Karakolunda protesto düzenlemiştir. Protestocular transeksüel ve travestilerin haksız yere nezarete atıldığını ve gözaltı sırasında kötü muamele gördüklerini iddia etmiştir. Polis memurları protestocuların gösteri sırasında basın açıklaması yapmasını engellemiştir.

Bölüm 6
İşçi Hakları

a. Toplanma Hakkı

Yasalar tüm çalışanlara değilse de çoğuna toplanma ve çeşitli kısıtlamalarla birlikte sendika kurma hakkı tanımaktadır; çalışanların çoğu uygulamada bu hakkı kullanmıştır. Hükümet toplanma hakkı konusunda bazı kısıtlamalar getirmeye devam etmiştir. Önceden izin almaksızın en az yedi kişi sendika kurabilir. Kişilerin veya sendikaların bölgesel, ulusal veya uluslararası işçi örgütlerine üye olması ya da katılmasına dair herhangi bir kısıtlama getirilmemekle beraber bu katılımların hükümete bildirilmesi gerekmektedir. İşçi yasaları, sendika liderlerinin siyasi partilere üye olmasını ya da bu partiler için başka şekilde faaliyet göstermesini, herhangi bir kar amaçlı işletme için veya işletmede çalışmayı, herhangi bir sendika ya da konfederasyon yayınında siyasi parti logosuna veya simgesine yer vermeyi yasaklamaktadır. Sendikaların toplantı ya da miting (resmi olarak belirlenen yerlerde yapılmalıdır) yapmadan önce hükümet yetkililerini bilgilendirmesi ve hükümet temsilcilerinin kongrelere katılmasına ve tutanak tutmasına izin vermesi gerekmektedir; genellikle bu koşullara uyulmuştur. Resmi hükümet istatistiklerinde iş gücündekilerin yüzde 56'sının sendikalı olduğu bildirilmesine rağmen, sendika yetkilileri bu rakamın emekli ve aktif sendikalı işçi listesinde yer almayan diğer kişileri de kapsadığını belirtmiştir. Ülkedeki çalışma uzmanlarının çoğu iş gücü içindeki ücretli ve maaşlı işçilerin yaklaşık yüzde 20'sinin sendikalı olduğunu tahmin etmiştir.

Hükümetin, eğitimcilerin sendikası olan Eğitim-Sen'in, sendika yönetmeliğinin bireylerin ana dillerinde eğitim almaları hakkını savunarak anayasayı ihlal ettiği gerekçesiyle kapatılması için verdiği kararın temyiz süreci yıl sonunda devam etmekteydi; ancak Eğitim-Sen tartışmaya yol açan maddeyi 2005'te yönetmeliğinden kaldırmış ve yerel mahkeme davayı düşürmüştür böylece sendikanın kapatılması engellenmiştir.
Yasalar sendika karşıtı ayrımcılığı yasaklamaktadır; bununla beraber uygulamada bu tür ayrımcılığa sıkça rastlanmıştır. Mahkeme bir çalışanın haksız şekilde işten çıkarıldığına ve tekrar görevine dönmesine veya çalışana tazminat ödenmesine karar verirse, işveren genellikle çalışana para cezasıyla birlikte tazminat ödemektedir.

b. Toplu Örgütlenme ve Sözleşme Hakkı

Yasalar ve çeşitli hükümet kısıtlamaları ve müdahalesi toplu sözleşme dâhil olmak üzere sendikaların faaliyetlerini yürütme yetkilerini sınırlandırmaktadır. Beyaz yakalı kamu çalışanları ve güvenlik personeli dışındaki endüstri işçileri ile bazı kamu sektörü çalışanları toplu sözleşme hakkına sahiptir ve yaklaşık 1,3 milyon işçi ya da işgücünün yüzde 5,4'ü, toplu sözleşme anlaşmaları altındadır. Yasalar, toplu sözleşme müzakerelerinde yetkili temsilci olmak için, sendikanın belirli bir iş alanında yüzde 50 artı bir işçiyi ve söz konusu sektördeki tüm işçilerin yüzde 10'unu temsil etmesini şart koşmaktadır. Bu koşul mevcut sendikaların lehinedir. Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu, yasanın birçok sektördeki işçinin toplu sözleşme kapsamı dışında kalmasına neden olduğunu iddia etmiştir.
Yasalar grev yapma hakkını vermekle beraber sendikaların grev çağrısı yapmadan önce, pazarlık ve bağlayıcı olmayan aracılık gibi bir dizi adım atmasını zorunlu kılmaktadır. Yasalar sendikaların ikincil (birlikte), siyasi ya da genel grev yapmasını (birden çok sendikanın büyük bir coğrafi alanda grev yapması) veya iş yavaşlatmasını yasaklamaktadır. Grevin yasaklandığı sektörlerde, iş anlaşmazlıkları bağlayıcı hakem heyetinin kararıyla çözülmektedir.

Yasalar devlet memurlarının, yaşam ve mülkiyetin korunmasından sorumlu kamu görevlilerinin, maden ve petrol endüstrilerinde, sağlık hizmetlerinde, ulusal savunma, bankacılık ve eğitim alanında çalışanların grev yapmasını yasaklamaktadır; ancak bu sektörlerde çalışan çok sayıda işçi söz konusu kısıtlamaları ihlal ederek greve gitmiş ve

genelde ceza almamıştır. Yasalara göre yıl içinde yapılan grevlerin çoğu yasa dışı olarak gerçekleşmiştir; yasa dışı grev yapan bazı grevciler işten çıkarılırken, çoğu olayda işverenler misilleme yapmamıştır.

Ülkede bulunan 21 serbest ticaret ve ihraç ürünleri işleme bölgesi için, normal işçi yasalarından muafiyet ya da özel yasalar söz konusu değildir.

c. Baskıyla ya da Zorla Çalıştırmanın Yasaklanması

Yasalar çocuklar da dâhil olmak üzere baskıyla ya da zorla çalıştırmayı yasaklamaktadır; bununla beraber cinsel istismar ve işçilik amaçlı kadın ve çocuk ticareti yapıldığına dair bildirimler olmuştur.

Bazı aileler çocuklarını sokaklarda çalışmaya veya dilencilik yapmaya zorlamıştır.

d. Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Minimum Çalışma Yaşı

Çocukların iş yerlerinde sömürülmeye karşı korunması için yasalar bulunmakla beraber hükümet bu yasaları etkili şekilde uygulamamıştır. Çocuklar özellikle tarım, marangozluk, ayakkabıcılık, deri ürünleri sanayii, oto tamir sanayii, küçük çaplı üretim ve sokak satıcılığı gibi alanlarda çalıştırılmaktadır. Yasalar 15 yaşından küçük çocukların çalıştırılmasını ve 16 yaşından küçük çocukların günde 8 saatten fazla çalıştırılmasını yasaklamaktadır. 15 yaşındaki çocuklar okullarına engel olmayan hafif işlerde çalışabilir. Yasalar hiç kimsenin yaşına, cinsiyetine ya da kapasitesine uygun olmayan işlerde çalıştırılamayacağını öngörmekte ve hükümet çocukların geceleri ya da maden ocağı gibi yerlerde çalıştırılmasını yasaklamaktadır. Yasalar okula giden çocukların günde 2 saat ya da haftada 10 saatten fazla çalıştırılmasını yasaklamaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bu kısıtlamaların çalışma yasasının kapsamına giren, orta ve büyük ölçekli sanayi ve hizmet sektöründeki işletmelerde etkili olarak uygulanmasını sağlamıştır. 50 ya da daha az işçinin çalıştığı küçük ölçekli tarım işletmeleri, deniz ve hava taşımacılığı, aile içi zanaat işleri ve en fazla 3 kişinin çalıştığı küçük dükkânlar gibi birçok sektör yasa kapsamı dışındadır.

Bununla birlikte çocuk işçiliğine yaygın olarak rastlanmıştır. 2006'nın son çeyreğinde yapılan ve sonuçları Nisan ayında açıklanan çocuk işçiliği anketinde Devlet İstatistik Enstitüsü 6-17 yaş arasındaki çocuk işçilerin sayısının 960.000 veya bu yaş grubundaki toplam 16.264.000 çocuğun 5,9'u olduğunu bildirmiştir. Bu rakamlar önceki yıllara oranla düşüş göstermiştir. Çalışma sonunda, 6-17 yaş grubundaki çocukların yüzde 84,7'sinin okula gittiği ve bu yaş grubundaki çocukların yüzde 31,5'inin hem okula gidip hem de en az yarım gün çalıştığı bildirilmiştir.

Gayri resmi bir sistem, oto tamir atölyeleri gibi yerlerde, genç erkek çocuklar için düşük ücretli işler sağlamıştır. Kızların nadir olarak toplum içinde çalıştığı görülmüştür, ancak özellikle kırsal kesimde el sanatları işlerinde çalıştırılmak üzere kızlar okula gönderilmemiştir. 2006 çocuk işçiliği anketine göre, çocuk işçiliğinin yüzde 40,9'u tarım sektöründe görülmüştür. Kırsal kesimde çalışan çocuk yüzdesi toplam 52,6 olup bu oran kentlerde 47,6'dır. Birçok çocuk, 50'den az kişinin çalıştığı tarımla ilgili işyerleri ya da enformal ekonomi gibi çalışma yasaları çerçevesinde yer almayan alanlarda çalışmıştır. Bu süregelen sorunla mücadele etmek için Milli Eğitim Bakanı BM Çocuk Fonu'yla beraber Haydi Kızlar Okula kampanyasını düzenlemiştir. Bu kampanya ile risk altındaki kızların ilköğretim programına katılması amaçlanmıştır. Yıl sonunda 250.000 okul çağına gelmiş kız çocuğu kampanyadan yararlanmıştır.

Küçük işletmeler daha ucuz olduğu için çocuk işçileri tercih etmektedir ve çocuklar için pratik eğitim sağlamaktadır. Bu çocuklar ileride aynı işletmede çalışmaları için tercih edilmektedir. Bu işletmelerde çalışan çocukların Milli Eğitim Bakanlığı eğitim merkezine kaydedildikleri takdirde, eğitim için haftada bir kez merkeze gitmesi ve bu merkezlerin yasal olarak çocukların işyerlerini denetlemesi gerekmektedir. Bakanlık tarafından toplanan verilere göre 81 ilde 300 merkez bulunmaktadır. Bu merkezler 133 meslek alanında çıraklık eğitimi vermektedir. Hükümet çocuk işçiliğinin en kötü şekillerinin sokaklarda, çocukların sağlık ve güvenliklerinin tehlikede olduğu sanayi ve göçebe işçi olarak çalıştıkları tarım sektöründe yaşandığını belirtmiştir.

Çocuklar cinsel suistimal amacıyla pazarlanmıştır.

Yurt çapında sokaklarda çalışan çocukların sayısı hakkında güvenilir istatistikler bulunmamaktadır. Hükümetin Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu bu çocuklara yardım etmek için 44 merkez işletmektedir.

e. Uygun Çalışma Koşulları

Aylık ulusal asgari ücret yaklaşık 495 ABD dolarıdır (585 lira). Bu miktar bir işçi ve ailesine uygun bir yaşam standartı sağlanmasında yetersizdir. Çalışma yasası kapsamındaki tüm işçiler aynı zamanda ulusal asgari ücreti öngören yasaların da kapsamı altındadır. Yasa, Çalışma Bakanlığı Denetim Kurulu tarafından etkili şekilde uygulanmaktadır.

Yasalar, haftada bir tatil günü ile 45 saatlik çalışma zamanını öngörmekte ve fazla mesaiyi günde 3 saat, yılda en fazla 270 günle sınırlandırmaktadır. Fazla mesai için prim verilmesi zorunlu olmakla beraber yasalar işveren ve çalışanların esnek çalışma saatleri konusunda anlaşmasını mümkün kılmaktadır. Çalışma Bakanlığı'nın İş Teftiş Kurulu Başkanlığı çalışanların yaklaşık yüzde 12'sinin bulunduğu sendikalaşmamış olan endüstriyel sektörde, hizmet sektöründe ve devlet sektörlerinde ücret ve mesai saat maddelerinin etkili bir biçimde uygulanmasını sağlamıştır. Diğer sektörlerdeki çalışanlar, yasalar gereği bu hakka sahip olmalarına rağmen fazla mesai ücreti almakla ilgili zorluklar yaşamıştır. Kanun iş sağlığı ve güvenliği yönetmeliklerini şart koşmakla beraber uygulamada Çalışma Bakanlığı Teftiş Kurulu etkili bir denetim yapmamakta ve yaptırım programları uygulamamaktadır. İşçilerin sağlık ve güvenliklerini tehlikeye atan koşullardan işleri tehlikeye girmeksizin uzaklaşmaya hakları bulunmaktadır, ancak uygulamada buna nadiren rastlanmıştır. Yetkililer bu hakkı etkili şekilde uygulamaktadır.